

ประชาธิปไตยกับการ ปกป้องทรัพยากรชุมชน

จินตนา แก้วขาว

ปาฐกถา ๑๔ ตุลา ประจำปี ๒๕๕๕
ณ อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ (แยกคอกวัว) กทม.
วันอาทิตย์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

ประชาธิปไตยกับการ ปกป้องทรัพยากรชุมชน

จินตนา แก้วขาว

บรรณาธิการอ่านต้นฉบับ สุณี ไชยรส วิชัย โชควิวัฒน์
สุรัสวดี หุ่นพยนต์
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิ ๑๔ ตุลา
เลขที่ ๑๔/๑๖ ถนนราชดำเนินกลาง
แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๒-๑๐๑๔-๕
โทรสาร ๐-๒๖๒๒-๑๐๑๖
อีเมล oct14_f@hotmail.com
เว็บไซต์ www.14tula.com
พิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม ๒๕๕๕
จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม
ปก/รูปเล่ม วัฒนธรรมลินธุ์ สุวรรตนาณนท์
พิมพ์ที่ บริษัท ทีคิวพี จำกัด
ISBN 978-974-8100-26-5
ราคา ๑๐๐ บาท

“เนื้อหาของปาฐกถาเป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียน มูลนิธิ ๑๔ ตุลา
ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ผู้ประสงค์จะนำข้อความใดๆ ไปพิมพ์
เผยแพร่ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้เขียนก่อน ยกเว้นเพื่อการศึกษ
อ้างอิงทางวิชาการ”

มูลนิธิ ๑๔ ตุลา

กระทรวงมหาดไทยออกใบอนุญาตให้ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
เลขทะเบียนลำดับที่ ๔๖๕๐

วัตถุประสงค์

- ร่วมดำเนินการจัดสร้างอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และ
ร่วมในการดำเนินกิจการของอนุสรณ์สถานฯ
- ส่งเสริมให้ความสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่ด้าน
ประชาธิปไตยและการพัฒนา
- จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย
- ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่อุทิศตนเพื่อการเสริมสร้างระบอบ
ประชาธิปไตย
- ร่วมมือและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์
คล้ายคลึงกัน มูลนิธิจะไม่ดำเนินการใดๆ ที่เป็นการแสวงหา
อำนาจหรือประโยชน์ทางการเมือง การผูกไปทางการเมืองหรือ
การสนับสนุนพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดโดยเฉพาะ
- ดำเนินการเพื่อสาธารณะประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศล
อื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์

รายชื่อคณะกรรมการมูลนิธิ ๑๔ ตุลา ชุดปัจจุบัน

๑. นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์ (ประธานกรรมการ)
๒. รศ.ดร.สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ (รองประธานกรรมการ)
๓. นายสันติสุข โสภณศิริ (กรรมการ)
๔. นางสุนี ไชยรส (กรรมการ)
๕. นายบุญแทน ต้นสุเทพวิวัฒน์ (กรรมการ)
๖. นายเมธา มาสขาว (กรรมการ)
๗. รศ.สุรัสวดี หนูนพยนต์ (กรรมการและเหรัญญิก)
๘. นายประสาร มฤคพิทักษ์ (กรรมการและเลขานุการ)

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักในการสืบสานอุดมการณ์ ๑๔ ตุลา โดยร่วมกับประชาชน ในการสร้างสังคมสันติประชาธรรม ที่หลุดพ้นจากการผูกขาดทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม จนเป็นที่ประจักษ์ทั้งในและนอกประเทศ

ความเป็นมาของโครงการ

มูลนิธิ ๑๔ ตุลา เริ่มโครงการปาฐกถา ๑๔ ตุลา ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๔๕ เพื่อให้เป็นงานต่อเนื่องประจำปีของมูลนิธิฯ โดยมุ่งหวังจะให้ เป็นงานวิชาการที่มีลักษณะเป็นการเคลื่อนไหวทางความคิดและส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อสังคมการเมืองไทย

ปาฐกถา ๑๔ ตุลา ประจำปี ๒๕๕๕ นี้จัดขึ้นเป็นปีที่ ๑๑ โดยคณะกรรมการมูลนิธิ ๑๔ ตุลา ได้วางหลักเกณฑ์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายตลอดจนพิจารณาสรรหาและทาบทามผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นปาฐก ซึ่ง เป็นบุคคลที่มีบทบาทและสถานภาพทางสังคม ในการเคลื่อนไหวของภาค

ประชาชน สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการในการวิเคราะห์ที่ปัญหาที่ เร่งด่วนสำคัญของประเทศไทยที่ถูกละเลยมองข้าม ซึ่งคนไทยทั้งชาติรวมทั้งรัฐบาลควรจะต้องใส่ใจและระดมพลังในการแก้ไข ตลอดจนชี้แนะทางออกหรือแนวทางในการแก้ไขในระดับนโยบายและโครงสร้าง

สำนักงานมูลนิธิ ๑๔ ตุลา

อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖

เลขที่ ๑๔/๑๖ ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์: ๐-๒๖๒๒-๑๐๑๔-๕ โทรสาร: ๐-๒๖๒๒-๑๐๑๖

อีเมล: oct14_f@hotmail.com

เว็บไซต์: www.14tula.com

คำนำ

เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของปาฐกถาประจำปี ของมูลนิธิ ๑๔ ตุลา คือ จะมีการคัดเลือกปาฐกล่วงหน้านานพอสมควร เพื่อให้มีเวลาในการเตรียมปาฐกถา โดยให้ปาฐกเป็นผู้คิดและกำหนดหัวข้อเองโดยอิสระและขอให้ส่งต้นฉบับล่วงหน้า เพื่อตีพิมพ์ให้ทันแจกจ่ายในวันที่ ๑๔ ตุลาของทุกปีด้วย

ปีนี้ คณะกรรมการมีการพิจารณารายชื่อผู้เหมาะสมหลายท่านและในที่สุดก็เห็นพ้องต้องกันว่า คุณจินตนา แก้วขาว เป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นองค์ปาฐก ทั้งนี้เพราะผลงาน “การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย” อันโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง และน่ายินดีที่แม้งานนี้จะป็นงานที่ไม่ถนัด แต่คุณจินตนาได้รับเป็นองค์ปาฐก โดยได้เตรียมปาฐกถาส่งให้ตีพิมพ์ล่วงหน้าในเวลาอันสมควรด้วย

โดยที่มิใช่ นักวิชาการ บทปาฐกถาของคุณจินตนาจึงมิใช่ “ความเรียง” เหมือนปาฐกถาทั่วไปแต่มีลักษณะเป็น “เรื่องเล่า” จากความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ที่กลั่นออกมาจากชีวิตการต่อสู้อย่างยาวนาน เกือบยี่สิบปี เป็นการต่อสู้เพื่อปกป้องทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อให้ยังคงเป็นของชาวบ้าน ด้วยจิตใจอันกล้าหาญ ด้วยจิตวิญญาณที่เชิดชูกันในสมัยหลัง ๑๔ ตุลาใหม่ๆ คือ “กล้าต่อสู้ กล้าเสียสละ” อย่างแท้จริงเพราะเธอไม่เคยยอมแพ้หรือท้อถอย แม้นักสู้เพื่อนร่วมอุดมการณ์ของเธออย่างคุณเจริญ วัตอักษร จะต้อง “เสียสละ” จากการถูกลอบสังหารอย่างเหี้ยมโหดในลักษณะ “เชือดไก่ให้ลิงดู” แล้วก็ตาม

ย้อนไป ณ “จุดเริ่ม” ของ “การปฏิรูปการเมือง” เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ เมื่อท่านอาจารย์ประเวศ วะสี ยอม “ตกกระได พลอยใจ” รับเป็นประธาน “คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย” จากการแต่งตั้งของท่านอาจารย์ มารุต บุนนาค ประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๗ เพื่อ “ปลดชนวน” การประกาศอดข้าวจนตายเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ของ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ซึ่งต่อมาทำให้เกิดรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ในระหว่างการก่อรูปจัดทำ “กรอบความคิดในการปฏิรูปการเมือง” ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม สิ่งหนึ่งที่ท่านอาจารย์ประเวศ ให้ความเอาใจใส่อย่างยิ่งก็คือการบรรจุเรื่อง “สิทธิชุมชน” ไว้ในรัฐธรรมนูญที่จะร่างขึ้นใหม่นอกเหนือจากระบบตรวจสอบเพื่อถ่วงดุล (Check and balance) ขององค์การอิสระที่เป็นลักษณะปฏิรูปอันโดดเด่นของรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ท่านอาจารย์ประเวศ เน้นความสำคัญของเรื่องสิทธิชุมชน ถึงขนาดกล่าวว่า ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่มีเรื่องสิทธิชุมชนจะไม่ยอมโดยเด็ดขาดเรื่องนี้ผมได้ยืนยันเองกับหูในการสนทนาวงเล็กๆ คราวหนึ่ง

ผมเข้าใจดี ถึงความหมายที่ท่านอาจารย์ประเวศกล่าวถึงสิทธิชุมชน เพราะตลอดช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มยุคพัฒนาการในประเทศไทย สิทธิชุมชนได้ถูกลดทอนลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ประชากร และ “ความเจริญ” ต่างๆ เพิ่มขึ้นๆ ประชาชนคนยากจนจะถูกเอาเปรียบ ละเมิดสิทธิ์ และขโมยสิทธิ์ตลอดเวลาทั้งในฐานะปัจเจกและในฐานะชุมชน หากไม่มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิชุมชน และไม่เตรียมการจัดกติกาสังคมให้มีการแบ่งสรรทรัพยากรกันอย่างเหมาะสม จะต้องเกิดความรุนแรงในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาพตามคำพังเพยของชาวอีสานที่ว่า “ไหใหญ่ดันไหน้อยบ่เต็ม” คือ คนยากจนกลับได้น้อย ไม่เพียงพอ ขณะที่คนมั่งมีกลับได้จนล้นเกิน จะดำรงอยู่และเลวร้ายยิ่งขึ้น การที่อาจารย์ประเวศเน้นย้ำ

ความสำคัญของสิทธิชุมชน เพราะการต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชนของประชาชน ได้มีมาอย่างต่อเนื่อง หลายแห่งเกิดความรุนแรง และประชาชนมักถูกรวบปราม เช่นฆ่า เอาไรต์เอาเปรียบ จากอำนาจรัฐที่ผนึกกำลังกับอำนาจทุนอย่างแนบแน่น การต่อสู้ของคุณจินตนาและชาวบ่อนอก-บ้านกรูด ก็เกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้น

การต่อสู้ของคุณจินตนา กับบรรดา “พี่น้อง” เป็นเรื่องที่น่าศึกษา เพราะต้องผนึกกำลังกันยืนหยัดต่อสู้อย่างยืดเยื้อยาวนาน กับอีกฝ่ายที่เชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น ทั้งอำนาจทุน อำนาจรัฐส่วนกลาง และนักวิชาการที่ซื่อฉลาด รวมทั้งอำนาจรัฐท้องถิ่นที่ควรจะเป็นความหวังของประชาชน ก็กลับเลือกข้างเป็นฝ่าย “เอาความเจริญ” ซึ่งคุณจินตนาเห็นว่าผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ถูกครอบงำด้วย “ความไม่รู้ ถือดี ไม่เท่าทันและสำคัญผิด” ที่เลวร้ายอย่างยิ่ง คือมีการ “แบ่งแยกแล้วปกครอง” ของฝ่ายทุน โดยการใช้อำนาจเงินเข้าไปทำให้เกิดการแตกแยกของชุมชนประชาชน ครอบครัว ตลอดไปจนถึงวัดและโรงเรียน แต่คุณจินตนาและบรรดา “พี่น้อง” ทั้งหลาย กลับไม่พ่ายแพ้และยังยืนหยัดอยู่ได้อย่าง “ไม่กลัวความยากลำบาก ไม่กลัวการเสียสละ” จนในที่สุดถึงขั้นต้องเข้าไปนอนในคุก ตะรางก็ตาม

เมื่อเกิด “คณะกรรมการปฏิรูป” และ “คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป” ขึ้น คณะกรรมการทั้งสองคณะต่างมีข้อสรุปตรงกันโดยมิได้นัดหมาย ว่ารากฐานสำคัญของปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน คือ ปัญหา “ความไม่เป็นธรรม และความเหลื่อมล้ำ” นั่นเอง และทางเดียวที่จะแก้ปัญหาคือความรุนแรงในสังคมไทยก็คือ ต้องสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำลงให้ได้

การต่อสู้ของคุณจินตนาและ “พี่น้อง” ชาวบ่อนอก-บ้านกรูด คือ ภูมิธรรมที่ชัดเจนของการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ โดยแท้ จิตวิญญาณ ความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ของคุณจินตนาและ “พี่น้อง” คือสิ่งที่ต้องยกย่อง เชิดชู ให้กำลังใจ และหนุนเสริม

ในบรรดา “ข้อเสนอ” เพื่อการปฏิรูปประเทศไทยของคณะกรรมการปฏิรูป มีข้อเสนอหนึ่งที่โดดเด่นที่สุดถือเป็น “งานชิ้นเอก” (masterpiece) ของคณะกรรมการชุดนี้ คือ ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ การลดและกระจายอำนาจรัฐส่วนกลาง ลดหรือเลิกอำนาจรัฐส่วนภูมิภาค และเพิ่มอำนาจท้องถิ่น ข้อสำคัญต้องไม่หยุดแค่การเพิ่มอำนาจท้องถิ่น แต่ต้องสร้างความเข้มแข็งของภาคชุมชน ประชาสังคม และประชาชน ข้อเสนอนี้ ดร.สมชัย ฤชุพันธุ์ หนึ่งในคณะกรรมการปฏิรูป กล่าวว่า เป็นข้อเสนอที่สำคัญที่สุด ถ้าทำเรื่องนี้ได้เพียงเรื่องเดียว ก็คุ้มแล้ว

คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า คุณจินตนา และ “พี่น้อง” คือ ภูมิธรรมของชุมชนเข้มแข็ง ประชาสังคมเข้มแข็ง และประชาชนเข้มแข็งโดยแท้

ขอคารวะและเชิดชูนักต่อสู้อย่างคุณจินตนา และ “พี่น้อง” ทั้งหลาย ขอให้จิตวิญญาณการต่อสู้เช่นนี้แจ้งแผ่ไพศาล เพื่อให้ประชาชนคนไทยพัฒนาสถานะเป็น “พลเมืองที่เข้มแข็ง” อย่างแท้จริง เพื่อ “ประชาธิปไตยสมบูรณ์” จักได้บังเกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินนี้ในเวลาอันควร

นายแพทย์วิรัช ไชยธรรม
ประธานมูลนิธิ ๑๔ ตุลา

คำกล่าวแนะนำปาฐก การต่อสู้ของจินตนา แก้วขาว คือพลังสืบทอดเจตนารมณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ : “เพื่อประชาธิปไตยสมบูรณ์”

โดยสุณี ไชยรส

เจตนารมณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ คืออะไร?

แม้เหตุการณ์จะเริ่มต้นจากการต่อสู้ของนักเรียนนักศึกษาเพื่อคัดค้านอำนาจเผด็จการต่อ “๑๓ กบฏรัฐธรรมนูญ” แต่ขบวนการต่อสู้สามารถพัฒนา กว้างใหญ่ และมีประชาชนเข้าร่วมอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ แม้ถูกปราบปรามอย่างหนักแต่การต่อสู้ก็ได้จบสิ้นลง จึงเป็นชัยชนะที่เป็นจุดเปลี่ยนประวัติศาสตร์ทางการเมืองครั้งสำคัญ

นั่นคือ นักศึกษาประชาชนได้ระดมความไม่พอใจต่อระบอบเผด็จการที่ยาวนาน ใช้อำนาจลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างรุนแรง กลุ่มทหาร ตำรวจ ข้าราชการที่ครองอำนาจ กอบโกยโก่งกิน ร่วมกับกลุ่มทุนเจ้าที่ดินและกบดขี่เอาเปรียบต่อกรรมกร ชาวนา รวมทั้งผู้ยากไร้อย่างแสนสาหัส ซึ่งขบวนการนักเรียนนักศึกษาก่อน ๑๔ ตุลา ๑๖ ก็ได้เริ่มตระหนักถึงอุดมการณ์ที่จะต้อง “รับใช้ประชาชน”

หลัง ๑๔ ตุลา ยิ่งสะท้อนภาพชัดเจนว่าการมีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งยังไม่สามารถแก้ปัญหาโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมและการกดขี่ที่หนักหน่วง จึงเกิดการรวมตัวต่อสู้ของกรรมกร ชาวนา ผู้ยากไร้ ทั่วประเทศ ทั้งเรียกร้องเรื่องการปฏิรูปที่ดิน ค่าแรง จนถึงการคัดค้านเขื่อน การทำเหมืองแร่ ฯลฯ ประสานกับนักเรียนนักศึกษา

ปัญญาชน เกิด “สามประสาน” อย่างกว้างขวางและมีพลัง จนกลุ่ม
สูญเสียประโยชน์ร่วมกันปลุกกระแสชาตินิยมและการปราบปรามที่
โหดร้าย ในกรณี ๖ ตุลา ๑๙

เจตนารมณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ จึงเป็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยที่มีใช้เพียง
เพื่อประชาธิปไตยทางการเมืองเพื่อรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งเท่านั้น
แต่เพื่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนผู้ถูกกดขี่ที่ต้องการประชาธิปไตย
ทางเศรษฐกิจและสังคม ต้องการความเป็นธรรมและประชาธิปไตย
ทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นั่นคือการมีประชาธิปไตย
ที่สมบูรณ์ และเป็นเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นด้วยจิตใจกล้าต่อสู้ กล้าเสียสละ
มิใช่การร้องขอ

จินตนา แก้วขาว กับขบวนการต่อสู้ของกลุ่มอนุรักษ์บ้านกรูดที่เข้มแข็ง
ในช่วงสิบกว่าปีนี้พิสูจน์ให้สังคมไทยได้ตระหนักชัดว่า “ประชาธิปไตย”
ที่แท้จริง ควรเป็นเช่นใดและทำไม “การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยสมบูรณ์”
จึงเป็นคำตอบของประชาชน โดยที่ประชาชนต้องตระหนักถึงสิทธิของ
ตนเอง ที่จะกล้าลุกขึ้นต่อสู้ กล้าเสียสละ ตามเจตนารมณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖
มิใช่การร้องขอเช่นกัน

การต่อสู้ของจินตนา แก้วขาว ได้เปิดเผยถึงความล้มเหลวของ
ประชาธิปไตยเพียงรูปแบบ ที่แม้จะมีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งแต่ถ้า
ไม่มีหลักประกันที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ไม่มี
หลักประกันที่ปกป้องไม่ให้ กลุ่มทุนและกลุ่มอิทธิพลใดละเมิดต่อสิทธิของ
ชุมชน โดยผ่านอำนาจแห่งรัฐ นักการเมืองและข้าราชการที่ทุจริตและ
ฉ้อฉล กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม และการไม่อาจเข้าถึงสิทธิในกระบวนการ
ยุติธรรมอย่างแท้จริง ก็ไม่อาจเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้

การต่อสู้ของจินตนา แก้วขาว และพลังของชุมชนบ้านกรูด-บ่อนอก
เริ่มในช่วงที่กำลังมีการเรียกร้องและร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และ

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพ และสิทธิชุมชนในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน...แต่จินตนา แก้วขาว
และกลุ่มฯ ต่อสู้โดยใช้สิทธิชุมชนและเสรีภาพทางการเมืองผ่านหลาย
รัฐธรรมนูญ ผ่านหลายการเลือกตั้ง และหลายรัฐบาล

แม้จะสามารถยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าบ้านกรูดและบ่อนอกได้...แต่
จนวันนี้การต่อสู้ทั้งสองกรณียังไม่จบสิ้นและยังมีโครงการอื่นๆ อีกมากมาย
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ยังดำเนินการโดยไม่เคารพต่อสิทธิชุมชน
และจะก่อผลกระทบต่อชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เจริญ วัตอักษร..นักสู้แห่งบ่อนอกเพื่อนนักสู้ที่เคียงคู่กันมากับจินตนา
แก้วขาว ถูกฆ่าเสียชีวิต กลุ่มอนุรักษ์บ้านกรูด กลุ่มอนุรักษ์บ่อนอก...และ
ประชาชนที่ลุกขึ้นสู้ วันนี้มีคดีที่ยังถูกฟ้องถูกกล่าวหามากมาย โดยเฉพาะ
จินตนา แก้วขาว ได้ถูกตัดสินจากศาลฎีกาให้จำคุก ๔ เดือนไม่รอลงอาญา
เมื่อปี ๒๕๕๔ และยังมีคดีอื่นๆ ที่ยังต้องต่อสู้กันต่อไปอีก...แต่ จินตนา
แก้วขาว รวมทั้งเพื่อนพี่น้องที่จากบ้านกรูดและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ไม่เคยย่อท้อ ยังกล้าหาญและเสียสละเพื่อการต่อสู้ต่อไป

จินตนา แก้วขาว จากครอบครัวที่จบมัธยมปลายและเป็นชาวบ้าน
ในชุมชนบ้านกรูด เริ่มต่อสู้คัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าบ้านกรูด-บ่อนอก ที่
จะก่อผลกระทบต่อชุมชน ร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์บ่อนอกก่อนรัฐธรรมนูญ
๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้ แต่ถือว่าเป็นการใช้สิทธิธรรมชาติที่ชุมชนต้องมี
สิทธิปกป้องตัวเอง ต่อมาเมื่อมีการรับรองเสรีภาพทางการเมืองและสิทธิ
ชุมชนอย่างชัดเจนและกว้างขวางในรัฐธรรมนูญ จินตนา แก้วขาวและ
ขบวนการต่อสู้ของชุมชนทั้งสอง ก็ได้พยายามใช้สิทธิและกลไกตาม
รัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มทุนต่าง
อ้างการไม่มีกฎหมายรองรับตามรัฐธรรมนูญ การอาศัยช่องโหว่กฎหมาย
ที่มีอยู่ การตีความการปกปิดข้อมูล ฯลฯ มาเอื้อประโยชน์ต่อโครงการของ

กลุ่มทุนโดยไม่ใส่ใจต่อการเรียกร้องตามสิทธิในรัฐธรรมนูญของชุมชนและรัฐบาลต่างๆ มีนโยบายทิศทางการวางแผนพัฒนาที่เน้นอุตสาหกรรมและการส่งออก โดยไม่ใส่ใจวิถีชีวิตของชุมชนและระบบนิเวศที่จะเสียหายอย่างหนัก

จินตนา แก้วขาว จึงเป็นตัวอย่างของนักต่อสู้ชาวบ้าน นักต่อสู้เพื่อชุมชน ที่มีพัฒนาการเรียนรู้และการต่อสู้โดยใช้ภูมิปัญญาและชีวิตจริงของชาวบ้าน ทำให้เรื่องยากๆ ที่ซับซ้อนในอดีต เช่น รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ) ที่ถูกผูกขาดเป็นของนักวิชาการกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่ชาวบ้านลุกขึ้นมาตรวจสอบและวิจารณ์อย่างมีข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้

จินตนา แก้วขาว เป็นตัวอย่างที่ดีคนหนึ่งของการสร้างบทบาทผู้นำที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มฯ และของสาธารณะทั่วไป ควบคู่กับความเชื่อมั่นต่อพลังกลุ่ม พลังมวลชน เธอเชื่อมั่นว่า มวลชนคือวีรชนที่แท้จริงและสร้างพลังการต่อสู้ผ่านการพัฒนาความเข้มแข็งร่วมกันของกลุ่มฯ โดยผ่านการเรียนรู้เรื่องสิทธิ และการสร้างความตระหนักของชาวบ้านที่จะลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิตนเอง กลุ่มอนุรักษ์บ้านกรูดจึงเป็นฐานหลักของการต่อสู้ที่ยืดเยื้อยาวนานนี้อย่างมีพลัง และเสริมสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับเครือข่ายการต่อสู้ของชุมชนที่คัดค้านโรงไฟฟ้า และ กลุ่มที่ลุกขึ้นมาใช้สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ท่ามกลางการต่อสู้ ความทุ่มเท มุ่งมั่น ประกอบการใฝ่รู้ และการอธิบายเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างมีพลัง ทำให้จินตนาฯ เป็นผู้นำการต่อสู้ที่โดดเด่น และเป็นสัญลักษณ์คนหนึ่ง เธอถูกคาดหวัง เรียกร้องให้เดินทางไปสนับสนุน ให้กำลังใจ ถ่ายทอดบทเรียนการต่อสู้ต่อพี่น้องชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ แม้จะเหน็ดเหนื่อยเพียงใดก็ตาม เธอจึงยิ่งเป็นที่รู้จักและเป็น

วิทยากรตามสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ องค์กรอิสระ และเวทีการสัมมนาระดับชาติมากมาย ในการต่อสู้จึงมีเครือข่ายนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรอิสระ และสื่อมวลชน ช่วยเหลือให้การต่อสู้ของเธอและกลุ่มฯ ไม่โดดเดี่ยว

ในภาวการณ์ต่อสู้ที่แหลมคม ต้องทุ่มเท และไปหนุนช่วยการต่อสู้ทั่วประเทศ ใครจะรู้ว่าจินตนาฯ และครอบครัวประสบปัญหาเศรษฐกิจที่ไม่มีเวลาทำมาหากินเช่นคนทั่วไป ประกอบกับมีความพยายามกดดันเธอและครอบครัวมากมาย ทั้งการไล่ที่เคียดอยู่อาศัยมายาวนาน ทั้งการคุกคามรูปแบบต่างๆ รวมทั้งมีการยิงปืนใส่ที่บ้าน ...หลายปีมานี้ เป็นที่รู้กันว่าเวลาเธอเดินทางต้องมีกลุ่มอนุรักษ์คอยจัดขบวนไปเป็นเพื่อน และต่อมาต้องมีการจัดตำรวจมาคอยดูแลด้วย

สืบกว่าปีมานี้ จินตนา แก้วขาว จึงมิใช่ผู้นำการต่อสู้ของชุมชนเท่านั้น แต่การต่อสู้ในขบวนของเธอและผองเพื่อน ได้ทำให้สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสิทธิในการพัฒนา เป็นเรื่องที่ทั้งสังคมไทยได้เรียนรู้และพัฒนาไปด้วย ทั้งรูปธรรมบทเรียนการต่อสู้เฉพาะประเด็น และสร้างคุณูปการต่อการตระหนักถึงปัญหาเชิงโครงสร้างแห่งอำนาจรัฐ ปัญหานโยบายและแผนพัฒนาของรัฐ ปัญหาจากกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม จนถึงปัญหาของจุดอ่อนในการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม...ซึ่งเรื่องเล่าจากชีวิตจริงของเธอ เป็นเรื่องเล่าที่มีเรื่องราวของชุมชน ของสังคม ร้อยเรียงอยู่ด้วย “ประชาธิปไตยกับทรัพยากรของชุมชน” จากเรื่องเล่าของจินตนา แก้วขาว จึงน่าที่จะช่วยให้พวกเราเข้าใจ “ความหมายของประชาธิปไตย...และประชาธิปไตยสมบูรณ์” ได้อย่างมีชีวิตชีวา เป็นรูปธรรมและมีพลัง ต่อการร่วมกันคิดและพัฒนาต่อไป

ประชาธิปไตยกับการ ปกป้องทรัพยากรชุมชน

จินตนา แก้วขาว

ตุลาคม ๒๕๕๕

ปาฐกถา ๑๔ ตุลา ประจำปี ๒๕๕๕
ณ อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ (แยกคอกวัว) กทม.
วันอาทิตย์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

สำนึกของชาวบ้าน

หนังสือเล่มนี้ หรือปาฐกถาเล่มนี้เป็นเล่มแรกของข้าพเจ้าที่ได้มีโอกาสแสดงสำนึกของตัวเองในฐานะชาวบ้านคนเล็กคนน้อย ต่อเรื่องราวในชุมชนที่ถูกสังคมตั้งคำถามมาอย่างยาวนาน และบางคนก็ตั้งคำถามอย่างกลางแคลงใจว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าและชาวบ้านที่บ้านกรูดกระทำลงไปในหลายแห่งหลายมุมที่สุ่มเสี่ยงต่อการถูกบังคับใช้กฎหมาย ทั้งเรื่องที่ต้องยากแสนยากว่าข้าพเจ้าไปค้ำเขาทำไม หรือแม้แต่คำถามที่ได้ยินมาตลอดคือรับเงินมาจากไหน ข้าพเจ้าต้องฝ่าฟันต่อความรู้สึกตัวเองที่ต้องเจ็บปวดครั้งแล้วครั้งเล่า แม้แต่เราเองบางครั้งก็ต้องหาคำตอบให้กับตนเองในยามที่เจ็บปวดด้วยเช่นกัน แม้ในวันเวลาที่ข้าพเจ้าลำบากมากๆ ไม่มีค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาหรือแม้แต่ค่าเทอมของลูกๆ แต่ในวิถีและเส้นทางการต่อสู้เพื่อชุมชนข้าพเจ้าก็ได้ผ่านทุกคำถามมาแล้วแม้จะมีบ้างที่ไม่เชื่อว่าการต่อสู้ของพ่อแม่พี่น้องที่บ้านกรูดจะเป็นการต่อสู้ของชาวบ้านที่ไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตอย่างบริสุทธิ์ใจจริงๆ ก็ตาม พวกเราแค่เพียงแค่ขอมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของตนอย่างเป็นธรรมเท่านั้น จะว่าไปแล้วถ้าจะพูดเรื่องวิถีชีวิตของคนที่ต้องสูญเสียอาชีพทางทะเล เช่น ชาวประมง ข้าพเจ้าก็ไม่ใช่อะไรหรือสูญเสียจากธุรกิจรีสอร์ทที่ข้าพเจ้าก็ไม่ได้

มีปัญญาที่จะบังอาจเป็นนักธุรกิจด้านท่องเที่ยวกับเขาได้ หรือจะผลกระทบจากพืชผลทางการเกษตรไม่ว่าพืชผลชนิดใด ข้าพเจ้าก็ไม่ได้โชคดีที่พ่อและแม่จะร่ำรวยถึงกับจะมีที่ดินพอให้แบ่งปัน ในส่วนตัวเรื่องการต่อสู้และการใช้ประโยชน์ข้าพเจ้าไม่เคยตอบคำถามใดๆ ที่แสดงความเป็นเจ้าของทรัพยากรทางธรรมชาติที่ข้าพเจ้าจะได้สูญเสียจากการหากิน นอกจากคำว่าเพื่อน และชุมชนเท่านั้นแต่สิ่งที่ได้กลับกรองจากความทรงจำและนำมาเคลื่อนไหวได้ดีที่สุดก็คือ “ความเสมอภาคในการตัดสินใจ” ที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามันแหละเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าได้เลือกเป็นแนวทางขับเคลื่อนเพื่อรักษาบ้านเกิดลูกทั้งสามคนของข้าพเจ้าในวันนี้ และลูกหลานอีกหลายคนในวันข้างหน้า และนี่เป็นสิทธิโดยชอบของข้าพเจ้าที่มีมาจากการะบวนการต่อสู้ภาคประชาชน ข้าพเจ้าเชื่อว่าเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ด้วยความห่วงหวงในถิ่นที่อยู่อาศัยของพวกเราอย่างแน่นหนา ทำให้การต่อสู้ที่หมายมั่นช่วงชิงทรัพยากรที่พวกข้าพเจ้ารู้สึกถึงความจำเป็นเจ้าของและสามารถจับต้องได้ ข้าพเจ้ามักพูดตลอดเวลาเมื่อมีใครให้โอกาสในการพูดหรือการกล่าวในที่ต่างๆ ถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมในบ้านข้าพเจ้า หรือพูดเรื่องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่พระเจ้าประทานมาให้ หลายสิบปีก่อนข้าพเจ้าไม่คาดคิดว่าจะได้มีโอกาสได้เขียนหนังสือ ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือหลายเล่ม ด้วยความรู้สึกชื่นชมถึงผู้เขียนหนังสือเหล่านั้นว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ อย่างให้ความรู้และเพลิดเพลินใจ

เนื้อหาปาฐกถานี้จึงเป็นหนังสือเล่มแรกที่มาจากความรู้สึก และการกระทำของคนทุกข์ยากทั้งหลายที่ถูกกดขี่ ถูกแย่งชิง และที่สุดก็ถูกรังเกียจจากสังคมเสมอมา ข้าพเจ้าได้พยายามลำดับเรื่องราวต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในช่วง ๑๖ ปีที่ข้าพเจ้าได้จดจำไว้ แม้บางสถานการณ์อาจจะไม่สามารถบันทึกเป็นเรื่องราวเป็นลายลักษณ์อักษรได้ แต่บันทึกการทรงจำที่ผ่านตัว

หนังสือนี้จึงสะท้อนตัวตนของชาวบ้านกรุง ชาวประจวบคีรีขันธ์ ต่อการต่อสู้ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นเรื่องราวประชาชนอย่างแท้จริง โดยไม่คาดคิดว่าวันหนึ่งจะได้มีโอกาสรวบรวมเป็นเรื่องเป็นราวเพื่อสื่อสารต่อสังคม

ข้าพเจ้ามิได้อยากให้ผู้อ่านคาดหวังงานเขียนที่ข้าพเจ้าเขียน หรือเปรียบเทียบกับงานเขียนของผู้รู้ทางวิชาการทั่วไป ข้าพเจ้าทราบดีว่าหนังสือเล่มนี้ไม่สามารถเป็นงานวิชาการเยี่ยงที่หนังสือทั่วไป เป็นเพราะข้าพเจ้ามีความปรารถนาให้งานเขียนชิ้นนี้เป็นเรื่องราว เป็นคำบอกเล่าของชาวบ้านที่บังเอิญถูกเลือกให้อยู่ในกระแสการพัฒนา ที่ต้องเหมือนอยู่ในสภาวะจำยอม เนื้อหาจึงต้องมีการเคลื่อนไหวของพี่น้องประชาชนอยู่ในเรื่องราวของข้าพเจ้าด้วย

แต่ทั้งหมดเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้งเรื่องแนวการพัฒนาของรัฐที่ไม่เคยเห็นหัวประชาชนในพื้นที่ และนี่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของพี่น้องประชาชนที่ทุกซอกทั่วประเทศที่ถูกขืนมาทวงสิทธิของชุมชน และพวกเขาก็เชื่อว่าเรื่องราวเหล่านี้มีน้อยคนนักในสังคมไทยที่จะได้สัมผัสความเป็นจริงได้มากกว่าการถูกกล่าวหาจากคนที่อยู่ในภาครัฐบาลว่าเป็นพวกถ่วงความเจริญและหวังว่าเรื่องราวเหล่านี้จะได้สะท้อนกระบวนการที่ฉ้อฉลของคนในภาครัฐเกือบทุกระดับที่ร่วมมือกันในการสร้างความแตกแยกขัดแย้ง หรือร่วมมือกันในการโยนความผิดให้แก่พี่น้องประชาชนที่ถูกขืนลู่ให้ดูเหมือนผู้ร้ายในสายตาของสังคม

และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะได้สะท้อนถึงกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยที่สั่งสมมายาวนานเกี่ยวกับความเชื่อและมุมมองของการบังคับใช้กฎหมายแบบเก่าๆ รวมถึงวิธีการในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับชุมชนให้มีความละเอียดและเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบทาง

คดีที่พี่น้องเป็นผู้แบกรับคนแล้วคนเล่า ที่ได้รับผลกระทบจากการต่อสู้คัดค้านโครงการที่จะมาทำลายสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบกับชุมชนของพวกเขา จนหลายคนต้องตกเป็นผู้ต้องหาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้เรียกร้องสิทธิต้องตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่กระบวนการยุติธรรมเองไม่เคยใส่ใจในรายละเอียดที่จะจำแนกประเภทของคดีความที่เกิดขึ้นว่าสาเหตุของคดีชาวบ้านที่ต่อสู้เพื่อสิทธิไม่ใช่อาชญากรที่เลวร้าย ขณะเดียวกันการทำผิดกฎหมายของกลุ่มทุนก็ไม่เคยถูกภาครัฐจัดประเภทให้ เป็นคดีที่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือเป็นคดีที่ต้องเอาผิดประเภททุจริต หรือคดโกงอย่างรุนแรงเลยเช่นกัน นี่คือนี่สิ่งที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาจากการต่อสู้ภาคประชาชนที่ไม่ได้มีผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ นอกจากการอยากมีชีวิตที่เรียบง่ายในชุมชนที่สงบสุข พร้อมกับ การมองเห็นอนาคตของสังคมที่สมบูรณ์แบบเท่านั้น

ข้าพเจ้าหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้สังคมได้เข้าใจชาวบ้านคนเล็กคนน้อยมากขึ้น ว่าความเหนื่อยยากที่พี่น้องประชาชนได้ต่อสู้มานั้นเป็นหยาดเหงื่อและแรงกายที่บริสุทธิ์ และเราเองก็อยากให้ความบริสุทธิ์จากขบวนการต่อสู้ของชาวบ้านนี้ได้กระตุกเตือนผู้อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับให้หันมองอย่างรอบด้านมากขึ้น

ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาในพลังมวลชน

จินตนา แก้วขาว

ตุลาคม ๒๕๕๕

กราบสวัสดีท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายในที่ชุมนุมแห่งนี้ ณ อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ และขอคารวะแด่ดวงวิญญาณของผู้ที่เสียสละมาในอดีต

วันนี้เป็นอีกหนึ่งปีที่ครบรอบการรำลึกถึงการต่อสู้ของพี่น้อง นักเรียน นิสิต นักศึกษา ชาวนา ชาวไร่ และกรรมกรที่ได้เสียสละชีวิตและความสุขส่วนตัว ในอดีตพวกท่านได้เสียสละชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ทั้งในด้านการปกครอง ด้านความเป็นธรรม และสิทธิเสรีภาพ ข้าพเจ้าอาจจะไต่ไม่ทันสถานการณ์การต่อสู้ของพวกท่านในครั้งนั้น ที่ได้สร้างแนวทางของการเรียกร้องสิทธิในระบบประชาธิปไตยให้เกิดการยอมรับของสังคม แม้ในวันนี้พวกเราทั้งผองก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างที่ตั้งใจ แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการสร้างแนวทางของพวกท่านที่เสียสละอดทนทำให้พวกเราได้มีเส้นทางแห่งประชาธิปไตย แม้วันนี้จะดูไม่เต็มใบเสียทีก็ตาม แต่สิ่งที่พวกท่านทำมาในอดีตก็ได้สร้างแรงบันดาลใจให้กับข้าพเจ้าและพวกพ้องมากมายนัก ข้าพเจ้าย่อมทราบดีว่าการต่อสู้เรียกร้องในอดีตของพวกท่านต้องถูกกล่าวหา ถูกกระทำจากรัฐด้วยวิธีการใส่ร้ายป้ายสี ตั้งข้อกล่าวหาต่างๆ ทำให้พวกท่านและครอบครัวต้องได้รับการดูถูกดูแคลนจากผู้คนในสังคม และที่สุดพวกท่านก็ได้รับชัยชนะจากการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

และเกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการรวมตัวของคนยากคนจนที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสแสดงสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้อง โดยมีรัฐธรรมนูญที่ให้การรับรองเรื่อง “สิทธิชุมชน” ไว้ เพื่อให้สิทธิของคนที่ถูกกระทำต้องได้รับการแก้ไข

ถึงแม้เราจะยังไม่สามารถทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุได้ทั้งหมด แต่สังคมไทยก็ได้ประโยชน์ไม่น้อยจากการเรียกร้องในอดีตที่ผ่านมา เราจะเห็นได้ว่าการรวมตัวกันของประชาชนคนยากคนจนทั่วทุกหัวระแหงในวันนี้เพื่อเรียกร้องสิทธิของชุมชนต่างๆ ที่ถูกละเมิดโดยรัฐบาล ไม่ว่าจะจากการจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ที่ไม่เป็นธรรมสำหรับนายทุนนอกพื้นที่กับชาวบ้านที่เป็นเจ้าของทรัพยากรนั้น โดยขาดการมีส่วนร่วมจากชาวบ้านที่เป็นชุมชนท้องถิ่นที่ต้องพึงพิงวิถีตามธรรมชาติ หรือการที่รัฐบาลกำหนดแผนพัฒนาประเทศในหลายฉบับที่ไม่เคยลงสำรวจพื้นที่และใส่ใจต่อผู้คนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรนั้น ทำให้วันนี้ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ชนบทนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น หลายพื้นที่ต้องสังเวยชีวิตชาวบ้านที่ต่อสู้กับกลุ่มทุนหรือผู้กับรัฐบาลเอง หรือแม้แต่ชาวบ้านอีกหลายพื้นที่ที่ต้องสูญเสียอิสรภาพของตนเองเพื่อแลกกับการขอใช้ทรัพยากรที่เป็นของชุมชนตนเองก็มี จนวันนี้ข้าพเจ้าได้ยึดถือแนวทางของการเรียกร้องในระบบประชาธิปไตยในอดีตให้ได้มีโอกาสใช้สิทธิในด้านต่างๆ ได้อย่างเปิดเผย และจากการเสียสละของพวกท่านในวันก่อน ทำให้วันนี้ได้สร้างขบวนการชาวบ้านที่เข้มแข็งตื่นรู้ขึ้นทั่วประเทศ ในลักษณะที่อาจแตกต่างกันรวมถึงที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วยเช่นกัน

แต่เดิมข้าพเจ้าอาจจะมีความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” อย่างมากมายหรือลึกซึ้งเท่าใดนัก แต่ข้าพเจ้าก็ตระหนักถึงหน้าที่ในฐานะที่เป็นคนที่อยู่ในสังคม ที่ต้องร่วมกันดูแลทะนุถนอมครอบครัวของข้าพเจ้าควบคู่กับการดูแลปกป้องทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานในการดำรงชีวิต

และเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนที่ต้องร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นั้นเป็นอย่างดี ทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ข้าพเจ้าได้อาศัยอยู่ ข้าพเจ้าอาจไม่เข้าใจมากนักถ้าจะพูดเรื่องประชาธิปไตยอย่างลึกซึ้งเหมือน ผู้คนในยุคสมัยของท่าน แต่ข้าพเจ้าคงพูดได้ถึงเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ของข้าพเจ้า และชุมชนของข้าพเจ้าที่รับผลกระทบจากโครงการพัฒนา ของรัฐ การกำหนดแผนพัฒนาประเทศโดยข้าราชการที่เป็นคนนอกพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก โดยลืมมองพี่น้อง ประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรในพื้นที่ว่าจะเป็นอย่างไรมาก่อน และมีความ เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรนั้นหรือไม่ ที่สุดรัฐบาลได้เคยเปิดโอกาส หรือถามความเห็นประชาชนเจ้าของพื้นที่ที่รัฐกำหนดโครงการพัฒนาหรือ กำหนดนโยบายต่างๆ หรือเปล่า ที่ผ่านมารัฐบาลมักใช้ผลการศึกษาของ นักวิชาการต่างประเทศมาเป็นตัวกำหนดพื้นที่ที่จะพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ รัฐบาลมักละเลยในการให้ความสำคัญต่อประชาชนที่เป็นเจ้าของ พื้นที่ที่ต้องเป็นผู้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ที่สำคัญธรรมชาติเอง ก็ได้สร้างความรู้ความเชี่ยวชาญไว้ให้สำหรับคนในพื้นที่แต่ละพื้นที่ ให้มีความชำนาญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด การรับฟังความเห็นหรือที่ชาวบ้านมักเรียกว่าการทำประชาพิจารณ์ที่ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบไว้อย่างชัดเจนว่าก่อนที่รัฐจะดำเนิน โครงการใดๆ ต้องจัดให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนเสียก่อน ปัจจุบันก็ยังเกิดเสียงคัดค้านของประชาชนในยุคสมัยนี้อย่างต่อเนื่อง ดังเช่นเหตุการณ์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึงให้ความเห็นในกรณี ที่เอกชนขอใช้พื้นที่เพื่อประกาศเขตนิคมอุตสาหกรรมเหล็กที่อำเภอ บางสะพาน โดยไม่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้ พื้นที่ โดยใช้อำนาจที่มีตามกฎหมายขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยไม่ คำนึงถึงสิทธิของประชาชนในพื้นที่ ที่ต้องอยู่ร่วมกับอุตสาหกรรมเหล่านั้น

ทั้งที่รัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดสิทธิของประชาชนไว้ในหมวดสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนอย่างชัดเจน การประกาศเขตนิคมอุตสาหกรรมเหล็กที่ บางสะพานโดยที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดของภาครัฐไม่เปิดรับฟังความเห็นของ ประชาชนในสมัยนี้ แสดงว่าฝ่ายรัฐบาลเองไม่เคยคิดจะปรับแนวทางที่ ต้องสร้างการยอมรับร่วมกันของคนในชุมชนและสังคม การเริ่มต้น โครงการการพัฒนาของรัฐหรือเอกชนที่ไม่ฟังเสียงของประชาชน ไม่ปฏิบัติ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และไม่เคารพขั้นตอนตามกฎหมาย เปรียบเหมือนการปล้นและแย่งชิงทรัพย์สินของประชาชนที่เกิดขึ้นครั้งแล้ว ครั้งเล่าในสังคมไทยตลอดมา

ประชาธิปไตย

ถ้าในความหมายของเด็ก ก็อาจแค่การที่พ่อแม่ต้องแบ่งขนมให้เท่ากัน ในกลุ่มพี่น้อง หรือการแบ่งงานในบ้านเท่าๆ กัน เมื่อโตมาอีกหน่อยได้เห็น สังคมมากขึ้น เห็นความลึกซึ้ง และซับซ้อนของการเมืองและการพัฒนา ประเทศมากขึ้น และวันนี้ในมุมมองของข้าพเจ้า ประชาธิปไตยได้ถูก เปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มนักการเมืองทุกระดับ และเกือบทุกอาชีพ ที่ข้าพเจ้าได้พบเห็น ไม่ว่าจะกลุ่มที่รับเหมาก่อสร้างต่างๆ บ้านที่เชื่อมโยงกับ กลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ที่บังเอิญได้รับเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศ มา ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนเรา กลับไม่ได้คิดถึงวันที่ประชาชนได้ใช้ สิทธิในการเลือกตั้งเพื่อให้พวกเขาทำหน้าที่แค่เป็นตัวแทนในบางเรื่อง เท่านั้น หาใช่ยอมให้นักการเมืองเหล่านั้นมาหาประโยชน์จากการให้อำนาจ แก่นักการเมืองนั้น

วันหนึ่งข้าพเจ้าได้รู้ความมากขึ้น ด้วยอายุที่มากขึ้นจากการที่พอได้ อ่านและเล่าเรียนมาบ้าง ถึงจะไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในวิชา เรียนสมัยก่อนโดยตรง แต่การเรียนรู้ที่สูงขึ้นโดยระดับการศึกษา อายุที่มากขึ้น

การเห็นโลกในเวลาที่ยาวขึ้น ทำให้ข้าพเจ้าได้รับรู้เรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองของคนยุคก่อนซึ่งเป็นยุคที่ประชาธิปไตยแบ่งบาน จนทำให้ข้าพเจ้าได้มีข้อเปรียบเทียบระหว่างอดีตกับปัจจุบัน จนสามารถสรุปเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี การเรียกร้องต่างๆ ของคนในสังคมให้รัฐบาลต้องเปิดให้มีการรับฟังความเห็นของคนที่แตกต่างกัน ถึงแม้ความเห็นต่างจะเป็นความเห็นของคนแค่บางส่วน หรือของคนส่วนน้อยก็ตาม จนเมื่อข้าพเจ้าและคนในชุมชนของข้าพเจ้าได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรมจากโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐได้กำหนดขึ้นนั่นเอง ข้าพเจ้าจึงได้เริ่มเข้าใจขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ที่ต้องสร้างการเรียนรู้ สร้างอำนาจต่อรองกับผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และที่สำคัญสร้างเครือข่ายผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ข้าพเจ้ากับเพื่อนบ้านเริ่มมองเห็นว่าการพัฒนาแบบเก่าที่รัฐบาลชอบอ้างเสียงส่วนใหญ่อ้างความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศที่เชื่อมโยงการส่งออก อ้างรายได้ของประเทศเพื่อให้ประชาชนด้วยกันกดดันกันเองจนนำมาสู่ความขัดแย้ง และรัฐบาลยังชอบอ้างการใช้อำนาจทางกฎหมายที่พวกเขาได้เข้าสภาอันทรงเกียรติและมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงในฐานะตัวแทนของประชาชน แต่ในเวลาเดียวกันวิถีคิดของตัวแทนประชาชนไม่ทันสมัยเสียแล้ว เมื่อมีรัฐธรรมนูญที่กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือแม้แต่กำหนดแนวทางการศึกษาปัญหาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพไว้แล้วอย่างชัดเจน ให้รัฐบาลและนักลงทุนต้องปรับการพัฒนาแบบเก่าๆ เพื่อหันมาปรับแนวคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่โดยให้ชุมชนมีสิทธิรับรู้ก่อนการตัดสินใจตั้งแต่การเลือกพื้นที่ การพูดความจริงในการจัดซื้อที่ดินที่ต้องพูดความจริงมากกว่าการหลอกให้ชาวบ้านเชื่อว่าการรวมที่ดินนั้นเป็นการรองรับการพัฒนาที่เป็นไปตามสภาพพื้นที่ เช่น กรณีพื้นที่

ชายทะเลประจวบคีรีขันธ์

ท่องเที่ยว กลุ่มนายหน้าก็จะบอกว่ารวมที่ดินเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น เพราะถ้าทุกฝ่ายให้ความสำคัญในการรับรู้ความจริงร่วมกันทุกฝ่ายก็จะลดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ในช่วงต่อไปได้

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดเล็กๆ ติดชายฝั่งทะเล มีระยะทางยาวกว่า ๒๒๕ กิโลเมตร ขนานไปกับแนวหาดทรายชายทะเล จนสุดลูกหูลูกตา ด้านหนึ่งติดภูเขา และด้านหนึ่งติดทะเล ถ้าพูดถึงภูเขาและทะเลเราคงหลับตานึกถึง ถ้ำ น้ำตก เกาะ ปะการัง หาดทรายและใบหญ้า และคิดถึงความโชคดีที่มีฐานทรัพยากรทางธรรมชาติทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์จากความเป็นเมืองที่ใกล้ทะเลใกล้ภูเขา จึงเกิดความอุดมสมบูรณ์ที่ทำให้ชาวประจวบคีรีขันธ์ สามารถยืนด้วยขาตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณใดๆ จากรัฐบาล

ทุกอำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ติดกับชายฝั่งทะเลทั้งหมด ความเป็นเมืองที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์สามารถนำมาใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันได้ ได้สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวประจวบคีรีขันธ์ เป็นอย่างมาก อาชีพของพวกเราชาวประจวบฯ เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยธรรมชาติเพื่อหาอยู่ หากินเพื่อเลี้ยงชีวิต และครอบครัว บ้างทำประมงตามวิถีทางที่ถนัดมาจากบรรพบุรุษ บ้างทำสวนมะพร้าว เพาะเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ และ บ้างทำเรื่องการท่องเที่ยว ความสุขและความอบอุ่นที่บรรพบุรุษได้วางรากฐานจากทรัพยากรธรรมชาติในผืนแผ่นดินนี้ ทำให้ชาวประจวบคีรีขันธ์ ได้ใช้ชีวิตแบบพึ่งพิงตนเองโดยใช้ฐานทรัพยากรที่ตัวเองเป็นเจ้าของมาเป็นรากฐานของชีวิตได้เป็นอย่างดี อาชีพที่หลากหลายของชาวบ้านที่นี่ เป็นชีวิตที่เรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกันแบบชุมชนที่เป็นญาติพี่น้อง แบ่งปัน เรื่องการกินการอยู่ และการใช้ทรัพยากรในพื้นที่แบบติดกาดั้งเดิม ที่ชุมชนตกลงปัญหาการจัดการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกันได้ ไม่ได้ใช้กติกาหลวงหรือใช้ข้อกฎหมายมาเป็นตัวกำหนดสำหรับแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน วัฒนธรรมและสังคมแบบดั้งเดิมที่มีวิถีแบบ เด็กต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นวิถีที่เป็นชนบท เป็นสังคมที่เรียบง่าย เมื่อเกิดปัญหาในชุมชนและต้องการแก้ไขปัญหาแบบสังคมชนบทที่มีผู้ใหญ่ที่คนในสังคมให้ความเคารพนับถือสามารถเรียกทุกฝ่ายมาพูดคุยเพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ภายหลังกติกาแบบเก่าๆ ที่เป็นเรื่องของสังคมชนบทไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากบางพื้นที่มีการพัฒนาที่มีคนภายนอกเข้ามาทำให้ไม่สามารถใช้การจัดการแบบเดิมได้เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

จนกระทั่งวันหนึ่งที่เงาของปัญหา และความขัดแย้งได้เริ่มย่างกรายเข้ามาในพื้นที่ที่สงบเงียบของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพราะชาวบ้านได้รับ ข้อมูลการซื้อที่ดินของคนนอกพื้นที่ที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมือง

ทั้งทหารชั้นผู้ใหญ่ ทั้งนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ลูกหลานนักการเมืองระดับชาติ พลพรรคของนักการเมืองทั้งในพื้นที่ และทั้งนอกพื้นที่กันอย่างคึกคัก ด้วยข้อเสนอที่น่าเชื่อถือที่ว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มศักยภาพที่เหมาะสมด้านการท่องเที่ยว กลุ่มนายหน้าที่ดินได้ตอบข้อซักถามกับชาวบ้านที่สงสัยการกว้านซื้อที่ดินในบ้านกรูดว่าที่แห่งนี้จะเปลี่ยนสภาพไปเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวระดับอินเตอร์ สร้างความตื่นเต้นดีใจให้กับชาวบ้านในพื้นที่ที่คิดว่าพวกเขาอาจจะได้ค้าขาย หรือมีธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของพวกเขาซึ่งมีความได้เปรียบในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่ก่อน นักลงทุนที่มาจากต่างถิ่น หรือนักลงทุนที่มาจากต่างประเทศ ความฝันว่าบ้านกรูด และบ่อนอก จะเป็นแหล่งทำเงินให้กับชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรทางธรรมชาติ ดังที่พวกเขาภาคภูมิใจ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลี้มแสวงหาความเป็นจริง ลี้มที่จะคิดถึงรายละเอียดในการตรวจสอบที่แท้ที่ไปของการรวบรวมแปลงที่ดินของกลุ่มนายหน้าที่ดิน สิ่งเหล่านี้ถูกละเอียดไป ในที่สุดการเปลี่ยนมือของเจ้าของที่ดินก็เกิดขึ้นอย่างเงียบๆ จากเจ้าของพื้นที่เดิมเริ่มมีชื่อของคนแปลกหน้าในโฉนดที่ดิน เริ่มมีคนแปลกหน้าเข้ามาในพื้นที่ ทั้งชาวต่างชาติ ทั้งคนเมืองหลวง สิ่งยั่วยุ สถานบันเทิง เจริญย์เริ่มตั้งขึ้น การซื้อเหมาไร่จรวงเพื่อเลี้ยงอาหารกับกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่เริ่มมองเห็นประปราย จนกระทั่งวันหนึ่งชาวบ้านได้ทราบข้อเท็จจริงจากนักการเมืองในพื้นที่ที่น่าเรื่องราวมาบอกกล่าวแก่ชาวบ้านถึงข้อเท็จจริงที่เขารับรู้มาว่าได้มีการเซ็นอนุมัติ อนุญาตให้ก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่บ้านกรูด ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่บ้านบ่อนอก ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และที่บ้านนาหูกวาง ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะพื้นที่บ้านกรูด ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงไฟฟ้าจะตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีธุรกิจ

การท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อ เมื่อข้อเท็จจริงได้ถูกเปิดเผยขึ้นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลงชัยได้อนุมัติให้โรงไฟฟ้าถ่านหินขนาด ๑,๔๐๐ เมกกะวัตต์ให้สามารถสร้างได้ในพื้นที่บ้านกรูด โดยได้บอกเล่าถึงสถานการณ์ที่ชาวบ้านเข้าใจผิดว่าการกว้านซื้อที่ดินที่มีมาก่อนหน้านี้ มิใช่เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมของโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ใหญ่ที่สุดในขณะนั้น จากการบอกเล่าของนักการเมืองท่านนั้นสร้างความหวาดกลัวแก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง ความหวาดวิตก ความกังวลในสิ่งที่ยังมองไม่เห็น ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ แม้ว่าพี่น้องประชาชนจะรับรู้เรื่องราวจากนักการเมืองท้องถิ่นในยามนั้น ก็ได้ให้ความหมายความว่านักการเมืองเหล่านั้น เขามาบอกเพราะความเป็นห่วงพี่น้องประชาชน หรือบอกด้วยความห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่อยากให้มีการทำลายฐานทรัพยากรส่วนรวมเหมือนที่ชาวบ้านเข้าใจ หรือเป็นเพราะเขากำลังทำหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็หาใช่ไม่ ตรงกันข้ามพวกเขาบอกเพราะเกิดจากสาเหตุความขัดแย้งที่พวกเขาจัดสรรผลประโยชน์กันไม่ลงตัวในเรื่องผลประโยชน์ที่กลุ่มทุนเสนอให้เพื่อแลกกับการเซ็นอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ต้องใช้มติเห็นชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์ประกอบการเห็นชอบในการพิจารณาขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. กันเอง ทำให้ชาวเหล่านี้มาถึงหูของประชาชน

การรวบตัวกัน

เพื่อคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่เกิดขึ้นตามที่ทุกคนสำนึกตามสัญชาตญาณของชาวบ้าน เมื่อรับรู้เรื่องการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินอยู่ใกล้ๆ บ้าน ณ เวลาที่พี่น้องประชาชนได้รับรู้เรื่องการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่บ้านกรูด และในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่ดินสาธารณะที่นำไปรวมกับที่ดินเอกชนเพื่อสร้างโรงไฟฟ้า

วินาทีแรกที่ชาวบ้านไม่มีผลประโยชน์ใดๆ คิดได้ทันทีคือ “ไม่เอา” เพราะคำว่าโรงไฟฟ้าถ่านหินมันชวนให้คิดถึง “เหมืองแม่เมาะ” จังหวัดลำปาง ซึ่งในอดีตได้สร้างความเกรี้ยวกราดทางสื่อมวลชน มันดูน่าเกลียด และน่ากลัวมากสำหรับชาวบ้านที่ได้รับรู้เรื่องราวการต่อสู้ของพี่น้องที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พวกเขาเรียกร้องเพียงเพื่อให้รัฐบาลหันกลับมาเอาใจใส่ดูแลและจัดการเรื่องการรักษาพยาบาล เพราะเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่ “แม่เมาะ” นั้นเป็นเรื่องราวที่เหมือนเป็นตำนานที่สะท้อนความรู้สึกของผู้คนเป็นอย่างมาก ความเจ็บป่วยของพี่น้องที่แม่เมาะตั้งเริ่มเจ็บป่วย และล้มตายโดยขาดการเอาใจใส่จากรัฐบาลขาดความจริงใจในการช่วยเหลือจากการป่วยเล็กน้อย จนมากขึ้นๆ จนเริ่มได้รับทราบข่าวว่าหลายคนที่ต่อสู้เรียกร้องนั้นเริ่มเสียชีวิต และคนแม่เมาะถูกทอดทิ้งไร้การดูแลเอาใจใส่จนเกิดคำถามว่าเพราะการยอมให้รัฐพัฒนาเพื่อแลกกับความเจริญของ

ประเทศไต้หวันหรือไม่ คนแม่เมาะซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรจึงต้องตกอยู่ในสภาพไร้หนทางต่อสู้เรียกร้อง ทั้งที่ควรเป็นผู้กำหนดต่อรองในฐานะที่เป็นผู้เสียสละ จึงทำให้คนที่แม่เมาะต้องกลายเป็นคนที่ร้องขอความเป็นธรรมมาอย่างยาวนาน และนี่เองที่ชาวบ้านแม่เมาะจึงกลายเป็นแบบฉบับของผู้ที่เสียสละเพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยแท้จริง แต่หลังจากการเสียสละจนสิ้นเนื้อประดาตัวจนหลายคนเสียชีวิตไปเรื่อยๆ แล้ว สิ่งที่บ้านที่นั่นได้รับคือการเพิกเฉย ไม่ดูดำดูดีของภาครัฐเองในความทุกข์ร้อนเจ็บป่วยที่บ้านต้องเผชิญชะตากรรม ผู้คนเริ่มเจ็บป่วยล้มตายกันมากขึ้น การขอย้ายถิ่นฐานเพื่อให้พ้นจากความตายเริ่มหนาหู การเรียกค่าชดเชยจากการเจ็บป่วย การชดเชยผู้ที่เสียชีวิตจากการพัฒนาเหมืองถ่านหินของโรงไฟฟ้าทำให้เรื่องราวของชาวบ้านที่แม่เมาะ สร้างความสะเทือนใจและสะเทือนความรู้สึกร่วมกันให้รำลึกถึงเรื่องการเสียสละแบบ “หนูลองยา” ที่สุด การเรียกร้องให้รัฐรับผิดชอบต่อการรักษาพยาบาล กลายเป็นขอแค่ย้ายออกไปจากชุมชนให้ได้เสียที ทำให้สังคมได้รับบทเรียนที่แม่เมาะมากมาย ในฐานะที่ต้องเสียสละเพื่อให้ประเทศได้พัฒนา ทั้งพื้นที่แม่เมาะยังเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ที่สื่อมวลชนได้สื่อสารทางสาธารณะให้สังคมได้รับรู้เรื่องราวของการพัฒนาที่ขาดการรับผิดชอบต่อสังคม และชุมชนที่นั่นอยู่ตลอดเวลาจนถึงปัจจุบัน

และแน่นอนบทเรียนในชีวิตของผู้คนที่นั่นยิ่งใหญ่นัก เพราะการต่อสู้ของชาวบ้านกรุดก็ได้ใช้เรื่องราวที่เกิดขึ้นที่แม่เมาะมาทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชนถึงโทษภัย ความรับผิดชอบที่หน่วยงานรัฐไม่เคยหยิบยื่นให้กับผู้ทุกข์ร้อนที่ได้รับผลพวงมาจากการพัฒนาของรัฐเองว่าเป็นเช่นไร ไม่ต่างกับพี่น้องที่คัดค้านเขื่อนปากมูลและอีกหลายๆ เขื่อนที่รวมตัวกันเป็นสมัชชาและเรามากันเคยในชื่อ “สมัชชาคนจน” ก็เป็นอีกหนึ่งตำนานที่ต้องต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมหลังจากโครงการการพัฒนาของรัฐเข้ามา

สร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าป้อนให้แก่พื้นที่ที่เป็นเขตเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มนักลงทุน โดยมีข้ออ้างว่านี่แหละความเจริญโดยเลือกเอาพื้นที่ทางภาคอีสานมาเป็นผู้เสียสละ ที่สุดหลังจากการพัฒนาผ่านไปแล้วชาวบ้านคนยากคนจนที่ยอมรับการพัฒนาจากรัฐเหล่านั้นกลับไร้ที่ดินไร้อาชีพทำกิน แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับสถานการณ์ก่อนโครงการพัฒนาของรัฐจะเข้าไปถึงพื้นที่ ที่แต่เดิมชาวบ้านปากมูลและอีกหลายพื้นที่ที่รัฐบาลพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างเขื่อน ส่วนใหญ่เป็นชาวประมงน้ำจืดในพื้นที่ที่แสนอุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ปลาน้ำจืดมากมาย เป็นที่หาอยู่หากินของพี่น้องที่อยู่ในละแวกใกล้เคียง หลังจากที่รัฐได้ใช้เหตุผลจนทำให้ชาวบ้านหลายพื้นที่เชื่อว่าเมื่อสร้างเขื่อนจะทำให้ชาวบ้านมีงานทำ ความเชื่อของชาวบ้านบทต่างๆ ไปที่รัฐบอกว่าจะต้องเสียสละเพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยแลกกับการย้ายที่อยู่ และหาที่ดินทำกินให้ใหม่ แต่ใครจะรู้ว่าที่ดินที่หาให้แลกกับที่ดินเดิมนั้นไม่สามารถชดเชยกันได้เนื่องจากพื้นที่ที่รัฐจัดสรรให้ใหม่นั้นไม่สามารถทำการเกษตรได้ดังเดิม ที่อยู่อาศัยเดิมที่รับจ่ายค่าชดเชยให้ก็จ่ายเป็นงวดๆ จนย้ายออกมาแล้วการจ่ายค่าชดเชยก็ยังไม่เสร็จสิ้น ครั้นการสร้างเขื่อนเสร็จสิ้นลง ชาวบ้านก็ยังไม่สามารถฟื้นตัวและสร้างรากฐานของชีวิตใหม่ได้ การรวมตัวเพื่อเรียกร้องของพี่น้องสมัชชาคนจนจึงเป็นการเรียกร้องค่าชดเชยที่เป็นการสูญเสียที่ทำกินเท่านั้น และมันคงไม่ต่างจากการปล้นชิงทรัพยากรของชาวบ้านโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โกงความอุดมสมบูรณ์ไปจากประชาชนนั่นเอง และนี่ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดว่ารัฐบาลไทยไม่เคยใส่ใจประชาชนของตัวเองว่าจะมีสภาพอย่างไรจะต้องรับกรรมหรือสูญเสียอาชีพ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมอย่างไร และนี่คือสาเหตุสำคัญที่วันนี้การต่อสู้เพื่อแย่งชิงทรัพยากรระหว่างนายทุนฝ่ายหนึ่งกับภาคประชาชนฝ่ายหนึ่งจึงเป็นเรื่องสำคัญมากขึ้น จากบทเรียนเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านที่ประจวบฯ ถือเป็นแม่แบบในการต่อสู้โดยไม่ยอมให้มีการก่อสร้าง

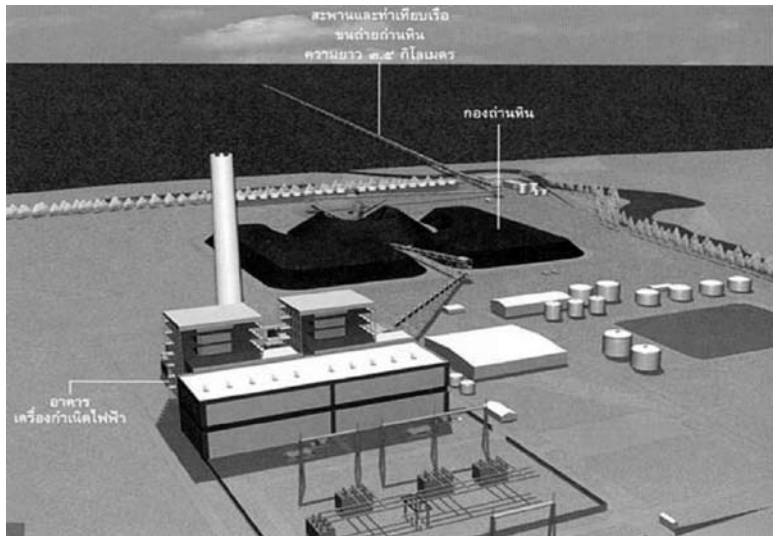

ตัวอย่างการเคลื่อนไหวของกระบวนการภาคประชาชนด้านสิ่งแวดล้อม

ปีพ.ศ. ๒๕๓๗ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่ใครจะชนะการประมูลโครงการ Independent Power Producer (IPP) และได้เซ็นสัญญาขายไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) เป็นเวลานานถึง ๒๕ ปี แต่บริษัท กัลฟ์เพาเวอร์ เชนเนอร์เรชั่น และบริษัท ยูเนี่ยน เพาเวอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ก็เป็นสองในเจ็ดบริษัทผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระทำสำเร็จมาแล้ว โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เซ็นสัญญาซื้อไฟฟ้ากับ IPP ทั้งเจ็ดรายเสร็จสิ้นไปตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๔๐ ถึงแม้ว่าที่ตั้งโรงไฟฟ้าของทั้งสองบริษัทจะไม่ใช้พื้นที่ในสวนใจกลางกรุงเทพฯ ตามที่ถูกระบุโดย กฟผ. และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) จะบอกว่าเหมาะสมจะสร้างโรงไฟฟ้ามากที่สุดในขณะนั้น แต่มันก็อยู่ในพื้นที่ที่ถูกดึงเอาไว้เป็นอันดับที่รองลงมา นั่นคือพื้นที่ติดชายทะเลคือแนว “ชายฝั่งทะเลตะวันตก ตั้งแต่ประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นมาจนถึงสมุทรสาคร” ซึ่ง กฟผ. คาดว่า

จะทำให้กระแสไฟฟ้าในภาคใต้มั่นคงขึ้น แต่ข้อเท็จจริงกรณีพื้นที่เป็นเพียงข้ออ้าง มิใช่ประเด็นข้อเท็จจริงที่เป็นตัวกำหนดการเลือกพื้นที่ก่อสร้าง เพราะหลังจากที่ชาวบ้านที่ประจวบคีรีขันธ์ร่วมกันคัดค้านโรงไฟฟ้าทั้งสองโรง จนคณะรัฐมนตรีมีมติให้ทบทวนพื้นที่การก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนปัจจุบันทั้ง ๒ โรงไฟฟ้าไม่สามารถก่อสร้างในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ ทำให้นักลงทุนทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิต(กฟผ.)เองที่ฝันว่าจะโกยกำไรจากการธุรกิจพลังงานตามที่ตั้งใจไม่อาจบรรลุ เท่ากับการเคลื่อนไหวของชาวบ้านที่ประจวบฯ ได้ดับฝันกลุ่มนักลงทุน และข้าราชการกลุ่มหนึ่งไปโดยปริยาย

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.) ได้ตกลงในหลักการที่จะทำสัญญาซื้อไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าจากผู้ผลิตอิสระ (IPPX ๗ โครงการ ๕,๙๔๓.๕ เมกะวัตต์ และ ๑ ใน ๗ โครงการเป็นโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดที่ ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนกระทั่งก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี ๔๐ นี้คงจะนับเริ่มได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานานหลายปีตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เมื่อมีโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกำลังการผลิต ๗๓๔ เมกะวัตต์ ที่บ้านบ่อนอก ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ ๑,๔๐๐ เมกะวัตต์ มูลค่าประมาณ ๖ หมื่นล้านบาทเดิม หน้าที่บริหารจัดการพลังงานของประเทศก็เป็นหน้าที่หลักของกฟผ. เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอต่อความต้องการในประเทศและกฟผ.เองก็ผูกขาดการบริหารจัดการไฟฟ้าของประเทศให้อยู่ที่กฟผ.แต่ผู้เดียว ซึ่งที่ผ่านมาการลงทุนของกฟผ.ได้สร้างหนี้สินให้กับประเทศไทยทั้งในและต่างประเทศจำนวนมาก และภาระหนี้สินก็ตกเป็นภาระแก่รัฐในฐานะผู้ค้ำประกันเงินกู้ ในปีพ.ศ.๒๕๓๕ คนไทยทุกคนอยู่ในสภาวะการจำยอมเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมือง และเกิดเป็นสงครามกลางเมืองเพื่อเรียกร้องรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ให้ลง

ภาพจำลองโรงไฟฟ้า

จากอำนาจการปกครองที่ประชาชนไม่ต้องการ โชคช่วยที่สถานการณ์จบลงได้ด้วยดี หลังจากนั้นเกิดกระแสเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) จึงได้เริ่มต้นขึ้นหลังจากเหตุการณ์รศช. มีนายกรัฐมนตรีนในช่วงปีพ.ศ.๒๕๓๕ โดยรัฐบาลสมัยนั้นได้ออกกฎหมายอนุญาตให้ภาคเอกชนที่เรียกว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้ามาดำเนินงานหรือดำเนินในกิจการของรัฐ ให้เอกชนมีสิทธิเข้ามาลงทุนในกิจการผลิตไฟฟ้า และเริ่มมีการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก (Small Power Producer : SPP) ที่เป็นเอกชนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๓๗ คณะรัฐมนตรี ที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้มีมติเห็นชอบให้ กฟผ. รับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ หรือที่เรียกกันว่าผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ (Independent Power Producer : IPP) โดยอ้างว่าเพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในกิจการไฟฟ้าที่มีเป้าหมาย ๒ ประการ คือ

๑. เพื่อลดภาระการลงทุนภาครัฐที่ก่อให้เกิดหนี้สินสาธารณะเพิ่มขึ้น
๒. ให้เกิดการแข่งขันในอุตสาหกรรมไฟฟ้า เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ไฟฟ้าที่ราคาถูกลง

คนที่ต่อสู้อัดค้ำโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ประจวบฯ รู้ว่านี่ไม่ใช่เหตุผลที่แท้จริง เพราะการจัดการหนี้สินสาธารณะทำได้ไม่ยาก แค่ว่าราชการไม่ทุจริตคดโกงก็ไม่สร้างหนี้สาธารณะแล้ว ส่วนประเด็นการแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมไฟฟ้าเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ไฟฟ้าที่ถูกก็คือข้ออ้างเช่นกัน เพราะการที่รัฐบาลต้องเซ็นสัมปทานเพื่อซื้อขายไฟฟ้านั้น ก็ถือเป็นภาระผูกพันในยามที่ประเทศมีไฟฟ้าสำรองเหลือเกินความจำเป็นอยู่แล้ว การอ้างว่าประชาชนจะได้ใช้ไฟฟ้าราคาถูกจึงเป็นเรื่องที่ต้องตั้งคำถามด้วยซ้ำว่าในระหว่างที่ไฟฟ้าเหลือเกินจากความจำเป็นแต่เราต้องซื้อไฟตามสัญญาเท่ากับเราจ่ายเงินเปล่าโดยไม่ต้องใช้ไฟฟ้าแล้วใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง่นั้น

โครงการผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ เกิดขึ้นตามคำแนะนำของธนาคารโลกที่ว่า การเปิดโอกาสให้บริษัทผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนมาลงทุนผลิตไฟฟ้าส่งขายให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แทนที่จะให้ กฟผ. ผูกขาดการผลิตเหมือนที่เป็นมาตลอด จะช่วยลดภาระการลงทุน และแก้ไขปัญหาหนี้สิน ที่สะสมอยู่เป็นจำนวนมากของกฟผ.ได้

ข่าวลือที่จะมีโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่มาก่อตั้งที่หาดบ้านกรูด ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล บนชายหาดที่แสนสวย และนั่งสงบ บนพื้นที่ที่ชาวบ้านใช้ประกอบอาชีพโดยการทำประมงมานานนม ความสวยงามที่เหมาะสมแก่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นปอดของประเทศที่เหลือไม่กี่แห่งในประเทศไทย ทำให้เกิดกระแสการคัดค้านของประชาชนในพื้นที่ทั้งสองแห่งที่เป็นเป้าหมายของการ

ก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่ การรวมตัวของชาวบ้านทั้งสองพื้นที่ เพื่อคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และผลกระทบทางด้านการประกอบอาชีพของพวกเขาทำให้การต่อสู้เพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการจัดการทรัพยากรของตัวเองเกิดขึ้นเป็นวงกว้างและขยายตัวเป็นการต่อสู้ที่รวมคนได้มากที่สุดในยุคแรกๆของภาคประชาชนที่ลุกขึ้นมาเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ทบทวนยกเลิกโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ จังหวัดประจวบฯ จังหวัดนั้นเองเป็นช่วงที่พี่น้องที่บ้านกรูด เพิ่งรับรู้เรื่องการลงทุนของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่บ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หลังการเคลื่อนไหวของชาวบ้านบ่อนอกที่ออกมาปิดถนนเรียกร้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เซ็นหนังสือสำคัญเพื่อเป็นการยืนยันให้กับชาวบ้านว่าจะไม่มีการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ่อนอกเด็ดขาด และหลังจากนั้นไม่นานนัก ชาวบ้านกรูดก็ได้รับรู้เรื่องการขอใช้พื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นฐานการผลิตกระแสไฟฟ้าในนาม “โรงไฟฟ้าหินกรูด” ให้เป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงถ่านหินเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระแสไฟฟ้าในพื้นที่นี้ รวมถึงชาวบ้านที่บ้านกรูดที่ได้รับการบอกกล่าวจากสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางคนที่พื้นที่บ้านกรูดว่าเชื้อเพลิงที่นำมาผลิตเพื่อป้อนไปยังโรงไฟฟ้าที่บ้านกรูดนั้น เป็นเชื้อเพลิงชั้นดีจากต่างประเทศ โดยมีที่มาจากประเทศออสเตรเลียและอินโดนีเซีย โดยมีการเปิดเวทีทำความเข้าใจกับประชาชนตามเวทีต่างๆ รวมทั้งมีการเข้าประชุมร่วมกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่นให้ได้รับรู้แนวทางของรัฐบาล ด้วยความคาดหวังให้องค์กรเหล่านั้นเป็นปากเสียงให้กับชาวบ้านเพื่อทำความเข้าใจโครงการถ่านหินที่พวกเขานำมาใช้ในกระบวนการผลิต ว่าเป็นถ่านหินชั้นดีจากต่างประเทศ มีชื่อเสียงเรื่องเหมืองถ่านหินที่กลุ่มทุนทั่วประเทศนิยมใช้กัน ให้ดูเหมือนผู้หวังดีที่คิดพัฒนาแบบไม่หวัง

ผลตอบแทน เพื่อหวังลดจำนวนคนในพื้นที่ที่คัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน กลุ่มผู้ขายถ่านหินที่อาจจะมีการสัมปทานเหมืองถ่านหินไว้ที่ประเทศต่างๆ มักมีความสัมพันธ์กับกลุ่มนักการเมืองระดับชาติที่มีเส้นสายและเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นผู้ลงทุนกับอุตสาหกรรมประเภทนี้ นั่นก็คืออุตสาหกรรมพลังงาน ซึ่งใครๆ ก็รู้ว่าเป็นการลงทุนแบบกินเปล่า เพราะอย่างไรเสียไม่มีวันขาดทุน ต่างกับคนเล็กคนน้อยในประเทศไทยที่รัฐบาลไม่เคยคิดถึงความปลอดภัยของพวกเขา เห็นได้ชัดเจนว่ากรณีแม่ค้าขายก๋วยเตี๋ยวที่มีรายได้วันละไม่กี่ร้อยบาทจะต้องเสียภาษีที่รัฐจัดเก็บถึงปีละกว่า ๘๐๐ บาท เมื่อเทียบกับรายได้จากการขายก๋วยเตี๋ยววันหนึ่งคงออกเงินกำไรเพียงไม่กี่บาท เมื่อเทียบรายได้ของนักลงทุนด้านพลังงานที่ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการลงทุนที่ไม่มีวันขาดทุน ฉะนั้นจึงไม่แปลกเลยที่นายกรัฐมนตรีนครินทร์ ส.ต.ต. ได้ดำเนินการแก้กฎหมายเพื่อเปิดช่องทางไว้ให้ภาคเอกชนมีสิทธิเข้ามาร่วมลงทุนในกิจการผลิตไฟฟ้าของรัฐไว้ โดยรัฐสามารถเกี่ยวข้องได้ในรูปแบบของการสัมปทานร่วมนั้น เท่ากับว่ามีการเปิดทางให้เอกชนหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีรัฐคอยเป็นพี่เลี้ยงคอยแก้ไขปัญหาให้ในสภาพผู้ร่วมทุน และจากการลงทุนด้านพลังงานที่มีการร่าง พ.ร.บ. ให้เอกชนสามารถลงทุนร่วมกันในรูปแบบของสัมปทานไฟฟ้าโดยกลุ่มนักลงทุนที่สวมเสื้อนักการเมืองที่วางแผนปล้นทรัพยากรไปเป็นต้นทุนของตัวเอง ประเทศไทยเองก็ต้องคิดตามเหมือนกันว่าปัจจุบันข้าราชการไทยส่วนใหญ่มักเข้ามาผลักดันตัวเองเข้าไปเป็นคณะกรรมการบอร์ดต่างๆ ในรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะธุรกิจด้านพลังงานเพื่อหวังทั้งเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนมากมายตามตำแหน่ง ว่ากันว่าบางคณะของคณะกรรมการบอร์ดรับเบี้ยประชุมกันเดือนละหลายแสนบาทจนทำให้การทำงานในหน้าที่ของข้าราชการไม่ไปถึงไหน เพราะมัวแต่หวังประโยชน์ขององค์กรที่ตนเองไปนั่งในตำแหน่งพิเศษที่เหล่าข้าราชการใหญ่

พวกนี้ไปนั่งเป็นบอร์ด นั่นทำให้ข้าราชการเหล่านี้โง่เง่าเวลาการทำงานในหน้าที่ข้าราชการที่กินเงินเดือนปกติ

ในการเข้าสู่พื้นที่ของกลุ่มทุน เป็นธรรมดาที่พวกเขาจะต้องเข้าหา กลุ่มข้าราชการและกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อหวังให้กลุ่มคนเหล่านี้ ทำความเข้าใจต่อสังคมในพื้นที่ เมื่อชาวบ้านได้ทราบเรื่องราวการลงพื้นที่ ของคนแปลกหน้า และมีการให้ข้อมูลที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงในพื้นที่ ชาวบ้านย่อมต้องการเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และพื้นที่บ่อนอก เป็นพื้นที่เป้าหมายที่พี่น้องบ้านกรูดคิดว่าต้องวางเป้าหมายในการขับเคลื่อนร่วมกันด้วยสาเหตุโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้งสองโรงนี้เกิดจาก แนวนโยบายเดียวกัน นำเข้าถ่านหินมาจากแหล่งเดียวกัน รูปแบบการก่อสร้างของโครงสร้างโรงไฟฟ้าเหมือนกันและมีความเห็นชอบโดยมติ ครม. พร้อมกัน

ด้านทัศน

พี่น้องที่บ้านกรูดเปิดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนกับกลุ่มอื่นๆ หลาย ครั้งเพื่อให้พี่น้องประชาชนได้รับทราบเรื่องราวการต่อสู้ที่ต่างรูปแบบของ พื้นที่อื่นๆ โดยใช้ตลาดสด และตลาดนัดเป็นพื้นที่ขยายงานมวลชนพร้อม เชิญนักวิชาการ นักกฎหมายที่ทำงานด้านสิทธิมาร่วมแลกเปลี่ยน ทั้งเวที กลางแจ้งและตามชุมชน วัด โรงเรียน เป็นต้น โดยปกติการตรวจตราของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และฝ่ายปกครองมักเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อป้องปรามเหตุการณ์ต่างๆ ในสถานการณ์ที่เกินการควบคุม แต่ใน สังคมที่มีความขัดแย้งในเรื่องการพัฒนากลับเป็นปัญหาการใช้อำนาจ หน้าที่ที่ไม่ถูกต้องหลายประการ แม้ชาวบ้านที่ประจวบฯ ตระหนักในสิทธิ ของคนไทยตามรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในราชอาณาจักรไทยก็ตาม เรา กลับพบว่าการทำงานหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพียงเพื่อป้องกัน

การรวมตัวของชาวบ้านใน การชุมนุมของภาคประชาชนตามคำสั่งของ ฝ่ายปกครองที่ไม่ต้องการให้ชาวบ้านเข้มแข็ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกันระหว่างชาวบ้านเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนทุกข์ยากด้วยกันจะ ถือเป็นเวทีที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้าพเจ้าและพี่น้องมวลชนในพื้นที่เริ่มจัดเวทีตามที่เรามีสิทธิบน พื้นที่สาธารณะของส่วนรวม แต่เรากลับพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง กลับกลายเป็นคนที่ขัดขวางการใช้สิทธิของชาวบ้าน ด้วยการตั้งด่านสกัด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้วยการอ้างคำสั่งของกรมการปกครองที่ไม่ต้องการ ให้เวทีของชาวบ้านดำเนินไปได้ ชาวบ้านเองเห็นว่าเป็นเรื่องที่เป็นธรรม ในการคัดค้านโครงการที่ชาวบ้านมีสิทธิ แต่กลไกรัฐก็ยังใช้ทุกช่องทาง สกัดกั้นชาวบ้านเพื่อให้กระบวนการทางสิทธิถูกลิดรอนไม่สามารถใช้ ในการสื่อสารได้ และที่สุดชาวบ้านก็ต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้สามารถเปิดเวที เพื่อการยืนยันการใช้สิทธิต่อไป แม้ว่าจะต้องออกมาตั้งด่านตรวจควบคุมไป กับด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้การทำงานหน้าที่ของตำรวจเป็น ไปด้วยความเป็นธรรมไม่ใช่กลั่นแกล้งกลุ่มผู้ชุมนุม การต่อสู้กับอำนาจรัฐ จำเป็นต้องต่อสู้แบบพร้อมที่จะยอมรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะที่ผ่านมามเราจะเห็นว่าชาวบ้านที่เรียกร้องสิทธิในการจัดการ ทรัพยากรมักจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายกันมาก

ถ้าชาวบ้านเข้าใจถึงสาเหตุก็จะพบว่าสิ่งที่กลุ่มทุนทำนั้น ก็เหมือน เป็นสูตรที่ทุนกับรัฐใช้มาแล้วเกือบทั่วประเทศกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่ต้องต่อสู้ เพื่อรักษาชุมชนหรือแหล่งทำกิน รัฐจะใช้วิธีประเมินจากสถานการณ์ใน พื้นที่บวกกับสถานการณ์ที่รัฐประเมินจากการชุมนุมที่ผ่านมาของกลุ่ม ต่างๆ ในประเทศไทย กลไกในการจัดการปัญหาผู้ที่ได้รับผลกระทบแล้ว ออกมาชุมนุมที่เรามักเรียกกันว่า ผู้ที่ชุมนุมเรื่องฐานทรัพยากร ผู้ชุมนุม เกี่ยวกับการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินเราเรียกว่า ผู้ชุมนุม

กรณีเรื่องที่ดินทำกินและผู้ชุมนุมที่เป็นสีหลายๆ สี เวลานี้ เรามักเรียกว่าผู้ชุมนุมทางการเมือง การประเมินผู้ชุมนุมโดยการใช้หลักคิดของรัฐ จะเห็นว่า การชุมนุมของชาวบ้านสองกลุ่มแรกมักถูกดำเนินคดีกันคนละหลายๆ คดี เพราะรัฐเข้าใจว่าการจัดการชาวบ้านตามกฎหมายนั้นจะทำให้เกิดความหวั่นไหว กลัวเกรง โดยวิธีของชาวบ้านที่รักสันติและเป็นคนพื้นถิ่นที่คุ้นเคยกับการทำมาหากินอย่างเดียว เมื่อถูกกดดันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนใหญ่มักถอยหลังออกจากขบวนด้วยความไม่เชื่อมั่นในการเคลื่อนไหวต่อไปของภาคประชาชน เพราะภาคประชาชนเองก็ไม่คุ้นเคยต่อการเคลื่อนไหวแบบนี้ และที่สำคัญรัฐมักกล่าวหากลุ่มชาวบ้านที่ออกมาชุมนุมว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิด ขัดขวางการพัฒนาตลอดจนปล่อยข่าวสร้างกระแสในสังคม ให้ชาวบ้านที่ต่อสู้เรื่องฐานทรัพยากรต้องเป็นจำเลยทางสังคม หรือกล่อมเกลางานความคิดจนกลุ่มผู้นำท้องถิ่นกลายเป็นปฏิปักษ์กับพี่น้องที่ทุกซอรั้นจากการต่อสู้

ขณะที่บทเรียนเหล่านี้ซ้ำพเจ้าได้เห็นและเป็นผู้ถูกกระทำจากรัฐจนซ้ำพเจ้าเชื่อว่าเวลานี้ซ้ำพเจ้าต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเกลียดชังจากรัฐเป็นอย่างมาก (เห็นได้จากการที่ซ้ำพเจ้าติดคุก) ทำให้ซ้ำพเจ้าประเมินความเกลียดชังของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อคนประจวบฯ ได้เป็นอย่างดี และด้วยเหตุผลดังกล่าว การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของประชาชนจึงเป็นได้แค่เพียง “เสียงนกเสียงกา” รัฐไม่เคยยอมรับว่าการที่ชาวบ้านลุกขึ้นมาปกป้องฐานทรัพยากรนั้นเป็นเรื่องที่ชาวบ้านได้ตื่นรู้และตระหนักในเรื่องนี้ได้ ตรงกันข้ามพวกเขาต่างพากันคิดว่าชาวบ้านที่ต่อสู้มีเบื้องหน้าเบื้องหลังที่ต้องการผลประโยชน์ หรือรับจ้างต่างประเทศมาป่วนรัฐบาลทำให้สายตาที่รัฐบาลมองประชาชนเป็นที่น่ารังเกียจนัก ด้วยเหตุนี้การพูดคุยหรือการยื่นหนังสือจึงเป็นเรื่องที่ไร้ประโยชน์ แม้เราจะเพียรพยายามในการหาทางเจรจา แม้ว่าเราจะเพียรพยายามใช้และขอเหตุผลอย่างไรก็ไม่ได้ช่วยให้

การติดคุกของจินตนา แก้วขาว

สถานการณ์ดีขึ้น การเคลื่อนไหวที่ไร้การสนใจจึงนำไปสู่การเคลื่อนไหวที่ ต้องได้เป้าหมายเพื่อความสำเร็จ แม้ว่าจะนำไปสู่การตีอแพ่งต่อกฎหมาย ในที่สุด สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้การใช้สิทธิของชาวประจวบฯ มักถูกตั้งคำถาม จากสังคมเรื่องการใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหว เช่นการปิดถนนของกลุ่มผู้คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินประจวบฯ เนื่องจากที่ผ่านมาในประเทศไทย การเคลื่อนไหวแบบหักโค่นตอนนโยบายรัฐยังไม่ค่อยมีให้เห็นมากนัก ทำให้ยากต่อการที่รัฐจะยอมรับ แต่ขณะเดียวกันสังคมไทยเราก็ไม่เคยได้สนใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นแบบการมองปัญหาหรวม เรามักเห็นการตัดสิน ปัญหาที่เกิดขึ้นแบบตัดตอน และได้ข้อสรุปแบบเหมารวมว่าความผิดที่เกิดขึ้นคือการกระทำของคนนั้น กลุ่มนั้น ไม่แปลกที่หลังการชุมนุมสิ้นสุดลง เรามักเห็นชาวบ้านถูกดำเนินคดีตามกฎหมายคนละหลายๆ คดี ทั้งชุมนุม ปิดถนน บุกรุก หมิ่นประมาท ทำให้เสียทรัพย์ มีผู้สมเกิน ๑๐ คน ก่อความไม่สงบ หรืออีกหลายๆ ข้อหาที่เห็นมากมาย เพียงเพื่อให้บั่นทอนต่อการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่ของพี่น้องชาวบ้านที่

ออกมาต่อสู้ปกป้องฐานทรัพยากรมักเป็นผู้ที่ตระหนักถึงปัญหาที่ใกล้ตัว และผลกระทบในการประกอบอาชีพ และเป็นชาวบ้านที่มีฐานะพอประมาณ ฉะนั้นการตั้งข้อกล่าวหาชาวบ้านมากๆ จึงมีปัญหาการประกันตัว หลังจากการถูกตั้งข้อกล่าวหา ปัญหาการใช้ทุนในการจ้างนายทำคดี ปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เหล่านี้เองที่ทำให้ทุนและรัฐเลือกใช้วิธีนี้ เหมือนๆ กัน โดยลืมนึกว่าจริงๆ การเคลื่อนไหวของประชาชนไม่ใช่ หลักสูตรที่ได้มาจากหน่วยความมั่นคงที่รัฐจะใช้วิธีนี้ไปแก้ไขปัญหาลแล้ว สามารถยุติการชุมนุมได้ แต่ตรงกันข้ามกลับกลายเป็นปัญหาที่บานปลาย ในสังคมมากขึ้น เพราะการจัดการปัญหาที่ไม่มีความเป็นธรรมของรัฐ ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เลือกที่จะแสดงออกโดยเปิดเผย เพื่อยุติปัญหาที่พวกเขาไม่ได้เป็นผู้ก่อขึ้น

สิทธิ

การนำรัฐธรรมนูญมาใช้รับรองสิทธิ ต้องยอมรับว่าในประเทศไทย ปัญหาความขัดแย้งที่มีให้เห็นมากที่สุด คือความขัดแย้งที่มาจากโครงการพัฒนาของรัฐ เพราะการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นเรื่องความเชื่อของคนไม่กี่คนที่คิดว่าประเทศต้องเดินอย่างไร โดยมีกฎหมายรองรับการพัฒนาถูกกำหนดโดยกลุ่มคนแค่กลุ่มเดียวที่ได้รับการยอมรับจากฝ่ายรัฐที่มีความเชื่ออย่างฝังหัวว่าคนที่ผ่านการเรียนรู้อะดับสูงเท่านั้นจะสามารถทำให้ประเทศไทยทันสมัยเทียบเท่ากับอารยประเทศได้ จึงเป็นกรรมของชาวบ้านที่ต้องทนรับสภาพการพัฒนาที่มีกรอบและแนวทางเพื่อสนองตอบแต่เฉพาะกลุ่มทุนเท่านั้น พี่น้องชาวประจวบคีรีขันธ์ใช้ทุกช่องทางที่จะต่อสู้คัดค้านโครงการการพัฒนา ถ้าไม่ล้มล้มในข้อเท็จจริงในพื้นที่ จะเห็นถึงวิธีการที่ค่อนข้างแปลกเมื่อกลับไปมองกลุ่มพี่น้องอื่นๆ เพราะฝ่ายรัฐมักมองการเคลื่อนไหวคัดค้านของประชาชนแบบจับผิด ไม่ใช่การมองเพื่อ

การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ

หาข้อยุติปัญหา เป็นการบังคับไปโดยอัตโนมัติให้ผู้ที่รัฐบาลให้การรับรอง เพียงแค่การอ้างสัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็สามารถจะเป็นใบเบิกทางให้ ขยับเคลื่อนไหวไปได้อย่างเต็มที่เพื่อบังคับให้กลไกรัฐต้องทำหน้าที่หาทางออกที่ ชาวบ้านได้เห็นจากประสบการณ์โดยตรงทั้งกรณีโรงไฟฟ้าที่บ้านกรูด และ โรงถลุงเหล็กที่บางสะพาน

กรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ้านกรูดและบ่อนอก ที่ชาวบ้านเรียกร้องให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำประชาพิจารณ์ มีการเรียกร้องต่อรัฐบาล หลายครั้ง แต่สิ่งที่ชาวบ้านได้รับทราบคือไม่สามารถทำได้ เนื่องจากผ่าน ขั้นตอนการอนุมัติแล้ว โดยรัฐบาลอ้างว่าถ้าจะเปิดรับฟังความเห็นของ ประชาชนต้องทำก่อนที่จะมีการตัดสินใจของรัฐบาล โดยเฉพาะกรณี โรงไฟฟ้าที่ประจวบคีรีขันธ์ ที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบไปแล้วจึง ถือว่าผิดหลักการจนในที่สุดชาวบ้านได้สร้างกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อ สร้างความตระหนักรู้แก่สังคม ในที่สุดโครงการก็ได้เดินหน้าไปอย่าง

ภาพคัดค้านประชาธิปไตยโรงไฟฟ้าประจวบ

ต่อเนื่อง แกนนำชาวบ้านทั้งที่บ้านกรูดและบ่อนอกถูกลอบทำร้ายรายวัน นำไปสู่ข้อตกลงกับรัฐบาล ในเดือนธันวาคม ๒๕๔๑ ชาวบ้านประจวบฯ เข้ากรุงเทพฯ เพียงหวังให้รัฐบาลทบทวนการยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งนั้นได้ข้อสรุปที่ทำให้ต้องรอคำตอบจากฝ่ายรัฐบาลในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๑ ที่ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนเกิดการสลายการชุมนุมกันอย่างรุนแรง จนเป็นเหตุให้ชาวประจวบฯ ถูกตั้งคำถาม และถูกเรียกร้องให้ต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น จนถึงทุกวันนี้ยังฝังอยู่ในความรู้สึกของชาวบ้านเป็นบาดแผลลึกในใจและในสังคม จากสาเหตุที่รัฐบาลอาศัยช่วงที่ชาวบ้านยังไม่เท่าทันโดยการหลอกให้รอคำตอบจากรัฐบาลเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาโรงไฟฟ้าที่ประจวบคีรีขันธ์ แต่ในที่สุดการแก้ไขปัญหาก็ไม่เกิดขึ้น มีหน้าซ้ำยังมีการเตรียมกำลังไว้เพื่อสลายการชุมนุม หลังจากนั้นรัฐบาลเปิดให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อลดความขัดแย้งทันที หรือแม้แต่การยกขบวนพี่น้องประชาชนไปให้ความเห็น

ที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(สผ.) ในกรณีรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่บ้านกรูดและบ่อนอก เป็นเท็จไม่ตรงกับข้อมูลความเป็นจริงในพื้นที่ที่เราพบว่าไม่มีการแก้ไข แม้การคัดค้านเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่าชาวบ้านได้ทำประชาคมทางสังคม มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานการณ์ของชาวบ้านเป็นที่ยอมรับ จนทำให้สังคมได้รับรู้มาโดยตลอด การเดินทางเพื่อบอกกล่าวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกกลุ่มผู้ชุมนุมคิดอย่างบริสุทธิ์ใจเพื่อหวังให้หน่วยงานของรัฐรับฟังและหาแนวทางแก้ไขปัญหาแต่สิ่งที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาด้วยตัวเอง คือรัฐไม่ให้ความสำคัญกับเหตุผลของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มทุนอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ ปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขกับบ้านปลายกลายเป็นการใช้สิทธิเพื่อปกป้องพื้นที่และแหล่งทำมาหากิน ด้วยการปิดถนนโดยเชื่อว่าเป็นทางเดียวที่รัฐจะยอมเปิดเจรจาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา (๙-๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๑) ซึ่งในครั้งนั้นเท่ากับทำให้สังคมหันมามองปัญหาและรัฐเองก็ประกาศให้มีการทำประชาพิจารณ์ ในขณะที่ชาวบ้านยืนย่นไม่เข้าร่วมเวทีเพราะก่อนหน้านี้ได้พยายามบอกให้รัฐเปิดรับฟังความเห็นก่อนแต่ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาล

EIA จอมปลอม

การอนุมัติให้ผ่านการเห็นชอบหลังชาวบ้านกลับถึงบ้านจากการไปยื่นคัดค้าน EIA ที่กรุงเทพฯ แสดงให้เห็นว่าฝ่ายนักวิชาการของรัฐเอง EIA ไม่เคยยอมรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ ทำให้เกิดบทพิสูจน์ภาคประชาชน การใช้กฎหมายในการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบสิ่งแวดล้อมของชาวบ้านไม่ต่างกับผู้เชี่ยวชาญ

แนวปะการังหินกรูดที่ถูกหมกเม็ดว่าเป็นหินโสโครก

จนในที่สุดเมื่อความลับเปิดเผยว่ามีแนวปะการังบนพื้นที่กลางทะเล กระบวนการเชื่อมโยงที่เห็นคือหลังเกิดวิกฤติศรัทธาเรื่องการศึกษา EIA เป็นเท็จในพื้นที่บ้านกรูด-บ่อนอก ทั้งการจงใจบิดเบือนข้อเท็จจริงที่ นักวิชาการเข้าใจว่าคนในชุมชนไม่ได้มีความรู้ทางวิชาการที่จะมาได้แย้ง ข้อมูลทางวิชาการได้แต่อย่างใด การรับข้อมูลด้านเดียวของหน่วยงานรัฐเองก็ดี ทำให้มองไม่เห็นข้อเท็จจริงของชุมชน ไม่เห็นข้อเท็จจริงของการใช้ชีวิตที่สำคัญไม่ตอบสนองสิ่งที่รัฐเองพยายามท่องว่าการจะทำโครงการใดๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อตามที่กฎหมายได้บัญญัติต้องรับฟังความเห็นประชาชน หรือแม้แต่ต้องให้มีส่วนร่วม ในที่นี้มีความเข้าใจที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ระหว่างภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่การพัฒนาฝ่ายหนึ่ง กับเอกชนและรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่ง การที่ยังไม่สามารถทำให้ตกลงทางความคิดในการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง การจับเท็จในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่บริษัทที่ปรึกษาในฐานะลูกจ้างของ

บริษัทเอกชนที่เป็นผู้ลงทุนของโครงการและเป็นนายจ้างในการจ่ายเงินเป็นระยะๆ นั้น ทำให้ความเชื่อถือของชาวบ้านที่ได้รับรู้รายงาน และมีข้อเท็จจริงในพื้นที่มีข้อโต้แย้งกับผลการศึกษา เช่น การอ้างว่าไม่พบแนวปะการังหินกรูดเพราะไม่มีการรายงานทางวิชาการของกรมประมง และไม่พบวาฬบูดดำที่ท้องทะเลบ้านบ่อนอก หรือไม่พบการอยู่อาศัยของโลมาที่หลากหลายสายพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถ้านักวิชาการและกลุ่มทุนจะลองเปลี่ยนตัวเองให้ทันกับสถานการณ์ของประเทศ และทันต่อสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ที่ตัวเองได้ไปลงพื้นที่จริง เพื่อตั้งโครงการจะดีไม่น้อย แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าได้พบเห็นตลอดเวลา ๑๖ ปีที่ข้าพเจ้าก้าวเดินบนเส้นทางการรักษาฐานทรัพยากร และรักษาความถูกต้องเป็นธรรมของฝ่ายประชาชนแล้ว ข้าพเจ้ากลับเห็นแต่การสร้างป้อมปราการขนาดใหญ่เพียงเพื่อให้ตัวเองได้สำเร็จในสิ่งที่ตัวเองคาดหวังเรื่องผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายเท่านั้น และความเป็นไปเหล่านี้เองทำให้เกิดช่องว่างที่ขยายไปในหมู่ประชาชน และเวลานี้เราเฝ้าเห็นว่าการทำโครงการขนาดใหญ่และต้องศึกษา EIA ในวันนี้ไม่สามารถทำให้สิ้นสงสัยได้เลย

ในบางพื้นที่ที่สามารถก่อสร้างโครงการได้ก็มีใช้ว่าได้สร้างการยอมรับจากประชาชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ แต่เราจะเห็นว่าเมื่อกลไกต่างๆ ที่เอื้ออำนวยของรัฐเดินหน้าโครงการ ข้อสงสัยของชาวบ้านที่ตามมาคือนักวิชาการเหล่านั้นได้ใช้ความรู้ความสามารถเต็มที่โดยสุจริตแล้วหรือไม่ แม้หลายครั้งที่การโต้แย้งด้วยความจริงในข้อมูลของนักวิชาการกับของชาวบ้านที่ไม่ตรงกันกับผลการศึกษาของนักวิชาการที่มีปริญญาและความเชี่ยวชาญรองรับ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาที่ได้มาจากการสร้างแบบจำลองทางวิชาการหรือแบบจำลองที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นไม่สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องการพัฒนาในพื้นที่ได้จริง

ปัญหาความผิดพลาดที่ได้พบจากผลการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ไม่ได้มาจากการนั่งคุยกับชาวบ้านถึงปัญหาเพราะบางที่เป็นข้อห่วงกังวล เพื่อเป้าหมายที่หวังแก้ไขปัญหา แต่เป็นการศึกษาที่หวังผลประโยชน์ สองฝ่ายระหว่างเจ้าของโครงการที่ต้องการสร้างโครงการในพื้นที่นั้นๆ ที่ ต้องเป็นผู้ต้องจ่ายเงินในการจัดทำรายงานที่อ้างว่าได้ศึกษาและหาแนวทางเพื่อแก้ไข และลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว และอีกฝ่ายคือบริษัทที่ปรึกษาที่รับผิดชอบการศึกษารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปรียบสถานะว่าเป็นผู้รับจ้างของโครงการพัฒนาต่างๆ ฉะนั้นเราย่อมเห็นผลการศึกษาได้ไม่ยากว่ามันจะตอบสนองใครได้มากกว่ากันในเรื่องของการศึกษาและการเดินหน้าโครงการนั้น ที่สุดผลเสียลักษณะนี้ย่อมเกิดกับสังคม ชุมชน และตัวเจ้าของโครงการเองที่เหมือน การตอกย้ำความผิดและความเห็นแก่ตัวในการลงทุน

ผลประโยชน์จากการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่

หลายครั้งที่เกิดการเรียกร้องจากประชาชนถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงมาตรการในการคุ้มครอง และออกระเบียบกฎหมายควบคุมการทำรายงาน EIA เสียใหม่ ให้อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาก็กำลังบานปลายในขณะนี้

จากสาเหตุความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างคนจนและคนรวยที่ยังมีช่องว่างมหาศาล สิ่งที่ต้องขบคิดกันอย่างลึกซึ้งคือการใช้ทรัพยากรที่กลุ่มทุนใช้เป็นการทำลายของเก่าที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์อยู่เดิม เช่น กรณีการทำท่าเรือสำหรับขนถ่ายถ่านหิน กลุ่มทุนมักอ้างว่าผลการศึกษาบริเวณที่ต้องสร้างท่าเรือมีน้ำลึกได้ระดับที่สามารถสร้างท่าเรือได้ โดยลดภาระค่าใช้จ่ายของงานก่อสร้าง ขณะเดียวกันร่องน้ำลึกก็เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่เพาะพันธุ์ปลา และเป็นที่เหมาะสมสำหรับแม่พันธุ์

การเคลื่อนไหวในสมัยต่อต้านโรงไฟฟ้า

ปลาวางไข่ หรือท่าเรือที่ต้องสร้างนั้นเอกชนใช้สำหรับขนถ่ายวัตถุดิบและเชื้อเพลิง เพื่อเข้าสู่ กระบวนการผลิต ซึ่งก็หมายถึงหน้าหาด ชายฝั่ง และทะเล ไม่ใช่ที่สาธารณะสำหรับบุคคลทั่วไปที่จะใช้ประโยชน์ได้แบบเดิมกับเอกชนไม่สามารถเดินหน้าโครงการได้เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สาธารณะได้รับรู้ และเกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งระบบ ถ้ากรณีที่เกิดการก่อสร้างไปแล้วหรือกรณีที่โรงไฟฟ้าถ่านหินเปิดเดินเครื่องแล้วเกิดปัญหาขึ้น ปัญหาผลกระทบที่ทุกฝ่ายกังวลจะเป็นอย่างไร และการแก้ไขจะทำได้อย่างไร และที่สำคัญสังคมจะคาดหวังในความรับผิดชอบต่อรัฐได้จริงหรือ เหล่านี้ล้วนเป็นคำถามที่มักมีคำตอบแบบทำมาตลอดเวลาว่าประชาชนไม่เชื่อมั่นศรัทธาต่อรัฐ และกระบวนการที่รัฐใช้โดยกล่าวอ้างผลงานทางวิชาการเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ส่วนตน แต่คนเล็กคนน้อยที่ใช้ทรัพยากรในพื้นที่เป็นการใช้แบบ

ดั้งเดิมตั้งแต่การวางอวน ตกปลา ทอดแห เจาะหอย แม้แต่การออกเรือ ก็มิได้ทำให้น้ำทะเลหายไปหรือลดจำนวนลงแต่อย่างใด ตรงกันข้ามการใช้ประโยชน์ของกลุ่มทุนเป็นการใช้ประโยชน์ที่สามารถสูญหาย เสื่อมค่า และหมดไป มิใช่เป็นการขยายต่อในการใช้ประโยชน์ไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน หรือที่จะสามารถเห็นได้ชัดอีกกรณีคือกรณีสมัชชาคนจนที่มีหลายส่วน

ปัญหาที่พี่น้องคนจนต้องสูญเสียทรัพยากรที่หาอยู่หากินของพวกเขา เพื่อแลกเปลี่ยนกับการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อสนับสนุนความเป็นอยู่ของคนในเมือง ด้วยคำพูดที่เรามักได้ยินเสมอมาคือคนส่วนน้อยต้องเสียสละเพื่อความเจริญของบ้านเมือง จนในที่สุดคนเล็กคนน้อยที่ต้องทนทุกข์จากโครงการพัฒนาของรัฐก็ได้ข้อสรุปที่ตรงกันว่า คำพูดนี้เป็นคำพูดที่เอาเปรียบโดยให้คนจนต้องเป็นฝ่ายเสียสละเพื่อความเจริญ ทั้งที่เมื่อย้อนดูความเจริญที่รัฐมักใช้กล่าวอ้าง เราก็จะเห็นกันแต่ความเจริญทางด้านวัตถุเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเขื่อน โรงไฟฟ้าถ่านหิน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมทั้งสิ่งก่อสร้างที่รัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องมักอ้างมาตลอดว่านี่แหละความเจริญ ชาวประมงฯ ได้พยายามบอกกับนักวิชาการว่าบริเวณที่จะก่อสร้างท่าเรือนี้มีแนวปะการังขนาดใหญ่ และได้บอกเรื่องนี้กับทางสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งที่ชาวบ้านได้รับคือการเพิกเฉย หลังจากนั้นการอนุญาตให้ก่อสร้างท่าเรือบนแนวปะการังก็เกิดขึ้น ในความเห็นนักวิชาการบางคนที่ว่า “แนวหินโสโครก” นั้น ในบริเวณเดียวกันนี้ ยังมีข้อมูลของนักวิชาการที่ศึกษาความหลากหลายในพื้นที่แล้วกลับค้นพบพันธุ์ปลาที่หลากหลาย นับจำนวนได้กว่า ๒๒๐ ชนิด มีทั้งปลาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และปลาที่สวยงาม บริเวณแนวปะการัง นอกจากนี้แล้วผลการศึกษายังพบทั้งโลมาปากแหลม โลมาเผือก โลมาปากขวด พบบูและกิ้งอีกหลากหลายชนิด ที่สำคัญพบกิ้งพญาบาลชี้ขาวที่ไม่เคยพบมาก่อนในอ่าวไทย

การปล่อยน้ำร้อนที่มีอุณหภูมิความร้อนสูงกว่าน้ำทะเล ๓ องศาเซลเซียสตลอดเวลาตลอดอายุโครงการ จะส่งผลกระทบต่อแนวปะการังในบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง

การล้างสารเคมีในท่อน้ำที่ต้องระบายน้ำลงสู่ทะเล จะทำให้กุ้ง หอย ปู ปลาในบริเวณนั้นลดจำนวนลง ที่สำคัญสารเคมีอาจทำให้อาชีพของพี่น้องที่ชุดหอยที่เกาะอยู่บริเวณโขดหินหมดไป

การทิ้งตะกอนเลนและตะกอนทรายจากแนวสะพานท่าเรือ ไปยังจุดที่กำหนดทั้งที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ดอนหอย” เป็นพื้นที่อนุบาลสัตว์ทะเลอีกแห่งหนึ่งของบริเวณนั้น

รวมทั้งการศึกษผลกระทบของราคาสัตว์ทะเลที่เป็นรายได้ของชาวประมงไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้มูลค่าทางเศรษฐกิจไม่สมดุลกับความเป็นจริง การเคลื่อนไหวของประชาชนแต่ละที่มีลักษณะที่ต่างต่างกันโดยดูจากความเป็นภาคที่แตกต่าง และพื้นฐานทางการประกอบอาชีพ ถ้าอาชีพพี่น้องที่ทำการประมง การต่อสู้ก็ถึงลูกถึงคนเพราะชาวประมงจะรู้สึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวและอาชีพ ที่สำคัญวิถีชีวิตของชาวประมงต้องพึ่งพิงฐานทรัพยากร และผลกระทบจากการถม การสร้างท่าเรือ หรือผลกระทบจากการศึกษา EIA ก็ยังคงส่งผลกระทบต่อพี่น้องมาแล้ว เช่น การวางทุ่นเพื่อศึกษาผิวดินและสัตว์หน้าดิน หรือแม้แต่การวางทุ่นเพื่อศึกษาแนวปะการัง ในพื้นที่ดังกล่าวจนเกิดการกระทบกระทั่งของชาวบ้านกับกลุ่มผู้ที่มาทำหน้าที่ศึกษารายงาน EIA เหล่านั้น เพราะระหว่างการศึกษารายงานนั้นจะมีการแสดงออกถึงการหวงห้ามในระยะเวลาการศึกษารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางทะเลนั่นเอง เนื่องจากการก่อสร้างใดๆ ที่ต้องก่อสร้างท่าเทียบเรือ ท่าเรือน้ำลึก การปล่อยน้ำร้อน หรือสารเคมีลงทะเล หรือกิจกรรมที่โครงการต้องใช้พื้นที่บริเวณทะเลจะกระทบกับพื้นที่ทำกินของพี่น้องชาวประมงพื้นบ้าน การตอบโต้ของ

ชาวประมงซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้ออกมาในแบบยอมรับ ไม่ได้ต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นของอาชีพชาวประมงในระยะการศึกษาและในระยะก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้า การลดต้นทุนของกลุ่มนักลงทุนที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของพี่น้องชาวประมง เช่น กรณีชาวประมงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทะเลได้ เพราะกลุ่มทุนสร้างท่าเรือขวางเส้นทางการเดินเรือ

นอกจากนี้ ยังมีกรณีโต้แย้งของพี่น้องชาวประมงฯ ในเรื่องการลงนามอนุมัติสัญญาสัมปทานระหว่างรัฐและเอกชนที่ลงทุนร่วมกัน แต่หลีกเลี่ยงการเข้าสู่กระบวนการที่ต้องตรวจสอบเต็มรูปแบบโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยมีข้ออ้างว่าเอกชนลงทุนเอง แต่ในข้อเท็จจริงเป็นการลงนามสัญญาร่วมกัน ทำให้เห็นเจตนาของการลงทุนที่แสวงหาผลประโยชน์ของทรัพยากรส่วนรวม ตั้งแต่ใช้แนวชายหาดมาสร้างท่าเรือ ใช้พื้นที่ทางทะเลมาสร้างสะพานท่าเทียบเรือ ใช้พื้นที่ดอนหอยมากองดิน ทRAY และเลนที่ไหลมาจากการขุดลอกท่าเรือ วิถีของพี่น้องชาวประมงมิใช่เป็นเรื่องของคนใช้แรงงาน แต่เป็นเรื่องขององค์ความรู้และประสบการณ์ที่ไม่ได้มีสอนในโรงเรียน แม้แต่นักวิชาการที่ชอบใช้แบบจำลองชีวิตคนไว้ในกรอบแก้วที่เรียกว่างานวิจัย หลายเวทีที่พี่น้องชาวประมงได้ขึ้นโต๊ะเจรจากับคนระดับรัฐมนตรี และระดับนายกรัฐมนตรี ถึงปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรม เมื่อการเจรจาเริ่มขึ้น ชาวประมงตั้งคำถามกับรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีถึงเรื่องราวความเป็นมาที่ตอกย้ำให้เห็นสภาพของการทำกินด้วยวิถีดั้งเดิมที่สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว หรือว่ารัฐจะทำลายล้างสังคมและความสงบสุขของชาวบ้านด้วยคำถามที่รัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีเองถึงกับอึ้งว่า “ทะเลไม่เคยปฏิเสธว่าคนที่ออกทะเล ต้องอายุไม่เกินหกสิบ และทะเลไม่เคยปฏิเสธเพศและวัย”

ภาพชาวประมงรวมตัวคัดค้าน

เหนือสิ่งอื่นใด ชาวประมงเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดิน ฟ้า อากาศ สามารถบอกได้ว่าลมจะมาในช่วงใด และสภาพใดที่พวกเขาไม่ควรออกทะเล ฉะนั้นขั้นตอนการดำเนินการก่อสร้างท่าเทียบเรือ ชาวประมงไม่เห็นด้วยแน่นอนเพราะทำให้วิถีชีวิตของพวกเขาเปลี่ยนแปลงไป พวกเขายิ่งรู้สึกอันตรายมากขึ้นจากการที่มีท่าเรือเป็นเครื่องกีดขวางทางทะเล คำพูดที่สะเทือนใจที่เราได้ยินอยู่บ่อยๆ ก็คือ “ถ้าตอนเช้าพวกเขาจะเห็นหน้าครอบครัวพร้อมอาหารเช้า แต่ตอนบ่ายพวกเขาอาจเสียชีวิตก่อนกินข้าว มื้อเย็นเนื่องจากคลื่นลมแรง และท่าเรือขวางทางน้ำจนเขากลับมาไม่ทันแล้วใครจะรับผิดชอบครอบครัวเขา” และคำพูดที่เราเชื่อว่าเป็นคำพูดที่ออกมาจากความรู้สึกเจ็บช้ำว่า “ถ้ารัฐบาลผลักดันโรงไฟฟ้าที่นี่ ก็หมายถึงทะเลจะเป็นสีเลือด” จากคำพูดที่สะท้อนถึงความรู้ความเข้าใจในพื้นที่ และแสดงถึงสิทธิความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาตินี้เอง ที่ทำให้ผู้บริหารประเทศไม่สามารถดันทุรังผลักดันโครงการที่เต็มไปด้วยความอับยศอดสูนี้ต่อไปได้ นี่คือการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวประมงถือว่าเขาเป็นเจ้าของผืนน้ำ ผืนดิน และผืนป่าตามสิทธิชุมชน จนในที่สุด

ชาวประจวบฯ ก็ได้ใช้สิทธิเรียกร้องกดดันปิดล้อมโดยทำการยื่นหนังสือที่
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบ
โดยตรงคือสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งขึ้นตรงกับ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ) ให้ยกเลิกผลการศึกษารายงานฯ EIA ที่
เป็นเท็จ และถอนใบอนุญาตของกลุ่มนักวิชาการที่ทำผิดต่อหน้าที่ในการ
ศึกษารายงานที่คลาดเคลื่อนไม่ตรงตามข้อเท็จจริง จนเป็นผลให้ต้อง
พักใบอนุญาตนักวิชาการมีกำหนด ๘ เดือน ซึ่งตรงนี้เองที่ทำให้เกิดวิกฤติ
ศรัทธาต่อหน่วยงานรัฐเป็นอย่างมาก ปัจจุบันโครงการขนาดใหญ่ที่ต้อง
ศึกษารายงานฯ EIA เพื่อประกอบการตัดสินใจเดินหน้าโครงการ เริ่มเป็น
ไปได้ยากขึ้น ซึ่งอาจจะมีสาเหตุเกิดจากการที่ชาวบ้านเริ่มไม่เชื่อถือ
นักวิชาการมากขึ้น และมีหลักฐานการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม (EIA) ข้อผิดพลาดชัดเจนมากขึ้น

การเมืองภาคประชาชน

หลังการเข้ามาของกลุ่มอุตสาหกรรม ทุกพื้นที่จะเริ่มมีความขัดแย้ง
ข้าพเจ้าได้เดินทางเกือบทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ
ชาวบ้าน ข้าพเจ้ามักได้ยินคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่มักปรารภว่า
ชาวบ้านด้วยกันนั้นได้รับผลกระทบเหมือนกัน แต่ทุกคนเอาตัวรอดเพื่อ
พียงตัวเอง และเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ ชาวบ้านเริ่มแบ่งเป็นสองฝ่าย
ความขัดแย้งในพื้นที่เริ่มคุกรุ่น ความรู้สึกเหมือนคนแปลกหน้าต่อกัน
เจ้าหน้าที่รัฐเริ่มไม่ทำหน้าที่ ความเดือดร้อนที่เคยพึ่งพาเปลี่ยนเป็นความ
เมินเฉย ชาวบ้านเริ่มรวมตัวกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับภาครัฐ
ชาวบ้านเริ่มใช้วิธีการรวมตัวกันแบบปากต่อปากเพื่อแข็งขันต่อการถูก
กระทำ ซึ่งในวิถีปกติแล้วชาวบ้านมักให้ความสำคัญกับชนชั้นปกครองใน
ฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ การรวมตัวของชาวบ้านในการเรียกร้องให้

รัฐต้องกระทำตามพี่น้องประชาชนในฐานะเจ้าของพื้นที่เริ่มขยายวงกว้าง
ขึ้น การเมืองแบบใหม่ของประชาชนได้เริ่มขึ้นแบบที่เจ้าหน้าที่รัฐเองก็คาด
ไม่ถึงว่า การพัฒนาที่รัฐคิดว่ามันคือประโยชน์ การปกครองแบบที่รัฐเคย
ครอบงำความคิดของประชาชน บัดนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง บัดนี้
ประชาชนได้ลุกขึ้นยืนหยัดขอเลือกการพัฒนาที่พวกเขาและบรรพบุรุษ
ของพวกเขาได้เลือกพื้นที่ และเลือกทำเลแหล่งอาศัยและที่ทำมาหากินไว้
เรียบร้อยแล้ว การทำความเข้าใจแก่ประชาชนแบบที่รัฐมีความเชื่อและ
สร้างเป็นชุดความคิดกรอกใส่สมองของข้าราชการเป็นลำดับขั้น รวมถึงมี
ภาคบังคับให้ทำความเข้าใจแก่ประชาชนที่ต้องอยู่ในพื้นที่ที่จะได้รับผล
กระทบจากโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่ การเร่งทำความเข้าใจกับพี่น้อง
ประชาชนโดยผ่านทางผู้นำท้องถิ่นที่รับนโยบายมาจากส่วนราชการ การ
ประชุมของฝ่ายรัฐกลายเป็นที่จับตาของประชาชนที่พูดต่อกันไปเป็น
วงกว้าง กระจัดกระจายไปตามกลุ่มผลประโยชน์ที่สืบคลานไปถึง
ร้านอาหารที่ดำเนินไปตามปกติถูกเหมาร้านเพื่อรองรับงานเลี้ยง รีสอร์ทท
ห้องพัก คาราโอเกะ ไม่เว้นแม้กระทั่งร้านค้าทุกร้านได้รับการปูพรมเข้าไป
ให้ผลประโยชน์กับผู้ประกอบการ จนทำให้การคัดค้านโครงการของฝ่าย
ชาวบ้านที่ต้องการบอกเจตนากรณีถูกมองด้วยสายตาแปลกประหลาด
ดูแคลน และชิงชัง เมื่อหลักคิดที่เกิดจากการคิดของกลุ่มชนชั้นสูง หรือ
กลุ่มทุนอุตสาหกรรม มักมองคนที่อยู่ในชุมชนแบบไม่เข้าใจในอำนาจของ
ประชาชนในการตัดสินใจที่จะจัดการทรัพยากรที่เป็นของชาวบ้าน และก็
เป็นสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด พวกเขาคิดแต่ว่ารัฐเป็นตัวแทนที่ได้รับ
การคัดเลือกจากการลงคะแนนเสียง และพวกเขาเข้าใจว่าผู้แทนราษฎร
เท่านั้นที่มีสิทธิในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และประชาชนมีหน้าที่
ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐเท่านั้น

ภาพการเคลื่อนไหวกองเมืองภาคประชาชน

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ แม้ว่าประเทศไทยเราจะมี การบังคับใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วหลายปีก็ตาม ก็ไม่ได้ทำให้กลุ่มผู้มีอำนาจรับ รู้และปฏิบัติตามกรอบของกฎหมาย ชาวบ้านส่วนใหญ่อาจไม่เท่าทันต่อ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับหน้าที่โดยตรงในการสร้างกระบวนการรองรับในรูป แบบที่ต่างกัน ข้าพเจ้ามองเห็นหลายปัญหาที่เกิดจากการก่อสร้าง โครงการขนาดใหญ่ ที่มักมีปัญหาคความขัดแย้งเกิดขึ้นมากที่สุด และด้วยความไม่รู้ ถือดี ไม่เท่าทัน ของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้จึงกลายเป็นปัญหา ใหญ่ของการพูดคุยในระดับประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก สาเหตุคือการ ที่ผู้นำท้องถิ่นสำคัญผิดว่าการที่เข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองเป็นตัวแทน ในการตัดสินใจ และมีอำนาจในการอนุมัติเห็นชอบมติ หรืออนุญาตการ ก่อสร้างเป็นหน้าที่ของพวกเขาที่จะต้องตัดสินใจแทนประชาชน และเมื่อ วันหนึ่งเกิดการคัดค้านของพี่น้องประชาชน การพูดคุยเพื่อหาข้อยุติ การเจรจาตกลงแก้ไขปัญหาในพื้นที่จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการก้าว เข้ามาในชุมชนของโครงการขนาดใหญ่

เหตุการณ์การรวมตัวของพี่น้องประชาชนในพื้นที่เกิดขึ้นจากสำนึก แรกที่มีร่วมกันคือการไม่ยอมรับการพัฒนาที่เราไม่มีส่วนร่วมนั้น เป็นการ พัฒนาแบบทำให้คนพื้นถิ่นต้องหายไปจากชุมชน เป็นการทำลายวิถีของ สังคม เป็นการทำลายวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิมที่เข้มแข็งให้กลับเป็น ชุมชนที่ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ การเน้นการพัฒนาแบบนี้ดูเผินๆ เหมือนชุมชนให้การยอมรับ เพราะการที่หน่วยงานของรัฐบาลทั้งส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นต้องวางแผนเพื่อที่จะใช้ทุกช่องทางที่จะสร้างบรรยากาศ ของการรับรู้ ผ่านทุกช่องทางที่ฝ่ายรัฐและทุนมีความสามารถในการเชื่อมโยง ในทุกส่วน การจัดประชุมโดยใช้วิธีระดมคนที่รัฐบาลจัดตั้งได้ แล้วเอา มาเข้าร่วมเวทีในการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาที่เป็น นโยบายรัฐเพื่อให้สามารถตอบสนองสาระณะได้ว่า กลุ่มทุนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ทำตามขั้นตอนอย่างครบถ้วน

แต่ในข้อเท็จจริงแล้วการทำให้ครบถ้วนตามกระบวนการอย่างถูกต้อง ไม่ได้หมายความว่าเวทีประชุมครบทุกพื้นที่ หรือมีการเซ็นชื่อของชาวบ้าน ที่เข้าร่วมประชุมตามขั้นตอนที่รัฐกำหนดให้ต้องมีเวทีการมีส่วนร่วม เมื่อได้มีการตรวจสอบรายชื่อแล้วทุกโครงการจะพบเห็นวิธีการจัดการที่ เหมือนกันคือ การประชุมที่มีการวางแผนและวางตัวให้ผู้นำกลุ่มหรือผู้นำ ชุมชนจัดตั้งมาตามกำหนดที่มีการวางเป้าหมายไว้ เช่น ในเวทีที่เรียกว่า เป็นการประชุมย่อยครั้งที่ ๑ กำหนดเป้าหมายว่าต้องมีการเข้าร่วมลง ลายมือชื่อที่เปอร์เซ็นต์ของผู้เข้าประชุมและการประชุมครั้งต่อไปจะใช้วิธี การเดิม โดยมีการเพิ่มจำนวนผู้เข้าประชุมตามจำนวนครั้งของเวที วิธีนี้จะ เป็นวิธีเดียวที่กลุ่มคนที่จัดเวทีหรือกลุ่มทุนสามารถนำมาโต้แย้งกับ ผู้คัดค้านได้ถึงเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนประชาชนฝ่ายที่คัดค้าน หรือคนที่ไม่ได้มีหน้าตา ชื่อเสียงใน สังคม และกลุ่มที่ไม่ได้ใกล้ชิดกับกลุ่มที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ผลประโยชน์

ซึ่งหมายความว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เป็นผู้คัดค้านกลับแทบไม่ได้รับรู้
อะไรมาก่อนเลย ว่าการเปิดเวทีนี้หมายถึงพวกเขาจะต้องยอมรับตาม
จำนวนครั้ง และยอมรับการตัดสินใจการมีส่วนร่วมที่จอมปลอมที่รัฐจัดตั้ง
ขึ้นให้ครบและสามารถนำเข้าสู่กระบวนการการตัดสินใจในโครงการการ
พัฒนาต่างๆ ได้

การต่อสู้เรียกร้องของประชาชนไม่ได้ไร้เหตุไร้ผล แต่เป็นการต่อสู้
ที่มาจากฐานการเรียนรู้จากชีวิตจริง ซึ่งชาวบ้านตระหนักถึงผลกระทบที่
จะเกิดขึ้นกับชุมชนที่พวกเขาเป็นเจ้าของ โดยการเป็นชุมชนที่ตั้งถิ่นฐาน
เดิม จากอาชีพที่มีการสืบทอดกันมาทั้งสิ้น เพราะชาวบ้านในชนบท
ส่วนใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มข้าราชการจะดำรงวิถีชีวิตแบบที่บรรพบุรุษได้วาง
รากฐานมา อาจจะมีอาชีพเสริมได้บ้างถ้าครอบครัวนั้นๆ ไม่ได้พึ่งพิงตาย

ที่ผ่านมาพี่น้องชาวประจวบฯ ทำสวนมะพร้าวมาแต่ดั้งเดิม เมื่อ
มะพร้าวโตพอเก็บผลกินได้ เกษตรกรก็ไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวหรือเสียเวลากับ
ต้นมะพร้าวอีกเลยเพราะเมื่อถึงเวลา ๑ เดือนเกษตรกรเจ้าของสวน
มะพร้าว ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้ทุกเดือน เวลาที่เหลือสามารถ
ไปประกอบอาชีพอื่นๆ ได้อีก เช่น ทำงานช่าง ทำประมง ค้าขาย รับจ้าง
ธุรกิจท่องเที่ยว ฯลฯ ทำให้คนบ้านกรูดหรือที่อื่นๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
มีความได้เปรียบในฐานทรัพยากรของตนเอง ดังนั้นเมื่อมีการเข้ามาสู่
พื้นที่ของกลุ่มทุนโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ได้ระบุสภาพความเสียหายจาก
การใช้พื้นที่ไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมว่า
ชาวประมงอาจต้องเปลี่ยนแปลงอาชีพการทำประมงแบบออกอวนปลาหู
อาจต้องเปลี่ยนเครื่องมือการทำกิน หรือแม้แต่การที่ระบุราคาทรัพยากร
ทางการประมงจนต่ำเกินความเป็นจริง ฯลฯ นำมาสู่ความขัดแย้งอย่างมาก
ในสังคม

อาชีพที่หลากหลายของพี่น้องชาวประจวบฯ ทำให้ฐานะความเป็น
อยู่ของผู้คนส่วนใหญ่สามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพิงและรอความช่วยเหลือ
จากรัฐ ด้วยทรัพยากรที่มีอย่างเหลือเฟือ และคงความอุดมสมบูรณ์ ทำให้
พ่อแม่มักสอนลูกว่า “คนประจวบฯถ้าไม่ซี้เกียจจะอย่างไรไม่มีอดตาย”
ฉะนั้นในยามที่ผลการศึกษาของบริษัทที่ปรึกษาระบุว่า ชาวประมงต้อง
เปลี่ยนอาชีพ ทำให้ชาวประจวบฯ ต้องคิดว่าสมควรแล้วหรือที่นักลงทุนที่
เป็นคนมากอบโกยผลประโยชน์จะมาชี้แนะให้ชาวบ้านที่เป็นคนดั้งเดิมที่
อาศัย และหาอยู่หากินมาตั้งแต่ดั้งเดิมต้องมาเปลี่ยนอาชีพ และเปลี่ยน
เครื่องมือทำกิน เพียงเพื่อแลกกับการพัฒนาที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม
กำหนดแผนการพัฒนานั้นเลย เพราะการที่พี่น้องชาวประจวบฯเป็น
เจ้าของสวนมะพร้าวย่อมหมายถึงว่าครอบครัวนั้นมีเงินบำนาญไม่ต่างกับ
ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการ ภายใน ๑ เดือนชาวบ้านสามารถไป
ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้ ๒๙ วัน และเก็บมะพร้าว ๑ วัน โดยไม่ต้องไป
ยุ่งเกี่ยว หรือลงทุนอะไรเพิ่มเติมกับสวนมะพร้าวอีกเลย วิถีชีวิตแบบ
เรียบง่ายที่พวกเราเคยชินกำลังถูกบอกจากคนแปลกหน้าว่า ต่อไปคุณ
ไม่สามารถใช้ชีวิตแบบเดิมได้อีก แต่คุณต้องทำตามที่เราสั่งเท่านั้น
แรงต้านจึงเกิดขึ้นขยายเป็นวงกว้าง ลักษณะเช่นนี้คงมิใช่เป็นหรือมี
เฉพาะที่ประจวบคีรีขันธ์เท่านั้น แต่มีเกือบทั่วทั้งแผ่นดินไทย

สิ่งที่สร้างความแปลกใจให้กับผู้คนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์คือการ
ลงทุนที่มีเงื่อนไขต่างๆ ก่อนการลงนามอนุมัติสัญญา ในเงื่อนไขที่ต้อง
จัดหาพื้นที่พร้อมสร้าง ต้องหาแหล่งทุน และต้องมีวัตถุประสงค์ไว้ชัดตลอดอายุ
โครงการ สร้างความแปลกใจให้กับชาวบ้านในละแวกบ้านกรูดเป็นอย่างมาก
เพราะการใช้พื้นที่เพื่อสร้างโรงงานไฟฟ้านั้นเป็นพื้นที่ที่บวกรวมเอา
พื้นที่ของพี่น้องชาวบ้านกรูดไปไว้ในวงล้อมของลวดหนาม ทำให้เกิดการ
ตั้งคำถามถึงความถูกต้องชอบธรรมของการลงทุนที่ต้องเบียดเบียน

ทรัพยากรของชุมชน ตั้งแต่หาดทราย ชายทะเล ที่ดินสาธารณะ ถนน และอากาศ

ตลาดนัดประชาธิปไตย

ชาวบ้านที่ขับเคื่อนใหม่ถูกข่มขู่จากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งแสดงถึงการรบกวนการใช้สิทธิในการเคลื่อนไหว ทำให้ชาวบ้านจะกำหนดกฎเกณฑ์ก็ยาก จะทำการรวมคนก็ต้องระวังหน้าระวังหลังทั้งที่ทุกอย่างเป็นสิทธิที่ถูกรับรอง การที่จะหาพี่น้องประชาชนที่กล้าพอที่จะเปิดทาง เปิดพื้นที่ให้ใช้สถานที่ของตนเป็นที่จัดชุมนุมเป็นไปได้ยาก เพราะทุกคนต้องระวังการข่าวที่อาจถูกรายงานว่าใครให้ใช้พื้นที่ และใครอยู่ฝ่ายใคร วิธีที่ดีที่สุดเพื่อมิให้ใครต้องเดือดร้อน การรวมตัวของชาวบ้านที่บ้านกรูดจึงได้ใช้ตลาดนัดที่พี่น้องไปจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน ซึ่งโดยธรรมชาติเป็นการรวมตัวกันของมวลชนที่มหาศาลอยู่แล้ว ก็ต้องยอมรับว่าจำนวนของกลุ่มชุมชนอาจจะไม่เท่ากันแล้วแต่ประเด็นปัญหาร้อนหรือเย็น แต่ก็เป็นแนวทางการต่อสู้อีกมุมหนึ่งอย่างสันติวิธี อันเป็นการนำไปสู่การคัดแยกในกลุ่มมวลชนที่ตื่นตัวเป็นครั้งแรกเพื่อทำงานการเมืองภาคประชาชน การให้ความร่วมมือไม่ร่วมมือจากรัฐนั้นยอมเป็นไปไม่ได้เลย เพราะเพียงแค่ข่าวการใช้ลำโพงเล็กๆ ของชาวบ้านเพื่อการรณรงค์ในการแสดงและใช้สิทธิของประชาชนในการตัดสินใจที่จะเลือกว่าสิ่งที่รัฐกำหนดเป็นสิ่งที่พี่น้องได้ทำกันหมดมาร่วมกันแล้ว ก็พบว่าทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคงได้พยายามทำทุกวิถีทางที่จะให้การชุมนุมรวมตัวของพี่น้องประชาชนล้มเลิกไป การมีคำสั่งด่วนตลอดเวลาเพื่อให้การตั้งจุดสกัดในช่วงที่พี่น้องประชาชนจัดการชุมนุมที่รัฐสามารถทำได้แบบผิดปกติเพื่อหวังให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวและบางส่วนก็ได้ผล

ข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่พี่น้องประชาชนต้องรู้และเท่าทันคือการรู้สิทธิ การยื่นป้ายบอกสิทธิจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในพื้นที่เคลื่อนไหวของประชาชนที่บ้านกรูดใช้วิธีจัดการกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐโดยการยื่นป้ายที่ตลาดเช้าและตลาดเปิดท้าย ๑ ป้ายต่อ ๑ เดือน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ว่าพี่น้องมีสิทธิในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญที่ใช้สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบและปราศจากอาวุธ เดือนที่ ๒ เป็นการยื่นป้ายเพื่อให้พี่น้องรู้สิทธิในการจัดการทรัพยากรของตัวเอง เดือนต่อไปให้พี่น้องรู้สิทธิในการรักษาวัฒนธรรมชุมชน และสิทธิในการจัดการทรัพยากรของชุมชนตนเอง ชาวบ้านมองว่าเป็นทางเดียวที่จะทำให้พี่น้องมีข้อโต้แย้งกับหน่วยงานของรัฐที่คอยห้ามปรามข่มขู่เวลาที่มีการรวมตัวของชาวบ้านด้วยข้อหาก่อความไม่สงบ ซึ่งได้ผลเป็นอย่างมากในเรื่องการใช้สิทธิของชาวบ้านให้มีความมั่นใจเพิ่มขึ้นที่จะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ จากนั้นการข่มขู่จากเจ้าหน้าที่รัฐก็หายไป การเปิดเวทีเล็กหรือใหญ่เริ่มเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ การบอกเล่าสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่เริ่มขยายตัว การตื่นตัวทางการเมืองของพี่น้องที่คิดว่ารัฐคือเจ้านายหรือเป็นตัวแทนที่ตัดสินใจแทนประชาชนเริ่มเบาบางลง และที่สุดการคัดค้านของประชาชนก็เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการที่รัฐส่วนกลางต้องให้การยอมรับในสิทธิของประชาชน ในขณะที่การจัดเวทีทำความเข้าใจของ กลุ่มทุน กลับได้รับการช่วยเหลือและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากส่วนราชการ และการจัดการการใช้พื้นที่ก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐตามไปหาข่าวถ่ายรูปในลักษณะคุกคามให้เกิดความหวาดกลัวเหมือนเช่นที่ปฏิบัติกับประชาชน เท่านั้นทำให้เกิดแรงกดดันกับฝ่ายประชาชนได้

ก้อหุ้

การต่อสู้คัดค้านโครงการที่เราไม่ยอมรับ ไม่ใช่มีหนทางแค่การชุมนุม เรียกร้องแต่เพียงอย่างเดียว ข้าพเจ้าได้คิดและหาแนวร่วมเพื่อใช้ในการต่อสู้ให้ถึงแหล่งทุน การรักษาสถาบันทรัพยากรไม่ได้หมายความว่าต้องไปปะทะ ประจัญหน้าหรือการโต้ว่าที่ว่าใครผิดถูก ถึงแม้ว่าจะมีการบอกเล่าเรื่องราว เท่าที่เรามีสิทธิในการโต้แย้ง นี่คือนักวิชาการหนึ่งที่ได้ชี้ชัดว่าชาวบ้านที่บ้านกรุดพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้แสดงออกถึงสิทธิของประชาชนในการบอกกล่าวแก่รัฐ แก่ผู้ลงทุน และแก่สาธารณะถึงความรู้สึก ปัญหาในพื้นที่ ข้าพเจ้าได้ตัดสินใจเข้าถือหุ้นกับบริษัท สหยูเนี่ยนฯ จำกัด ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพร้อมเพื่อนๆ ๒-๓ คน ในอัตราหุ้นละ ๑๐ บาท คนละ ๓๐ หุ้น เพื่อหวังว่าจะนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุจริตที่เป็นปัญหาของการลงทุนการสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่ให้ผู้บริหารได้นำไปประกอบในการตัดสินใจ ในฐานะชาวบ้านในพื้นที่ต้องการให้ผู้บริหารได้รับรู้เรื่องราวในขณะที่เดียวกันข้าพเจ้าก็หวังว่าในฐานะผู้ลงทุนก็สมควรต้องรับรู้เรื่องราวเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อการลงทุนในพื้นที่ด้วยเช่นกัน จึงนับเป็นมิติใหม่ในเรื่องการคัดค้านของชาวบ้าน และหมายถึงบทบาทของชาวบ้านต่อขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชน ใครจะเชื่อบ้างว่าการถือหุ้นโรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ้านกรุดในครั้งนั้นจะทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นและรับรู้ว่าในที่ประชุมนั้นจะมีมติตนายกรัฐมนตรีของไทยนั่งอยู่ด้วยจริงๆ

เรื่องโรงไฟฟ้าถ่านหินประจวบฯ ถือเป็นมิติใหม่ที่มีการก้าวข้ามความกลัวระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เกิดการคัดค้านทั่วไป แต่เราก็จะเห็นว่ากลุ่มทุนเองก็พยายามลดรอนสิทธิของชาวบ้านเช่นกัน ตัวอย่างเช่นเมื่อเราเข้าไปในพื้นที่ของบริษัท ไปเพื่อใช้สิทธิในฐานะเจ้าของทุนคนหนึ่ง และต้องการบอกเรื่องราวการลงทุนที่ทุจริตคอร์รัปชัน

ในพื้นที่ให้กับผู้บริหารได้รับรู้ เป็นการเตือนเกี่ยวกับการลงทุนในพื้นที่ว่าอะไรคือปัญหาเพราะการเข้าถึงตัวนักลงทุนที่เป็นเจ้าของนั้นยากมาก แม้ครั้งหนึ่งที่ข้าพเจ้าพร้อมคุณเจริญ วัตอักษร สมัยที่คุณเจริญยังมีชีวิตอยู่ได้เคยไปนั่งเฝ้ารอดด้วยความหวังว่าจะได้เจอตัวประธานบริษัทที่หน้าบ้านพักและได้มีการประสานขอพบท่าน เพื่อเล่าเรื่องราวและเหตุผลเพื่อให้ นักลงทุนได้รับรู้เรื่องจริงจากปากชาวบ้านบ้าง เพราะที่ผ่านมานักลงทุนที่อยู่ในกรุงเทพฯหรือสำนักงานใหญ่มักจะรอฟังการสรุปรายงานจากผู้บริหารที่ตนได้จ้างไว้เพื่อสรุปเหตุการณ์ในพื้นที่ และเราเชื่อว่าพวกเขาไม่รายงานเรื่องจริงให้ผู้บริหารฟังแน่ๆ ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการเดินทางไปพบเพื่อบอกเรื่องราวอีกด้านหนึ่งน่าจะเกิดประโยชน์บ้าง แต่ครั้งนั้นเราได้เห็นความใจดำของนายทุนที่ได้ให้ตำรวจที่ประจำอยู่แถวบ้านมาลากข้าพเจ้า และคุณเจริญออกจากบริเวณบ้านพักทันที และนี่คือเหตุผลที่ข้าพเจ้าคิดว่าต้องพยายามเข้าไปเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้บริหารได้รับรู้ให้ได้ โดยการถือหุ้นของบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ของโรงไฟฟ้าหินกรุด ในขณะนั้นถือว่าการเคลื่อนไหวภาคประชาชนได้ปรับเปลี่ยนมิติการต่อสู้ต่อโครงการโรงไฟฟ้าแบบใหม่ เนื่องจากโครงการที่กระทบพื้นที่ทำกินของชาวบ้านนั้น เป็นพื้นที่การลงทุนที่นักลงทุนนิยมให้ผู้บริหารลงพื้นที่รับผิดชอบแทนเจ้าของอยู่แล้ว การสัญญาว่าจะแก้ไขปัญหา หรือสัญญาที่จะให้หลังเสร็จโครงการจะได้ไม่ต้องมาถึงตัวเจ้าของโครงการตัวจริง เนื่องจากผู้บริหารเหล่านั้นหลังครบกำหนดก็จะถูกเวียนไปตามที่ต่างๆ เพื่อจะได้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการรับปากกับชาวบ้านในพื้นที่ ฉะนั้นการที่กลุ่มทุนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการโดยตั้งคนที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจและไม่ให้รับผิดชอบตลอดอายุโครงการเพื่อให้สัญญาแบบขอไปที ซึ่งเป็นการหลอกลวงชาวบ้านในพื้นที่ให้มีความหวัง แต่การกระทำนี้เท่ากับเป็นการหลอกลวงเพื่อให้ได้ก่อสร้างโครงการอย่างขาดความรับผิดชอบ

เห็นควรสร้าง นำมาสู่ความขัดแย้งในหมู่บ้าน

ปัญหาความขัดแย้ง

ความสงบสุขที่เคยมีมาในอดีต ความเป็นพี่เป็นน้อง ความเป็นสังคมที่เข้มแข็ง เริ่มแปรแยกไปตามกำลังเงิน และผลประโยชน์ตอบแทน เมื่อเริ่มมีการจ้างงานหลังจากที่ชาวบ้านเริ่มรวมตัวกันเพื่อบอกเล่าถึงสิทธิของพวกเขาที่มีสิทธิเลือกชีวิตความเป็นอยู่ ชาวบ้านเริ่มขับเคลื่อนตามความเชื่อที่เกิดขึ้นจากการสังเกตกันว่าชาวบ้านขาดที่พึ่ง เพื่อบอกหน่วยงานของรัฐให้ได้รับทราบว่ามีโครงการขนาดใหญ่เข้ามาในพื้นที่แล้ว และสิทธิที่เคยมีก็หายไป ชาวบ้านเริ่มเข้าหาหน่วยงานทั้งระดับท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของเรื่องและเป็นเจ้าของพื้นที่เพื่อได้รับผิดชอบต่อความเห็นที่ผ่านมา และหมายให้พวกเขาเป็นไปรษณีย์ฝากการสื่อสารความเห็น ความรู้สึกที่อยากให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในรัฐบาลได้ทบทวนการตัดสินใจเสียใหม่ แต่สิ่งที่เป็นผลตอบกลับคือการไม่นำพาต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ พวกเขาพากันคิดว่าที่ชาวบ้านออกมาคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเพียงพวกที่

ถูกต่างชาติจ้างมาเพื่อก่อความวุ่นวายของเจ้าหน้าที่ และมีผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น มุมมองของฝ่ายรัฐที่ควรมองเพื่อแก้ไขปัญหา จึงเป็นมุมมองที่เป็นการทำลายความชอบธรรมของการเคลื่อนไหวภาคประชาชน โครงการที่รัฐบาลให้ความเห็นและตัดสินใจ โดยคนเพียงไม่กี่คนที่ไม่เคยอยู่และไม่เคยใช้ทรัพยากรในพื้นที่ย่อมไม่รู้ว่าในแต่ละพื้นที่พี่น้องประชาชนเขาได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของพวกเขาเป็นเช่นไร ในช่วงไหนที่สามารถทำอะไรได้บ้าง ชาวบ้านอาจไม่ได้เรียนสูงเหมือนเจ้าหน้าที่ของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่ชาวบ้านก็รู้ว่าเดือนไหนถึงเดือนไหนที่พวกเขาจะใช้วนประเภทไหนลงเรือเพื่อหาเลี้ยงชีพและชาวบ้านต่างก็จะรู้ว่าบริเวณไหนที่เป็นแหล่งใหญ่ของทรัพยากรทางทะเล ไม่ว่าจะเป็นครกนอยที่เป็นพื้นที่อ่อนไหวของระบบนิเวศ แต่ถูกจัดวางโดยนักวิชาการของบริษัทที่ปรึกษาให้เป็นที่ทิ้งตะกอนที่หลุดจากการสร้างท่าเทียบเรือ โดยพวกเขาไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของชาวประมงที่ต้องวางลอบหมึกบริเวณดอนหอยและได้โต้แย้งผลงานทางวิชาการนั้นมาโดยตลอดว่าจะรู้สึกเช่นไร การศึกษาความสมบูรณ์บริเวณก่อนประกาศก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวประมงรู้สึกว่าการเข้าพื้นที่ของโครงการเป็นการสร้างปัญหาให้กับอาชีพของเขา เพราะการใช้แหล่งขนาดใหญ่ตอลงบนกองปะการังโดยอ้างการตรวจสอบตะกอนทรายและตะกอนเลนบนก้อนปะการัง กลับไม่ตอบสนองต่ออาชีพของชาวประมง ฯลฯ และอีกหลายเหตุผลที่ชาวบ้านสามารถจับเท็จกระบวนการที่เข้ามาของโรงไฟฟ้าถ่านหิน นำไปสู่ความขัดแย้งที่มาจากกรณีเนินสถานการณ์ที่ผิดพลาดจากหน่วยงานของรัฐ และการวางหมากของหน่วยงานความมั่นคงที่ต้องการจัดการความคิดและการเติบโตของภาคประชาชน

ภาพการเติบโตของภาคประชาชน

คำถามเกิดขึ้นมากมายว่าเวลานี้รัฐได้ให้สิทธิประชาชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในทางการเมืองมากน้อยแค่ไหน หรือที่ประจวบคีรีขันธ์ที่เดียวที่ประชาชนตื่นตัวสูงทางการเมือง แต่หากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรเกิดขึ้นทั่วไปในทั่วทุกภาค และทุกมุมของประเทศไทย ดังที่ข้าพเจ้าได้เดินทางไกลมาตลอด ๑๖ ปี ข้าพเจ้าได้พบว่าสิ่งที่นักการเมือง และคนในภาครัฐได้กระทำกับคนทุกชั้นคนยากที่อยู่ภายในการปกครองดูแลตามหน้าที่ที่พวกเขาเข้าใจ ตามความเห็นและเข้าใจในความเป็นเจ้าคนนายคนตามที่ข้าราชการได้ถูกปลูกฝังแนวคิดแบบรวบอำนาจ ข้าราชการทั่วไปมักคิดในแง่ที่ถือตนว่ามีอำนาจ แต่ไม่ได้คิดในอีกแง่มุมหนึ่งที่ข้าราชการเป็นบุคคลที่ถูกเลือกให้เป็นผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนตามหน้าที่ แต่ตามค่านิยมของประเทศไทย คนยากคนจน

ต้องเคารพและให้เกียรติแก่ข้าราชการมากจนเคยตัว ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่กล้าใช้สิทธิในการจัดการทรัพยากรของตนเพราะเข้าใจว่าหน้าที่ในการกำหนดบทบาทหรือการวางแผนพัฒนาประเทศต้องมาจากรัฐฝ่ายเดียว ในที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการเป็นนักรการเมืองในระบบ เพราะความคาดหวังจะแก้ไขปัญหาและมีบทบาทในการตัดสินใจทางการเมือง ทำให้เกิดแนวคิดที่จะเข้าไปเป็นนักรการเมืองเพื่อหวังให้มีอำนาจ มีบทบาทในการตัดสินใจ โดยไม่ใส่ใจรัฐธรรมนูญที่ให้ความเคารพเสียงของพี่น้องประชาชน

วันนี้ประเทศไทยทั่วทุกภาคก็ประสบปัญหาที่ค่อนข้างเหมือนกันไม่ว่าเมื่อสิบปีที่แล้วเรื่องราวโรงไฟฟ้า ๒ โรงในประจวบคีรีขันธ์ ท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย ท่อก๊าซไทย-พม่า หรือแม้แต่ขบวนการเขียนที่ทำลายล้างทรัพยากรป่าไม้ทั้งหลาย การพัฒนาที่มีธงนำในการตัดสินใจว่าการพัฒนาประเทศต้องยึดกรอบที่รัฐกำหนดเท่านั้น เช่น การตัดสินใจพัฒนาโครงการที่มาบตาพุดในแผน “การพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก” ฯลฯ ล้วนเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องที่ทำให้ชาวบ้านเกือบทั่วประเทศ เมื่อย้อนหลังกลับไปล้วนได้บทเรียนจากการพัฒนาที่ส่งผลกระทบมากมาย การที่สังคมในบางพื้นที่ขัดแย้ง เพราะว่าการพัฒนาที่ผ่านมาได้ทำให้ประชาชนเห็นว่าทิศทางที่รัฐเป็นผู้กำหนดนั้นไม่สามารถทำให้ชาวบ้านที่ให้ความร่วมมือกับรัฐในครั้งก่อนอยู่ดีมีสุข

สำหรับข้าพเจ้ามองว่าที่ข้าพเจ้าสัมผัสได้ชัดเจน คือความขัดแย้งในสังคมและชุมชนของข้าพเจ้าเอง มีตัวอย่างเช่น

ความขัดแย้งในครอบครัว

ในขณะที่ทุนได้คืบคลานเข้ามาในสังคมของข้าพเจ้า ความสงบสุขที่เคยมีก็หายไป กลายเป็นสังคมที่ถูกคนนอกพื้นที่มองว่าเป็นพื้นที่ที่เกิด

ปัญหาความรุนแรง ทั้งที่เป็นเพียงการใช้สิทธิของประชาชนตามปกติที่จะบอกใครต่อใครว่าชอบหรือไม่ชอบ เอาหรือไม่เอาเป็นหลักการง่าย ๆ เมื่อชาวบ้านทั้งหมู่บ้านลุกขึ้นมาใช้สิทธิคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าอย่างมหาศาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่นานโรงไฟฟ้าก็ใช้วิธีจัดการการคัดค้านของประชาชนด้วยการจ่ายผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกับความสงบสุขในสังคมบ้านกรูด โดยการเปิดรับสมัครประชาสัมพันธ์แบบไม่อัน ทั้งที่โครงการโรงงานไฟฟ้าถ่านหินยังไม่มีความชัดเจนว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ตาม แต่ก็มีการรับสมัครฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโครงการโดยการให้ทีมประชาสัมพันธ์เข้าทำงานมวลชนในพื้นที่ เช่น การทำความเข้าใจคนในครอบครัวตัวเอง ไม่ให้ออกไปร่วมกระบวนการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้า และตั้งราคาเงินเดือนในขั้นต้นไว้ที่เดือนละ ๖,๐๐๐ บาท โดยรับตั้งแต่อายุ ๑๗ ปี ที่เริ่มมีบัตรประชาชน และสูงสุดถึง ๘๐ ปี ทั้งที่กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ว่าจะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ไหวในกรณีอายุ ๘๐ ปี ที่ต้องตระเวนขับขี้อักรยานยนต์เพื่อหารายชื่อมาให้ได้วันละ ๓๐ คนเพื่อเข้าร่วมแฟ้มเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนโครงการที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ และในกรณีอายุ ๑๘ ปีก็มีไม่น้อยที่ขาดวุฒิภาวะที่จะเข้าใจบทบาทของคนทำงานในลักษณะเช่นนี้ ความขัดแย้งในครอบครัวเริ่มเกิดขึ้นหลังมีทีมงานที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เช่น ในครอบครัวที่มีผู้ที่มีความเห็นแย้งกับฝ่ายโรงงานมักถูกเสนอผลประโยชน์ทั้งในรูปของความช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล การให้เงินกู้ และการให้ผ่อนสินค้าได้ในกรณีพิเศษ เป็นต้น เมื่อในครอบครัวมีความเห็นต่างกัน ย่อมพัฒนาไปเป็นความเห็นแย้งที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ จนนำไปสู่การทะเลาะวิวาทในหมู่พี่น้องกันเองปรากฏให้เห็น ในหมู่มิตรสหายก็แตกแยก จนทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใดๆ ได้ หลายครั้งที่มีการพูดคุยกับคณะกรรมการต่างๆ หลายชุด ไม่ว่าจะจัดโดยทางจังหวัดหรือทางรัฐบาลเอง เพียงเพื่อต้องการให้ชาวบ้านที่คัดค้านได้ฟังการหว่านล้อม

แล้วเข้าใจ แม้ภาคประชาชนเองก็มีผู้คนในสังคมที่สนใจไม่ว่าสื่อมวลชนหรือหน่วยงานที่ทำงานด้านสิทธิก็ลงพื้นที่เพื่อรับรู้สถานการณ์ความขัดแย้งที่มีมากมายนี้ แม้ชาวบ้านบางคนในพื้นที่เองก็อับอายไม่ยอมเล่าเรื่องความขัดแย้งในครอบครัวถึงขนาดมีการทำร้ายร่างกายกันเอง เมื่อเกิดความคิดที่ขัดแย้งต่อการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ ข้าพเจ้าได้พยายามหาเหตุผลมาแลกเปลี่ยนกับพี่น้องให้เข้าใจว่าการปิดบังและอับอายที่จะพูดถึงความขัดแย้งในครอบครัวคือการไม่ได้แก้ไขปัญหา เพราะการที่รัฐพยายามบอกกับใครๆ ว่าได้ทำความเข้าใจกับประชาชนแล้ว นั่นคือการสร้างภาพให้เห็นว่าความขัดแย้งได้ถูกพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาลงแล้ว แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ถ้าประชาชนไม่กล้าพูดความจริงว่าความขัดแย้งที่แท้จริงคือความขัดแย้งที่ประชาชนไม่ยอมรับโครงการพัฒนาและทางออกที่พูดคุยก็มีใช้เป้าหมายที่ประชาชนต้องการ การพูดคุยของประชาชนคือการทบทวนเพื่อยกเลิกโครงการขนาดใหญ่ที่ทำลายวิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม แต่การพูดคุยของกลุ่มทุนเป็นการพูดคุยแบบทำความเข้าใจให้ยอมรับในการพัฒนาโครงการที่กลุ่มทุนประมุขได้ เพื่อให้มีการก่อสร้างในพื้นที่ขัดแย้งได้เท่านั้น จึงเห็นได้ชัดว่าการพูดคุยหรือแนวคิดเป็นไปในลักษณะที่ต่างกันสุดขั้วเลยจริงๆ

ความขัดแย้งในสังคม

การมีโครงการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นย่อมมีผลประโยชน์มหาศาลที่กระจายในแหล่งต่างๆ เม็ดเงินเหล่านี้เองที่ทำให้คนที่ครั้งหนึ่งเคยขันอาสาประชาชนเพื่อบอกกล่าวเรื่องราว และปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นกับพี่น้องในการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในฐานะแกนนำหลายคน ที่เปลี่ยนใจไปเป็นพนักงานของโรงงานเพื่อทำหน้าที่หัวหน้าทีมประชาสัมพันธ์เสียเอง ความรักใคร่สามัคคีที่เคยมีกลับค่อยๆ

หายไป หลังจากที่แกนนำชาวบ้านในชุดแรกลำพังตนเองเรื่องการนำมวลชนที่เข้าใจว่าประสบผลสำเร็จจนทำให้มีราคาค่าตัว การสร้างราคาค่าตัวให้ตัวเอง นำมาสู่ความบาดหมางรำลึกที่เกิดขึ้นในสังคม ชนิดที่แกนนำรุ่นแรกไม่สามารถเดินถนนได้ดังเดิม ไม่นับรวมความสงบสุขที่เคยมีมาอย่างยาวนานในหมู่บ้าน ในการนับถือศรัทธาที่เด็กและผู้ใหญ่มีมาตามยุคสมัย ความนับถือศรัทธาที่ชาวบ้านเคยมีให้กับผู้นำมวลชนตัวเอง กลับกลายเป็นความเกลียดชัง และถึงขั้นทำร้ายร่างกายกันจนถึงกับมีการขึ้นโรงขึ้นศาล และแม้แต่การอยู่คนละฝ่าย มีบ้านใกล้เคียงกัน แต่ก็มีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการพัฒนาที่รัฐกำหนด แม้ว่าจะอยู่ใกล้กันมาเป็นเวลานานสิบปีก็ตาม ยังไม่พ้นการทะเลาะวิวาทด้วยเรื่องเล็กน้อยจากความเห็นที่แตกต่าง บางบ้านที่ค่อนข้างเห็นชัดคือการทำบุญในการอุปถัมภ์ของบิดา มารดา หรือญาติผู้ใหญ่ของแต่ละบ้าน ซึ่งเดิมทีในวิถีชนบท การที่บ้านใดบ้านหนึ่งมีการประกอบพิธีกรรมนี้ย่อมต้องเกิดความเคร่งครัดต้องการกำลังใจจากญาติสนิท มิตรสหาย ในกรณีที่มีการเลือกฝ่ายในพื้นที่ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นยากที่สังคมจะลืมได้คือการสอดเข้ามาเสนอผลประโยชน์ในด้านงานมวลชนสัมพันธ์ผ่านพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานศพ มีการนำพวงหรีด และเงินทองมามอบให้กับเจ้าภาพ แม้ว่าในบ้านที่มีการจัดงานนั้นจะแยกเป็นสองฝ่าย ทางทุนก็ไม่ได้คำนึงถึง ส่งผลให้เรื่องราวบานปลายกลายเป็นความบาดหมางต่อหน้าหีบศพที่โบราณเขาถือกันหนักหนาห้ามลูกหลานมีปัญหากันในงานศพตามความเชื่อดั้งเดิม หรือความขัดแย้งที่น่าเศร้าใจอีกอย่างหนึ่งคือ ในครอบครัวเดียวกันที่พี่น้องเห็นต่างในมุมมองของการพัฒนากรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินทำให้พ่อแม่ต้องการยุติความขัดแย้งในความคิดต่อเรื่องนี้ การตกลงเพื่อลดการกระทบกระทั่งจึงเป็นแนวคิดเดียวที่พ่อแม่คิดได้และพยายามหาข้อสรุปในครอบครัว แต่เมื่อถึงเวลาที่นัดพูดคุยกันทั้งสองฝ่ายที่ลูกมีความ

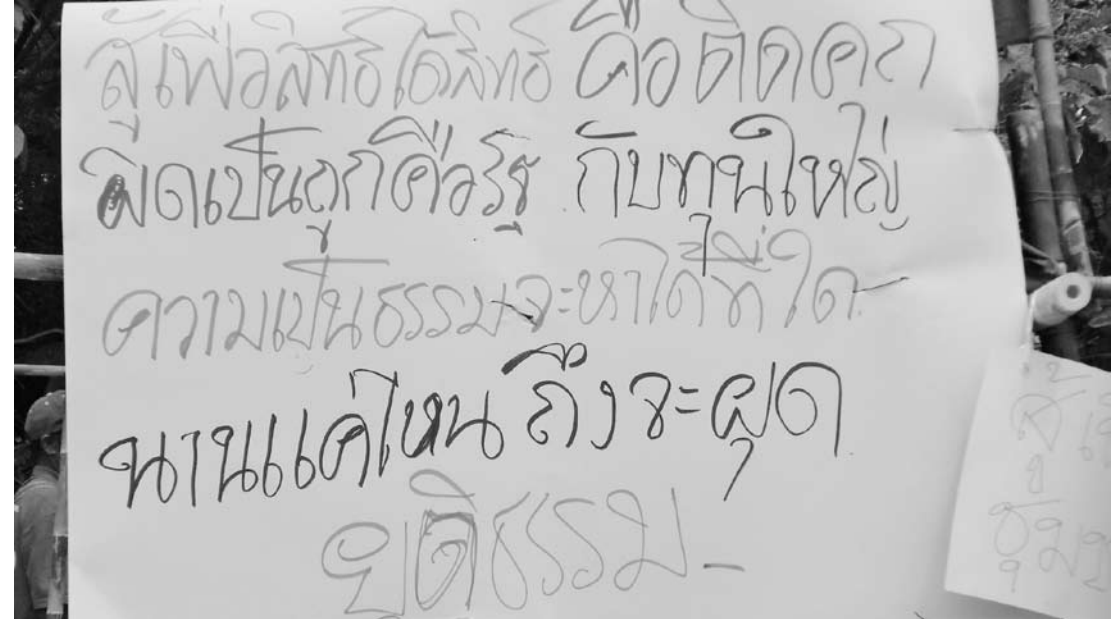
เห็นที่แตกต่าง กลับเกิดเหตุการณ์บานปลายด้วยการทำร้ายร่างกายกันขึ้นต่อหน้าต่อตาพ่อแม่และแม่ที่กำลังจะใกล้เกลี้ยขื่อพิพาทระหว่างลูกทั้ง ๒ ฝ่าย

สถานการณ์เช่นนี้ไม่ใช่มีแต่ที่บ้านกรูด ความขัดแย้งในสังคมที่มีโครงการขนาดใหญ่ส่วนมากมีความใกล้เคียงกัน เช่น ที่บ้านบ่อนอกเมื่อครั้งทำประชาพิจารณ์กรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินของบริษัทกัลฟ์ เจนเนอร์เรชั่น การเกณฑ์คนมากมายมาให้รับหัวของผู้สนับสนุนโรงไฟฟ้าบ่อนอก ซึ่งความขัดแย้งก็มีในทุกส่วนของสังคม เมื่อมีการเกณฑ์คนเพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการดำเนินโครงการทำให้ชาวบ้านที่รู้สึกว่าการทำประชาพิจารณ์ในครั้งนี้เพื่อหวังให้เป็นองค์ประกอบของความชอบธรรมโครงการจึงไม่เห็นด้วยว่าการเกณฑ์คนมาเพื่อให้ได้จำนวนที่กำหนดนั้น ก็เป็นการกีดกันโอกาสมิให้ประชาชนฝ่ายคัดค้านเข้าร่วมประชุมเพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาพิจารณ์ เพราะทางโรงไฟฟ้าอ้างสิทธิของผู้ที่มาสนับสนุน ตามด้วยหน่วยงานของรัฐให้การรับรองสิทธิของกลุ่มที่หนุน ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้คัดค้านกลายเป็นกลุ่มที่ถูกกล่าวหาว่ามาเพื่อ ป่วนงานเท่านั้น ฝ่ายประชาชนที่คัดค้านก็อ้างสิทธิที่จะไม่เห็นด้วย ความบาดหมางก็ขยายวงกว้างขึ้น เมื่อถึงวันที่รวมคนเพื่อประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ้านบ่อนอก กลุ่มที่สนับสนุนก็เตรียมตัวขึ้นรถอย่างหรูหรา กินอย่างดี มีการบริการอย่างดี ทำให้สายตาทุกคู่ที่เห็นความไม่เท่าเทียมในการแสดงความเห็นเกิดขึ้น จากการเล่าลือกันว่ามิใครบ้างที่ไปสนับสนุนก็เป็นเรื่องราวที่บานปลาย เมื่อญาติของคนที่สนับสนุนเกิดอุบัติเหตุอยู่ที่บ้าน ความอนาทรที่เคยมีต่อกันเหมือนเดิมตามวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่เกิดก็เปลี่ยนไป มีความเฉยเมยไม่ดูดำดูดีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คนที่ประสบอุบัติเหตุซึ่งควรได้รับการรักษาพยาบาลก็นอนรอญาติที่เหลื่อ เพราะญาติของคนกลุ่มนี้ได้ไปสนับสนุนการทำประชาพิจารณ์กันเกือบหมดกว่าจะมีคนพาส่งโรงพยาบาลก็ไม่ทันต่อสถานการณ์ทำให้ผู้ได้รับบาดเจ็บเสียชีวิต

และนี่คือส่วนหนึ่งของการวางนโยบายที่ไม่ได้คำนึงถึงปัญหา และรายละเอียดที่ตามมาทีหลัง โดยคิดถึงแต่การพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จนถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน วิธีคิดและการตัดสินใจก็ไม่ได้ผิดเพี้ยนจากเดิมที่เคยปฏิบัติแต่อย่างใด และนี่คือสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าต้องมีควรเก็บงำความขัดแย้งนี้ไว้ให้เป็นความลับ แต่ตรงกันข้าม ควรเปิดเผยให้สังคมได้รับรู้ถึงความผิดปกติที่รัฐต้องหาทางแก้ไขเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้ขึ้นอีก จากการบอกเล่าสถานการณ์การพัฒนาที่มีความขัดแย้งโดยที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมและเกิดปัญหาขึ้นทั้งเขื่อน ป่าไม้ ที่ดิน โครงการขนาดใหญ่ทั่วประเทศขณะนี้

ความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม

จะด้วยเหตุใดก็ตามปัญหาการพัฒนาของรัฐเกือบทุกพื้นที่ที่เป็นโครงการขนาดใหญ่มักมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบด้าน และที่นี้ก็เช่นเดียวกัน การมีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นเรื่องเปราะบางสำหรับแนวทางพัฒนา กรณีแนวปะการังที่บ้านกรูด แต่ดั้งเดิมที่ชาวบ้านรู้จักในนามปะการังโขด โดยธรรมชาติ “ปะการังโขด” ซึ่งบรรพบุรุษได้บอกเล่าต่อกันมาว่าห้ามนำเรือไปทอดสมอบริเวณนั้นหรือบริเวณใกล้เคียง เพราะโขดที่เราเข้าใจว่าเป็นก้อนหินใหญ่นั้น แท้จริงคือก้อนปะการังขนาดใหญ่หลายคนโอบที่สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับบริเวณทะเลบ้านกรูด และชาวประมงทราบดีก้อนปะการังเหล่านี้เป็นที่เพาะเลี้ยงปลาวัยอ่อนให้สามารถหลบและรอดปลอดภัยเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ได้ต่อไป ด้วยความเข้าใจว่าการที่มีโขดปะการังเท่ากับพี่น้องชาวประมงจะมีความมั่นใจได้ว่าพวกเขาจะมีทรัพยากรทางทะเลไปอีกนานหลายชั่วคน

การต่อสู้เพื่อสิทธิ

การบอกเล่าและกังวลเรื่องการสูญเสียแหล่งทำกิน เป็นธรรมดาอยู่เองที่ชาวประมงจะเข้าใจและขยายวงกว้างได้อย่างรวดเร็วเพราะความสูญเสียอาชีพที่ทำกินทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องแผ่นดินถิ่นเกิดของพวกเขาเป็นครั้งแรก โดยการเคลื่อนไหวได้เริ่มต้นขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศรับรองสิทธิชุมชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แม้ว่า ณ เวลานั้นชาวบ้านอาจจะไม่เข้าใจเรื่องสิทธิชุมชนมากนักก็ตาม การแบ่งแยกระหว่างผู้สนับสนุนและผู้คัดค้านก็แยกฝ่ายชัดเจนมากขึ้น จนนำมาสู่ความรุนแรงของชุมชนและสังคม การเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของทุกโครงการในประเทศไทยมีความเป็นมาของปัญหาทั้งโครงสร้างที่ใกล้เคียงกัน แต่ทุกโครงการก็มีรายละเอียดที่แตกต่าง อาจจะเป็นที่ความแตกต่างทางกายภาพ หรือเรื่องพื้นถิ่น เช่น โครงการในภาคเหนือมีความแตกต่างในการเคลื่อนไหวและความคิดของชาวบ้านประชาชน เมื่อเทียบกับภาคใต้และอีกหลายภาคที่ถูกโครงการของรัฐเข้ามาสวาปามความเป็นชุมชนของพวกเขา

ความแตกต่างในความหลากหลายของพื้นที่ดิน และความแตกต่างทางภูมิภาคทำให้ขอบของพื้นที่ไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ในทุกมิติ ทำให้ภาครัฐได้เปรียบในการประชาสัมพันธ์โครงการ แม้แต่กรณีที่เอกชนถึงทางตัน ก็มีองค์กรของรัฐอีกนั่นแหละที่ เป็นผู้แก้ไขเพื่อหาทางออกให้เอกชนสามารถเดินทางโครงการต่อไปได้ บางกรณีการอธิบายเรื่องราวในความเป็นชุมชน ความหลากหลาย และผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมของชาวบ้าน ทางภาคประชาชนจึงมีความเสียเปรียบต่อภาครัฐมาโดยตลอด ที่เห็นได้ชัดในกรณีที่บ้านกรูด พื้นที่ที่ถูกระบุว่าต้องสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่โดยกำหนดแนวท่าเรือที่ต้องสร้างจากพื้นที่หน้าท่ายาว ๔ กิโลเมตรนั้น ตามเอกสารที่เอกชน และบริษัทที่รับจ้างทำ EIA (รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม) ได้ศึกษาว่าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นอย่างมากที่จะต้องถูกออกแบบให้เป็นแนวท่าเรือขนส่งถ่านหิน แม้จะมีข้อมูลเชิงลึกที่ชาวบ้านดันดันไปบอกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ตามก็ไม่ปรากฏว่าจะได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ขณะเดียวกันสิ่งที่พบเห็นกลับกลายเป็นการถูกดูแลจากกลุ่มนักวิชาการที่รับผิดชอบการทำ EIA ว่าเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นวิชาการ ทั้งที่การทำรายงานนี้ หรือศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิประชาชนให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางราชการว่าสามารถทำได้ แต่การติดตามเรื่องราวต่างๆ ชาวบ้านกลับพบว่าเป็นเรื่องยากมากที่ภาคประชาชนจะสามารถเข้าถึงกลไกของรัฐทั้งที่มีกฎหมายรับรองก็ตาม ตรงกันข้ามไม่ว่าพื้นที่ประชาชนจะร้องเรียนเรื่องราวใดๆ กับรัฐก็จะทำให้ทางภาคเอกชนเสียหาย มักเห็นตรงกันว่ารายชื่อผู้ร้องที่เป็นประชาชนในพื้นที่จะถูกนำมาเป็นหนังสือเวียนในที่ประชุมของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นและส่วนราชการ เมื่อถึงเวลาที่ต้องมีการประชุมส่วนราชการ หรือการประชุมองค์กรท้องถิ่นตั้งแต่นั้น ผู้ใหญ่บ้าน หรือเวทีชุมชนต่างๆ มักพบว่าการเวียนหนังสือจาก

ส่วนราชการที่มีรายชื่อของชาวบ้านที่ลงชื่อคัดค้านโครงการมาเป็นเรื่องสำคัญของวงประชุมนั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายอำเภอ และฝ่ายข้าราชการที่จังหวัดต้องระดมวงประชุมกลุ่มผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ทุกฝ่ายหาทางสกัดภาคประชาชนที่เข้าชื่อและสามารถรวมคนได้เพื่อเดินทางคัดค้านโครงการของรัฐ

สาเหตุเหล่านี้เองทำให้ความไม่เชื่อถือและไม่ศรัทธาต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจโครงการจึงมีให้เห็นค่อนข้างชัดเจนถึงการที่ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือใดๆ กับรัฐก็เริ่มลดลงจนนำไปสู่ความขัดแย้ง การกระทำเช่นนี้ชาวบ้านมองว่านักการเมืองและคนของรัฐร่วมด้วยช่วยกันเพื่อให้โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินเดินหน้าได้แม้ว่าประชาชนจะเรียกร้องและคัดค้านด้วยเหตุผลที่ดีเพียงใดก็ตาม ถ้าประชาชนก็จะมองเรื่องราวเหล่านี้เป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิชุมชนอย่างร้ายแรง เพราะการที่ชาวบ้านใช้สิทธิในระบอบประชาธิปไตย หรือการที่ชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชุมชนย่อมเป็นเรื่องที่รัฐต้องส่งเสริม แต่การที่รัฐเองกลับนำรายชื่อของประชาชนมาส่งให้เอกชนเอาไปเผยแพร่หรือส่งรายชื่อให้กลุ่มอิทธิพลมาข่มขู่ชาวบ้านเพื่อให้เกิดความหวาดกลัวไม่กล้าออกไปคัดค้าน และส่งผลให้การใช้สิทธิของประชาชนไม่สามารถเกิดขึ้นได้ อาจจะเป็นความสำเร็จของรัฐที่สามารถปราบพื้นที่ประชาชนได้หรือจัดการการคัดค้านของชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยไปได้ส่วนหนึ่ง แต่ในอีกด้านหนึ่งเห็นได้ชัดว่าพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ที่ต้องดูแลเรื่องการละเมิดสิทธิชุมชนเป็นพิเศษอย่างใกล้ชิด เมื่อการโต้แย้งของประชาชนในกรณีการตรวจสอบข้อมูลที่บริษัทที่ปรึกษาได้ทำขึ้นไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน การคัดค้านที่รุนแรงของชาวบ้านก็เพิ่มมากขึ้น

แม้ว่ารัฐจะพยายามแสดงให้เห็นว่างานวิชาการที่ทีมที่ปรึกษาทำขึ้นนั้นจะเป็นวิชาการมากกว่าที่ชาวบ้านทำและตรวจสอบอย่างเป็นทางการ

แล้วก็ตาม และเมื่อชาวบ้านต้องการตรวจสอบรายงานของทีมที่ปรึกษาตามสิทธิและความรู้ที่มีของชุมชน รัฐกลับไม่ให้โอกาสนั้นแก่ชาวบ้าน ทั้งที่ทั่วประเทศเริ่มมีการตรวจสอบรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่มีให้เห็นบ่อยครั้ง อะไรจะเป็นทางออกระหว่างความขัดแย้งที่บานปลาย และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาตัวเองไม่เคยได้สรุปบทเรียนที่ผ่านมาว่ารัฐดำเนินโครงการได้หรือไม่ได้ มีปัจจัยอะไรเป็นแรงกระตุ้น และอะไรทำให้การเคลื่อนไหวของประชาชนขยายวงกว้างมากขึ้น หรือเป็นเพราะรัฐเองไม่ว่าก็ยุคก็สมัยก็ยังคงเหมือนเดิมในเรื่องสิทธิชุมชน คือการปล่อยปละละเลยให้เอกชนเจ้าของโครงการเดินหน้าโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น ทั้งที่รัฐเองจะต้องปรับวิธีการในการพัฒนาแบบเดิม แล้วหันมาใช้แนวทางการมีส่วนร่วมที่ประชาชนสามารถเข้ามาตัดสินใจได้ตั้งแต่เริ่มกำหนดทิศทาง มากกว่าการมีส่วนร่วมแบบเพียงแจ้งให้ประชาชนทราบว่าวันนี้รัฐบาลและพวกอยากพัฒนาที่ใด และเมื่อใดเท่านั้น

โครงการขนาดใหญ่ที่มักสร้างปัญหาในพื้นที่ทั้งหมด กลุ่มทุนมักอ้างรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เป็นตัวช่วยให้เห็นว่ากลุ่มทุนมี รายงาน (EIA) เพื่อเป็นทางออกและเป็นใบเบิกทางเพื่อกลุ่มทุนจะได้เดินหน้าโครงการต่อไปได้ แต่ปัจจุบันเราจะเห็นว่า รายงาน (EIA) เป็นปัญหาที่ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่โครงการ และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อโครงการไม่เชื่อถือ รายงาน(EIA) จึงไม่สามารถเป็นตัวช่วยได้อีกต่อไป มีความพยายามจากหลายฝ่ายที่จะแก้ไขปัญหาในการทำ รายงาน(EIA) ตั้งแต่กระบวนการศึกษา งบประมาณการจัดทำ หรือแม้แต่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบว่าใครควรรับผิดชอบ เพื่อให้ตัวรายงาน (EIA) นี้ได้รับการแก้ไขปัญหา และสามารถทำให้เกิดการยอมรับควบคู่กับการกำหนดการพัฒนาประเทศต่อไปได้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาแม้กียังงานวิชาการ แต่ไม่ปรากฏว่า

งานวิชาการใดให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่พยายามบอกเล่าเรื่องราว ที่พวกเขาเห็นว่างานวิชาการไม่บรรจุหรือให้ความสำคัญต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขาทุกพื้นที่ ไม่ว่าพื้นที่อุดรธานีเรื่องปัญหาเหมืองแร่ ไปเดช ภาคใต้เรื่องแผนพัฒนาภาคใต้ ที่พัฒนาโครงการใหญ่ทั้งท่าเรือน้ำลึกปากบารา ที่ต้องเวนคืนที่ดินและเวนคืนพื้นที่หมู่เกาะที่สวยงาม ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ หรือแม้แต่พื้นที่ที่กำหนดให้มีการสร้างคลังน้ำมันบนพื้นที่ป่าชายเลนก็ตาม รัฐบาลก็สามารถสร้างความขัดแย้งในเป้าหมายและแนวทางของรัฐเองโดยพยายามบอกกับสังคมว่าต้องช่วยกันสงวนรักษาป่าชายเลน การที่รัฐพูดอย่างแต่ทำอีกอย่างนี้เองที่ทำให้การพัฒนาของรัฐไม่ได้รับการตอบสนองจากภาคประชาชน การวางนโยบายรักษาป่าชายเลนที่รัฐกำหนดมาตรการเข้มข้นกับประชาชนโดยมีคำสั่งห้ามบุกรุก แต่เอาเข้าจริงรัฐบาลเองกลับใช้กฎหมายของรัฐเวนคืนพื้นที่ให้เอกชนเดินหน้าโครงการเพื่อทำลายป่าเหล่านั้นเพื่อแลกกับอุตสาหกรรม ซึ่งหลายครั้งเกิดข้อโต้แย้งในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ อันเป็นการทำลายต่อการพัฒนา และในที่สุดรัฐบาลเองก็กลับใช้อำนาจที่มีอยู่ในมือในทางที่ผิด ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนเดินหน้าโครงการการพัฒนาต่างๆ ราบรื่นไปได้

กลไกของการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหา และที่สำคัญประเด็นนี้กลับทำให้การคัดค้านโครงการเกิดขึ้นมากมาย อาจเป็นเพราะการถูกกดขี่โดยกลุ่มทุน และความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลที่พยายามสร้างกลไกการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี และรัฐบาลเองนั้นแหละที่วางนโยบายการพัฒนาในพื้นที่ที่มีการประกาศแนวทางอนุรักษ์เหล่านั้นไว้ แม้กฎหมายหลากหลายที่สามารถใช้เป็นกลไกคุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้จะถูกยกขึ้นมามาก เช่นกฎหมายผังเมืองที่สามารถควบคุมพื้นที่การพัฒนาที่ยังพอมีความหวังอยู่บ้าง แต่สุดท้ายรัฐบาลเองก็จะเป็นผู้หาทางออกให้

เอกชนโดยการละเมิดข้อกฎหมายเองก็หลายครั้งที่มีให้เห็น ทำให้ยากต่อการสร้างการยอมรับต่อการพัฒนา และนี่ก็น่าจะเป็นสาเหตุความขัดแย้งที่สำคัญอีกเช่นกัน

ความขัดแย้งของวัดกับชุมชน

ถ้าข้าพเจ้าไม่บังเอิญอยู่ในสังคมที่เป็นผู้รู้เห็นความขัดแย้งด้วยตัวเองแล้วละก็ ข้าพเจ้าคงจะไม่เชื่อว่าเรื่องเหล่านี้มันเกิดขึ้นได้จริงๆ ไม่ใช่แค่เล่าให้มันเป็นเรื่องโจ๊กเพื่อความสนุกสนาน มันเกิดขึ้นจริงในสังคมที่เคยมีความรักในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ทันทีที่โครงการขนาดใหญ่อย่างกรายเข้ามาในพื้นที่พร้อมกับผลประโยชน์ กลุ่มผู้มีอิทธิพลเก่าและใหม่ที่เพิ่งสถาปนาตัวเองเพื่อจัดการแบ่งผลประโยชน์จากกลุ่มทุนในพื้นที่ การแย่งย้ายกันทำความเข้าใจ การแบ่งหน้าที่กันเสนอผลประโยชน์ให้กับวัดวาอาราม ในรูปของการทอดกฐิน และการทอดผ้าป่าสามัคคีเกิดขึ้นบ่อยๆ รวมถึงการทำมัสยิดวัด จัดรูปเทียนเพื่อบริการในยามที่วัดมีงานบุญ จากดั้งเดิมจะเห็นชาวบ้านในหมู่บ้านจะพากันมาทำกิจกรรมนี้โดยกำหนดและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้จัดสรรชาวบ้านหญิงชายในหมู่บ้านมาทำหน้าที่บริการเหล่านี้ ไม่ว่าจะมัดรูปมัดเทียน ชายรูปเทียนทอง เหล่านี้ล้วนเป็นงานที่ชาวบ้านเคยร่วมกันเพื่อความสามัคคี แต่ช่วงหนึ่งที่โครงการเข้ามาวัฒนธรรมแบบเดิมที่เคยมีมากลับเปลี่ยนไป ความร่วมมือที่ผ่านมากลายเป็นผลประโยชน์ เพราะทุนได้เปลี่ยนโครงสร้างของชุมชนไปจนหมดสิ้น ผลประโยชน์ที่เกิดจากการรับสมัครคนงานเพื่อทำประชาสัมพันธ์โครงการก็ถูกผลักดันมาเป็นคนที่ใช้แรงงานขัดถูวัดเพื่อเตรียมงาน มานั่งมัดรูปเทียนทอง หรืองานบริการรับฝากรถก็กลายเป็นงานของกลุ่มประชาสัมพันธ์โครงการไปเสียแล้ว ความสามัคคีของชาวบ้านหายไป กลายเป็นงานรับจ้างที่มีค่าตอบแทนกันทุกฝ่าย จนถึงวันนี้เมื่อโรงไฟฟ้าไม่ได้สร้างวัฒนธรรม

เหล่านี้ก็เปลี่ยนไป ชาวบ้านที่เคยให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญเริ่มลดลง จนกลายเป็นการรับจ้าง และในที่สุดภาระเหล่านี้ก็เป็นของวัด เพราะว่าเมื่อโครงการโรงไฟฟ้าสร้างไม่ได้กลุ่มทุนก็ทิ้งไป ไม่อย่างกรายเข้ามาในพื้นที่เพื่อรับผิดชอบในสิ่งที่ตัวเองทำไว้ แม้สิ่งที่สัญญาไว้เพื่อการพัฒนาวัด เช่น การกำหนดพื้นที่ตั้งสถานีตรวจวัดอากาศในพื้นที่ของวัดโดยเสนอผลประโยชน์ให้กับวัดบางวัด ด้วยจำนวนเงินที่สูงมากกว่า สามล้านบาท แลกกับการกำหนดจุดในตัวรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ความขัดแย้งแบบแยกฝ่ายได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การที่วัดที่เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้านมานานกลับหันไปเลือกข้างฝ่ายที่กำลังเป็นปฏิปักษ์กับชาวบ้าน ชาวบ้านย่อมรู้สึกผิดหวังเสียใจที่หลักยึดเหนี่ยวจิตใจและมีความผูกพันกันมาโดยตลอดระหว่างวัดกับชุมชนเกิดรอยร้าวลึกอย่างยากที่จะเยียวยา เมื่อมีงานทอดผ้าป่า หรือกฐิน เงินทุนก้อนใหญ่มาจากกลุ่มทุนทำบุญให้กับวัด ได้เปลี่ยนวิธีคิดแต่เดิมที่ชาวบ้านเข้าใจว่าวัดไม่ควรเรียกหาผลประโยชน์ หรือกำหนดความอยากได้ เป็นตัวเงิน มาเป็นตรงกันข้าม ดังคำพูดของเจ้าอาวาสวัดหนึ่งที่บอกแก่ชาวบ้านที่ไปขอรื้องให้หลีกเลี่ยงการสนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้าในพื้นที่เพื่อลดความขัดแย้ง คำพูดที่หลุดออกมาจากปากของเจ้าอาวาสคือ “ชาวบ้านทำบุญก็แค่ ๑๐ บาท ๒๐ บาท ทางโรงไฟฟ้าเขาทำบุญเป็นหมื่นเป็นแสน” เมื่อคำพูดนี้หลุดออกมาถึงหูชาวบ้าน ความตั้งใจ ความรักและศรัทธา ได้กลับกลายเป็นความโกรธแค้น สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจมาตั้งแต่โบราณได้เปลี่ยนไป เอาความรักความศรัทธาทั้งหมดของพวกเขาไปแลกกับผลประโยชน์ ความศรัทธาที่พวกเขามีได้สูญสิ้นไป สิ่งที่ชาวบ้านตอบได้คือการไม่ให้ความร่วมมือกับวัดดังกล่าว และเมื่อวัดมีงานประจำปี ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในรายได้และผลประโยชน์ที่วัดต้องรับผิดชอบในการจัดงานพวกเขาได้จัดหาทั้งรูป เทียน ทอง จากด้านนอกไปใช้กิจกรรมในวัด

ไม่ยอมฝากรถกับวัด ไม่จับจ่ายใช้สอยในวัด เมื่อทำงานบุญเสร็จก็กลับบ้าน กลายเป็นกระแสที่ทำให้วัดต้องรับผิดชอบคำพูดดังกล่าว เพราะการตอบโต้โดยวิธีการเช่นนี้ทำให้วัดขาดรายได้ที่ต้องใช้หลังเสร็จงาน แล้วความเป็นจริงเหล่านี้ก็ทำให้วัดหลายวัดได้บทเรียนที่นายทุนเหล่านั้นไม่ได้ร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อหลังเสร็จงาน วัดและกรรมการวัดต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามลำพัง ได้สังเคราะห์ว่าการทำบุญก็แค่ปีละครั้ง หรือสองครั้งเท่านั้น การแยกวัดในหมู่บ้านเกิดขึ้น วัดไหนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าก็ได้รับการสนับสนุนค้ำชูมากกว่าเดิม ดูเหมือนเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับวัดได้รับรู้ว่าถึงแม้ไม่รับเงินจากทางโรงงาน ก็มีชาวบ้านรับผิดชอบได้ ในช่วงนั้นชาวบ้านจึงแยกวัดกันทำบุญ จนเป็นที่เล่าขานในพื้นที่ว่า วัดนี้เป็นวัดของผู้คัดค้าน และวัดนี้เป็นวัดของผู้สนับสนุน เป็นการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน และในเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการของสภาผู้แทนหลายชุด และเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาในเวลาต่อมา

ความขัดแย้งอีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวัดและศาสนา คือ การที่สัปเหร่อ ซึ่งมีหน้าที่เผาศพประกาศทางสื่อมวลชนว่าจะไม่เผาผีให้กับชาวบ้านที่สนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเด็ดขาด และไม่ให้เผาในวัดที่สัปเหร่อทำนนี้รับผิดชอบ ผู้สนับสนุนโรงไฟฟ้าก็ต้องไปหาวัดที่สนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อให้มีการเผาศพญาติพี่น้องของตัวเอง ทำให้เป็นเรื่องที่น่าอดสู่นักในสังคมเมืองพุทธ การแยกวัดกันทำบุญ และการแยกวัดกันเผาศพมิให้เห็นจริงในพื้นที่ที่เกิดการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ ที่ข้าพเจ้าได้พบและพยายามบอกกล่าวอย่างไม่อายว่าข้าพเจ้าต้องการให้สังคมได้สื่อสารในประเด็นเหล่านี้ให้เป็นที่รับรู้ เพื่อรัฐบาลจะได้ทบทวนก่อนที่สังคมในแต่ละพื้นที่จะแตกแยกกันมากยิ่งขึ้น เพราะที่ใดเกิดความแตกแยกภายในสังคมจนลุกลามถึงในวัดย่อมชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมทางสังคมนั้นได้ไม่ยาก

ความขัดแย้งในสถานศึกษา

ความขัดแย้งทางสถานศึกษา

ความไม่เป็นกลางของ “ครู” เป็นเรื่องที่ต้องพูดถึง เพราะความคาดหวังของสังคม คือการที่บุตรหลานของตนจะได้เล่าเรียนในโรงเรียนที่ดีของหมู่บ้าน และหวังว่าคนที่เป็นครูต้องมีความประพฤติที่เป็นกลาง แต่เมื่อมีโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าทำให้ความคิดชาวบ้านที่ว่าครูคือพ่อคือแม่คนที่สองของลูกต้องเปลี่ยนไป เพราะเมื่อมีผลประโยชน์ความเปลี่ยนแปลงก็เริ่มเกิดขึ้น บุตรของข้าพเจ้าเป็นตัวอย่างแรกที่ข้าพเจ้าอยากเล่าถึงปัญหานี้ เพราะข้าพเจ้าเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบนี้โดยตรงจากการพัฒนา ข้าพเจ้ากลายเป็นบุคคลที่ถูกตั้งข้อรังเกียจจากกลุ่มครูในพื้นที่ในฐานะที่เป็นแกนนำทำให้ชุมชนเกิดความขัดแย้ง และเป็นแกนนำที่ทำให้โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าไม่สามารถสร้างได้ และเป็นแกนนำที่ขัดประโยชน์ที่กลุ่มครูเข้าใจว่านี่เป็นงบที่สามารถได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากโครงการโรงไฟฟ้าเพื่อทำให้เห็นว่ามีความสามารถในการหาทุนมาบริหารโรงเรียน รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆ ที่กลุ่มครูได้ขอกับเจ้าของโครงการโรงไฟฟ้า ลูกของข้าพเจ้า

ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเหมือนกับลูกของคนอื่นที่อยู่ในพื้นที่ การไม่พูดด้วย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับลูกของข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้าได้รับรู้ว่าการคัดค้านโรงไฟฟ้าได้ทำให้เกิดปัญหากับครอบครัวของข้าพเจ้า และมีผลอย่างมากต่อจิตใจของเด็ก จนทำให้ต้องเปลี่ยนโรงเรียนให้กับลูกของข้าพเจ้าเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งกัน การให้ผลประโยชน์ในโรงเรียนเพื่อสร้างความภูมิใจให้กับบรรดาผู้อำนวยการโรงเรียนที่เข้าใจว่าโรงเรียนในการบริหารของพวกเขาได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนได้รับการยกย่องในกรณีที่มีความสามารถหาทุนเข้าโรงเรียนสร้างความทันสมัย และเพิ่มอุปกรณ์การเรียนการสอน พวกเขาเข้าใจว่าถ้าโรงเรียนใดสามารถสร้างความทันสมัยให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนได้ อาจมีหน้ามีตาและคำสรรเสริญจากผู้บังคับบัญชา รวมถึงการปูนบำเหน็จรางวัลในฐานะผู้บริหารชั้นหนึ่งก็เป็นได้ ความเจ็บปวดที่ผู้ปกครองนักเรียน และพี่น้องประชาชนในพื้นที่ที่เป็นผู้คัดค้านโรงไฟฟ้ารู้สึก เพราะไม่ว่าจะหันหน้าไปทางไหนจะมองเห็นแต่ชื่อของโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ ไม่ว่าจะปากกา ดินสอ เครื่องเรียน อุปกรณ์การกีฬาที่นักเรียนใช้เป็นประจำ ซึ่งในความเป็นจริงสิ่งเหล่านี้เป็นงบประมาณที่สถานศึกษาเหล่านั้นต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ในพื้นที่การพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ยังไม่เข้าสู่ชุมชน จะเห็นว่าผู้ปกครองต้องจ่ายเงินของตัวเองมาซื้อหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับบุตรหลานเอง เพราะเมื่อก่อนงบประมาณรัฐยังไม่มีกรรองรับเรื่องเรียนฟรีเหมือนเช่นสมัยนี้ แต่ผู้ปกครองรุ่นก่อนๆ ก็สามารถหาทุนทรัพย์มาส่งเสียให้บุตรหลานได้เรียนเท่าเทียมเพื่อนบ้าน แต่สมัยนี้รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนเด็กไทยได้เล่าเรียนฟรีแล้วโดยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครอง และจัดสรรงบประมาณการศึกษาให้กับทางโรงเรียนทุกชั้นที่รัฐกำหนด สิ่งที่น่าแปลกคือเมื่อรัฐให้การสนับสนุนการศึกษาทั้งทางโรงเรียน และทางผู้ปกครอง กลับพบว่าทาง

โรงเรียนยังมีข้ออ้างในการรับผลประโยชน์จากกลุ่มทุนในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายทั้งที่มีงบประมาณการสนับสนุนของรัฐอยู่ กิจกรรมเกือบทุกกิจกรรมของโรงเรียนมักมีชื่อของโรงไฟฟ้าแทรกไปเกือบทุกที่ ไม่ว่าจะในห้องพักครู ทั้งตู้เย็น ถังน้ำดื่มชนิดแช่เย็น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การใช้ไฟฟ้าทั้งหลายที่โรงเรียนไปรับผลประโยชน์จากกลุ่มทุน ตอกย้ำความขัดแย้งที่ทำให้ผู้ปกครองเด็กเห็นว่าสิ่งที่คาดหวังให้ลูกถูกปลูกฝังในสิ่งที่ดีกลับไม่เป็นจริง เพราะครูเองกลับเป็นผู้ที่ทำตัวอย่างให้เห็นว่าอยู่อย่างไรศักดิ์ศรี และขาดความพอเพียงในการใช้ชีวิตในสังคม ความเกรงอกเกรงใจที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มครู ผู้ปกครองนักเรียน และกลุ่มทุน ทำให้พื้นที่ที่มีความขัดแย้งยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อวันหนึ่งสิ่งที่ชาวบ้านได้ยื่นเงื่อนไขให้สถานศึกษามีศักดิ์ศรีไม่รับของสมนาคุณจากกลุ่มทุน และเรื่องนี้ก็เป็นสาเหตุให้ชุมชนเกิดความขัดแย้ง แม้จะไม่ได้มีการยอมรับโดยการลงนามบันทึกก็ตาม แต่การขอร้องในเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ชุมชนและสังคมได้ทำฉันทมติร่วมกันทางสังคมไปเรียบร้อยแล้ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ขอร้องเรื่องผลประโยชน์ที่กลุ่มทุนกับผู้บริหารได้กระทำในลักษณะเดิม การชุมนุมเรียกร้องในสถานศึกษาที่เป็นไปโดยธรรมชาติ การเรียกร้องให้ย้ายครู และผู้อำนวยการโรงเรียนจึงเกิดขึ้น จากหนึ่งโรงเรียนเป็นสองโรงเรียน และค่อยขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ การชุมนุมขับไล่ครู และผู้บริหารโรงเรียนเกิดความเห็นได้แย้งในหมู่บ้านในพื้นที่เดียวกันว่า การกระทำของกลุ่มชาวบ้านจะสร้างเงื่อนไขความรุนแรง ไม่ให้ความเคารพนับถือครูที่เป็นผู้ที่สังคมเข้าใจว่าเป็นพ่อ แม่คนที่สองของบุตรหลาน การคัดค้านครูในโรงเรียนจึงเป็นการสร้างความกระด้างกระเดื่องในหมู่คนที่ถูกสอนให้แสดงความเคารพ ครู และผู้นำชุมชน เดียวนี้การเรียกร้องลักษณะเช่นนี้เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น และไม่ใช่ว่าชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนเท่านั้น เวลานี้การเรียกร้องในโรงเรียนเริ่มเข้าสู่ยุคของนักเรียนที่เริ่มตรวจสอบครู

อาจารย์ของตัวเองก็ปรากฏให้เห็นมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ไม่ใช่แค่โครงการขนาดใหญ่เท่านั้นที่ทำให้พี่น้องประชาชนกล้าลุกขึ้นมาต่อกรกับทุน แต่การประชุมที่กว้างขวางขึ้นทำให้กระบวนการตรวจสอบได้ขยายไปยังนักเรียน นักศึกษามากขึ้นตามลำดับ

ความขัดแย้งในวงราชการ

ความเห็นที่แตกต่างในหมู่ข้าราชการในพื้นที่ที่มีโครงการขนาดใหญ่ไม่ต่างจากความขัดแย้งของประชาชนด้วยกัน แต่อาจจะตรงตรงที่คนเหล่านี้มีระเบียบและวินัยของข้าราชการเป็นภูมิคุ้มกัน ทำให้การแสดงออกเรื่องความรู้สึกแบบประชาชนที่เป็นฝ่ายคัดค้านมิได้ยังไม่เท่ากัน เพราะในการชุมนุมแต่ละครั้ง แต่ละเหตุการณ์ที่มีความหนักเบาไม่เท่ากัน เรามักเห็นกลุ่มที่เป็นข้าราชการในพื้นที่ให้ความร่วมมือมารวมชุมนุมในพื้นที่ แต่ก็ไม่กล้าแสดงออกอย่างบทบาทที่ชาวบ้านเป็น เพราะคนเหล่านี้อาจจะแสดงความเห็นเพื่อช่วยแก้สถานการณ์ที่น่าจะนำไปสู่ความรุนแรง แต่จะเข้าร่วมในเหตุการณ์ที่เป็นการเจรจาในทางเบา เช่น เมื่อรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี ลงพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้ง และไม่สามารถเดินทางโครงการต่อไปได้

แต่เมื่อสถานการณ์เริ่มบานปลายจนกลายเป็นปัญหาของสังคม เริ่มเกิดความร่วมมือประสานกันเพื่อลงพื้นที่หาทางแก้ไขปัญหาจากทุกฝ่าย เรามักเห็นกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ออกตัวมาแสดงความคิดเห็น ซึ่งเหตุการณ์นี้ในสมัยก่อนก็มิได้เกิดมากมายนัก การแสดงออกของคนที่อยู่ในภาครัฐไม่เคยกล้าแสดงความเห็นแย้งในเรื่องนโยบายของรัฐ แม้ว่านโยบายนั้นจะทำให้ชุมชนและสังคมของพ่อ แม่ พี่ น้องของตัวเองเดือดร้อนขนาดไหน ข้าราชการที่เป็นบุคคลในรัฐส่วนใหญ่ก็ไม่กล้าแสดงออกในทางโต้แย้งเท่าใดนัก ปัจจุบันการรักษารักษาทรัพยากรธรรมชาติ ก็ยังดูเหมือน

ว่าเป็นหน้าที่ของชาวบ้านโดยเฉพาะเราจะเห็นว่ามีกรพุดถึงความหลากหลายในอาชีพ และมักเรียกร้องให้คนที่มีความรู้หรือมีความเชี่ยวชาญออกมาเป็นด้านหน้า เมื่อจะมีผลกระทบทางการเกษตรเรามักเห็นการเรียกร้องให้คนที่ทำสวน ทำไร่ออกมาเป็นด้านหน้า เมื่อมีผลกระทบกับหาดทราย ชายทะเล เรามักเห็นการเรียกร้องคนที่มีความรู้หรือมีความรู้ที่เกี่ยวเนื่องออกมาเป็นด้านหน้า ฯลฯ

แต่เราไม่ค่อยได้เห็นกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ซึ่งเขาเหล่านั้นก็มี พ่อแม่ พี่ น้อง และบุตรหลานอยู่ในชุมชน และในสังคมที่ได้รับผลกระทบออกมาเป็นด้านหน้า ทั้งๆ ที่กลุ่มข้าราชการเป็นผู้มีความรู้มากกว่าชาวบ้านในการอ่านและการเขียน มีวุฒิภาวะ มีความอดทน อดกลั้นมากกว่าชาวบ้านมากมายนักแต่คนเหล่านี้กลับไม่ออกมาปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่เขาเองก็ร่วมใช้ประโยชน์ สิ่งที่กลุ่มข้าราชการเข้าใจคือการให้กำลังใจและบอกกับพี่น้องในชุมชนว่าพวกเขาเหล่านั้นเป็นข้าราชการไม่สามารถออกหน้าออกตาได้อย่างประชาชน พวกเขาบอกเราว่าพวกเขาเป็นคนของรัฐ พวกเขาบอกว่าคนของรัฐต้องทำตามนโยบายของรัฐ ถึงแม้พวกเขาจะอ้างว่าพวกเขาไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาในพื้นที่แบบนี้ แต่พวกเขาก็บอกและเข้าใจว่าพวกเขาไม่สามารถทำอย่างชาวบ้านได้ ฉะนั้นบทบาทที่ดีที่สุดที่พวกข้าราชการทำให้พวกเราเห็นก็คือการให้กำลังใจและการยื่นมือช่วยเหลืออยู่ห่างๆ

ในการชุมนุมคัดค้านราชการ เราคิดว่าสิ่งที่ประชาชนคิดได้คือการเติบโตทางความคิดของชาวบ้านในระบบประชาธิปไตย และมีการเติบโตโดยการนำสิทธิของประชาชนที่เริ่มยับขยายมากขึ้นเรื่อยๆ หลังจากมีการเคลื่อนไหวเรื่องการรักษารักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการประชุมหารือถึงกรอบกติกา ที่เราจะเห็นว่ามาเรื่อยๆ จากการเดินทางไปพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียน

ช่วงแรกๆ ของชาวบ้านที่ลุกขึ้นมาใช้สิทธิอาจไม่เข้าใจในกระบวนการนี้มากนัก เพราะการประโคนข่าวในลักษณะการจัดการ และการไล่ล่าในลักษณะที่หยุดยั้งกระบวนการของชาวบ้านในทุกพื้นที่ก็เริ่มเกิดขึ้น ในที่นี้มีใช้ว่าการไล่ล่าเป็นการเช่นฆ่าเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงร่วมกันหยุดยั้งกระบวนการเคลื่อนไหวทุกวิถีทาง การเคลื่อนไหวใหม่ๆ ของชาวบ้านจะพบเจอเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้ง ตำรวจ ทหาร ข้าราชการฝ่ายปกครอง ที่ต่างทำหน้าที่ถ่ายรูปชาวบ้าน และแกนนำชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความหวาดกลัว ไม่กล้าแสดงตัวตนว่าบุคคลใดเป็นผู้นำ แต่ฝ่ายข้าราชการก็ยังคงรักษาความเป็นศักดิ์นา และความเป็นเผด็จการทางการพัฒนา แบบใช้สิทธิในการตัดสินใจในการพัฒนาจากมุมที่ตัวเองมีความเชื่อ และมักเชื่อว่าความเป็นรัฐและความเป็นวิชาการคือการนำประเทศไปสู่การพัฒนาในแบบประเทศที่เจริญแล้ว

ในสังคมที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบประเทศขนาดใหญ่ แต่ไม่ได้หันกลับมามองสภาพพื้นที่และองค์ประกอบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การเคารพกฎหมายของผู้ประกอบการเอง ไม่ว่าจะการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะการเอาใจใส่ต่อการแก้ไขปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ในเรื่องราวที่เกิดผลกระทบในการพัฒนาแบบเก่า การติดตามข้อมูลข่าวสารทางราชการที่ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สิทธิประชาชนไว้ ตามหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ/อนุญาตโครงการ เมื่อถึงเวลาที่ชาวบ้านได้ใช้สิทธิในการขอเอกสารที่เกี่ยวข้องจากรัฐ กลับพบว่ามีการบ่ายเบี่ยงของเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องทำหน้าที่ในการอธิบายความเป็นมา โดยอ้างผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่ให้หรือไม่ให้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ ถ้าปัญหาเหล่านี้ ปะทุขึ้นและเป็นที่สนใจของสื่อมวลชน และสังคมวงกว้างแล้ว การขอข้อมูลต่างๆ อาจได้มาโดยไม่ยาก

การที่จะทำให้หน่วยงานของรัฐเห็นด้วยในการจัดการปัญหาหรือให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญย่อมเกิดขึ้นได้ไม่ยากถ้าส่วนราชการบริสุทธ์ใจในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การที่เราได้พบเห็นความขัดแย้งในองค์กรของรัฐที่หัวหน้ากลัวความผิดจากการรับผิดชอบต่อส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเหล่านี้ น่าจะต้องทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในส่วนงานราชการที่เกี่ยวข้องให้ได้เข้าใจบทบาทของตัวเองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการจัดการในส่วนนี้ได้ เท่ากับการส่งเสริมให้เกิดการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของชาวบ้านได้มากขึ้นด้วย เพราะนั่นย่อมเกิดการรับรองสิทธิของชาวบ้านโดยรัฐเอง และนั่นหมายถึงการสร้างเชื่อมั่นให้กับภาคประชาชนในการใช้สิทธิได้มากขึ้น

โตะจีน

ชาวบ้านบ้านกรูดได้รับรู้ว่าจะมีการจัดเลี้ยงโตะจีนแก่ผู้ที่สนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่บ้านกรูดเพื่อเป็นการตอบแทนให้กับกลุ่มผู้สนับสนุน และมีการช่วยอำนวยความสะดวกในการต้อนรับการเข้าสู่ชุมชนโดยผู้นำท้องถิ่นและผู้ที่มีผลประโยชน์ในการจัดงาน โดยมีการระดมคนมาชุมนุมเพื่อสร้างความมั่นใจให้แหล่งทุนในการขออนุมัติเงินลงทุนในโครงการ ส่วนความเป็นจริงผู้คนที่ถูกเกณฑ์เหล่านั้นจะรับรู้เรื่องโรงไฟฟ้าถ่านหิน และผลกระทบจากโครงการมากน้อยแค่ไหน ไม่มีใครใส่ใจ แต่ที่ชาวบ้านบ้านกรูดทราบดีคือหลังงานเลี้ยงที่แสนรื่นรมย์ครั้งนี้ผ่านพ้นไป ความวุ่นวายจากการลงทุนที่มีเม็ดเงินมหาศาลหลั่งไหลเข้ามา กลุ่มอิทธิพลที่ขาดเงินหล่อเลี้ยงจะมีกำลังมากขึ้นจากเดิมหลายเท่า อาวุธปืนและเครื่องกระสุนขึ้นมาเป็นจำนวนมากเพื่อลงพื้นที่บ้านกรูดอีกระลอก หน่วยงานราชการยังคงปักกล้าขาแข้งขึ้น ความวุ่นวายในพื้นที่ที่มีสาเหตุจากการใช้เงินหว่านลงมา จะสร้างความแตกแยกทางวัฒนธรรมที่ชุมชน

เล็ก ๆ ต้องผจญกับมัน ชาวบ้านจึงพร้อมกันที่จะสกัดงานเลี้ยงนี้ทุกวิถีทาง ตั้งแต่ระดมกันไปขอบัตรโดยใช้อ้างว่าอยากไปกินเลี้ยง เก็บบัตรงานเลี้ยง ส่งตัวแทนคุยกับตัวแทนทุนโดยการตั้งโต๊ะเจรจาหาข้อยุติงานเลี้ยงในครั้งนี้ แต่ทุกทางไม่ได้ผล เพราะการให้เกียรติและให้คุณค่าแก่ชุมชนท้องถิ่น ไม่ได้ อยู่ในสำนึกของพวกเขา จนในที่สุดการยุติงานเลี้ยงโดยภาคประชาชนก็เกิดขึ้น

ชาวบ้านกรูด-บ่อนอก รวมตัวกันเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๔ ใช้ ศาลาวัดเป็นจุดนัดหมายเพื่อขัดขวางงานเลี้ยง ด้วยความรู้สึกรู้ว่าการขัดขวางงานเลี้ยงในครั้งนี้ถ้าชาวบ้านทำได้สำเร็จเท่ากับปิดประตูตายให้กับการลงทุนโรงไฟฟ้าที่บ้านกรูด แม้ชาวบ้านทั่วไปจะไม่รู้รายละเอียดว่าการหยุดโรงไฟฟ้าในครั้งนั้นมีขั้นตอนอย่างไร ระดับแกนนำชาวบ้านมีการวางแผนกันอย่างไร นั่นไม่ใช่เรื่องใหญ่ในสถานการณ์เช่นนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่รับรู้เพียงแค่ว่าจะทำอย่างไรให้การกินเลี้ยงครั้งนี้เกิดความวุ่นวาย บั่นป่วน ให้กลุ่มนักลงทุนจากต่างประเทศที่มาชุมนุมดูสถานการณ์ในพื้นที่ ได้เห็นปัญหาที่กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กับฝ่ายโรงไฟฟ้าที่อยู่ในพื้นที่จัดฉากให้พวกเขา ดู สถานการณ์ที่หน้าโรงไฟฟ้าเป็นสถานการณ์ที่หลายฝ่ายมีความกังวลว่าจะลุ่่มเสียดกับความผิด จนในที่สุดนำไปสู่การถูกแจ้งจับดำเนินคดีกับชาวบ้านที่ใช้วิธีการต่อสู้เช่นนั้น

ณ เวลานั้นสภาพในพื้นที่ไม่ต่างกับบางระจัน ไม่ต่างกับกรุงศรีอยุธยาที่กำลังมีศึก เกิดความวุ่นวายโกลาหล ปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) กับฝ่ายประชาชนผู้ปกป้องบ้านเกิด ผู้ซึ่งพร้อมทำแล้วทุกวิถีทางในการหยุดโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินที่พวกเขาไม่ยอมได้ “ยุทธการน้ำตัมปลาวาฬเน่า” ที่หลายคนคาดไม่ถึงถึงถูกนำมาใช้เปิดเกมการต่อสู้ในศึกระหว่างประชาชน และนักลงทุนที่มีกำลังจากรัฐทุกรูปแบบได้เริ่มขึ้น ชาวบ้านกว่า ๕๐๐ คนใช้น้ำตัมปลาวาฬที่ตายเกยตื้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๓

บรรจุงเพื่อใช้ในการสร้างความวุ่นวาย ไม่มีอาวุธหนักใดๆ นอกจากน้ำเน่า ในมือเท่านั้นที่ลำเลียงเข้าสู่งานเลี้ยงครั้งนี้ ผู้หวังดีหลายคนที่เป็นห่วงว่า สถานการณ์ครั้งนี้จะบานปลาย มีการเจรจากันระหว่างกลุ่มทุนและนักการเมืองท้องถิ่นเดินทางหลายวันแต่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ในงานจัดเลี้ยงโต๊ะจีนครั้งนี้ พี่น้องประชาชนมิได้หวังทำศึกเพื่อให้ต้องมีใครได้รับบาดเจ็บล้มตาย หรือใช้อาวุธมาประหัตประหารกัน แต่ทุกคนแค่เพียงต้องการแสดงให้เห็นว่าพวกเขาคือคนที่ได้บอกกล่าวถึงเรื่องราวการคัดค้านโรงไฟฟ้ามาแล้วตั้งแต่ต้น และเพื่อกลุ่มคนที่ถูกเกณฑ์มาจากที่ต่างๆ นั้นได้รับรู้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น พวกเขาไม่รับรู้วัฒนธรรมของชุมชนรวมถึงปัญหาที่เกิดข้อโต้แย้งต่างๆ แต่การกินอาหารของคนเหล่านี้เพียงอ้อมเดียว กลุ่มทุนสามารถหาเงินมาสร้างโรงงานได้ทันที นี่คือการตัดสินใจของชุมชนที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๔

น้ำตัมปลาวาฬเน่าได้ถูกละเบงบนโต๊ะจีน ฝ่าปูโต๊ะ แก้วน้ำ ซ้อนส้ม สิ่งของที่ใช้ในการเลี้ยงโต๊ะจีน ทั้งทั้งบริเวณงานจัดเลี้ยงโต๊ะจีนในครั้งนั้น เพียงเพื่อไม่ให้ใช้ประโยชน์ได้และก็ไม่ให้สามารถจัดหามาส้ารองใหม่ได้ ภายในเวลาที่จำกัด เพราะใกล้เวลาที่ชาวบ้านทั่วไปเดินทางมาถึงการปฏิบัติการสายฟ้าแลบได้จับสิ้นภายใน ๑๕ นาทีด้วยความสามัคคีของชาวบ้านที่คิดรวมกันว่า “ปิดเกมโรงไฟฟ้าถ่านหิน” โดยมีพันธสัญญา ระหว่างแกนนำชาวบ้านว่างานนี้ต้องมีคนถูกดำเนินคดีแน่ แต่อย่างน้อยขนาดไหนไม่มีใครรู้ อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ที่มองเห็นฝั่งยอมดีกว่าการต่อสู้ที่ไม่รู้เลยว่าจะจบหรือไม่จบอย่างไร ทุกคนที่เป็นแกนนำยอมต้องตระหนักถึงชะตากรรมของตนเองดี ทุกคนย่อมรู้ดีว่าการต่อสู้คือสิทธิที่พี่น้องประชาชนย่อมได้รับการคุ้มครอง เพราะเป็นเรื่องของชุมชนท้องถิ่นที่ปกป้องทรัพยากรที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ ที่สำคัญเรื่องราวเหล่านี้มิใช่เกิดเพียงครั้งเดียว

ข้อมูลเหตุผลในการคัดค้านโครงการของชาวบ้านไม่ถูกเปิดเผย สิ่ง
ที่พี่น้องประชาชนได้บอกเหตุผลต่างๆ แก่สาธารณะให้รับรู้ถึงความอุดม
สมบูรณ์ในความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชน การยื่นหนังสือให้กับหน่วย
งานทุกหน่วยงานมาโดยตลอดเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๕ ปี การเข้าถึงส่วนกลาง
ของประเทศ พี่น้องประชาชนได้ทำมาแล้วทั้งสิ้น ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐสำนึกรับรู้
เรื่องสิทธิ เคารพในความเป็นเจ้าของประเทศโดยประชาชนเพื่อประชาชน
ให้มากขึ้น เรื่องราวอย่างนี้คงไม่เกิด

งานเลี้ยงในครั้งนั้นไม่สามารถจัดได้ เพราะทั้งกลิ่นเหม็นเน่าของซาก
ปลาวาฬและความวุ่นวายที่หน้าโรงไฟฟ้าเกินกว่าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหลาย
กองร้อยพร้อมเครื่องมือที่พร้อมสลายการชุมนุมที่รัฐเตรียมไว้จะเข้ามา
จัดการได้

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์นี้จะไม่เกิด ถ้าการเจรจาระหว่างแกนนำ
ชาวบ้านกับตัวแทนของกลุ่มทุนและกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่จะมีข้อยุติไปใน
ทางที่ดี นี่คือบทเรียนที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาที่ไม่เห็นหัวชาวบ้าน ข้อต่อรอง
ระหว่างชาวบ้านกับกลุ่มทุนไม่สามารถหาข้อยุติได้ เมื่อใดที่เขาเสียเปรียบ
เขาจะไม่รับข้อเสนอ แม้ว่าหลังการเจรจาปัญหาจะบานปลายหรือไม่ เขาก็
ไม่ใส่ใจและนี่คือสิ่งที่พี่น้องประชาชนยอมตัดสินใจที่จะเลือกรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติของพี่น้องได้เท่ากับการเข้ามาลงทุนของกลุ่มทุน การ
เจรจาไม่เคยเป็นผลสำเร็จ ในตอนนั้น ข้าพเจ้าไม่สามารถคาดเดาอนาคต
ของบ้านกรูดได้ ความขัดแย้งบานปลายขึ้นเรื่อยๆ งานเลี้ยงยุติทันที กลุ่ม
ทุนวังหนีเอาตัวรอดทั้งที่มีการอารักขาความปลอดภัยอย่างดีจากเจ้าหน้าที่
ตำรวจ กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ และนอกพื้นที่ นั่นหมายถึงความไม่มั่นใจใน
การจ่ายเงินเพื่อเดินหน้าโครงการยอมเกิดขึ้น ความสำเร็จของประชาชน
เริ่มเห็นเค้าลางขึ้นมาบ้าง

คืนนั้นหลังเหตุการณ์ความวุ่นวายจบลง พี่น้องชาวบ้านกรูดแยกย้าย
กันกลับบ้าน ข้าพเจ้าได้รับการติดต่อให้สัมภาษณ์รายการวิทยุคลื่นหนึ่ง
ในเวลา เกือบ ๓ ทุ่ม ข้าพเจ้าได้ส่งลูก ๓ คนของข้าพเจ้าไปตามบ้านญาติ
เพื่อความปลอดภัยตามที่ได้รับคำเตือนจากการข่าวของตำรวจ ข้าพเจ้า
เข้านอนเกือบเที่ยงคืน และคืนนั้นในเวลาตีหนึ่งกับสี่สิบห้านาที เสียงขว้าง
ขวอดแก้วกลางดึกที่หน้าบ้านของข้าพเจ้าดังขึ้น ความรู้สึกในขณะนั้นบอก
ว่าบ้านถูกปาหลายครั้ง หลังจากนั้นอีกสิบห้านาที เสียงปืนนัดแรกดังขึ้น
กลางดึก และดังต่อเนื่องถึงสิบเอ็ดนัด เมื่อเริ่มขึ้นนัดแรก ข้าพเจ้ากด
โทรศัพท์ที่บ้าน (เป็นเครื่องขององค์การโทรศัพท์) เพราะสมัยก่อนไม่มี
โทรศัพท์มือถือเนื่องจากราคาแพงกว่าสมัยนี้มาก ข้าพเจ้ากดโทรศัพท์แจ้ง
ไปที่สถานีตำรวจที่ห่างบ้านดิฉันเพียงแค่ ๒ กิโลเมตรเพื่อแจ้งเหตุที่เกิดขึ้น
อยากออกจากบ้านแต่ออกไม่ได้ อยากลุกขึ้น แต่ยืนไม่ได้เนื่องจากสภาพ
บ้านไม่แข็งแรง มีฝาเป็นแผ่นเรียบบางๆ ถ้าถูกลูกปืนทะลุเข้ามา มันคงถึง
ตัวแน่นอน รออยู่ครึ่งชั่วโมงจึงมีเจ้าหน้าที่มาที่เกิดเหตุ พบว่ามีกรวยทะเล
บ้านทั้ง ๑๑ นัด ถังน้ำมัน ๒๐๐ ลิตรที่หน้าบ้านที่เป็นช่วงร้านค้าทะเล
ทำให้น้ำมันไหลนองพื้น บางลูกกระเด็นทะลุเข้าไปในบ้าน และโชคช่วยที่
ไม่ไปกระแทกถึงแก๊สในร้านค้า นั่นคือผลตอบแทนที่กลุ่มนักลงทุนและ
ผู้มีอิทธิพลจัดให้หลังงานเลี้ยงที่ต้องการสร้างภาพแต่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้
ในครั้งนั้นเราสามารถระบุตัวผู้ต้องสงสัยได้ แต่เราก็มีความเชื่อว่าตำรวจ
จับผู้ต้องสงสัยไม่ได้เช่นกัน และสิ่งที่เราคิดก็เป็นจริง

หลังงานเลี้ยงข้าพเจ้าถูกตั้งข้อหาหมิ่นประมาท บุกรุก ทำให้เสีย
ทรัพย์ ทำให้สิ่งของโสโครกเปราะเปื้อนบุคคลหรือทรัพย์ มีโทษมากถึง
กว่า ๒๐ โทษ มีคดีที่เกิดวันเดียว ครั้งนั้นเกินกว่า ๒๐ คดี ข้าพเจ้าเข้า
มอบตัวปกติ ข้าพเจ้าเป็นผู้ต้องหาทั้งที่ไม่มีการพิสูจน์ถูกผิดมาก่อนว่า
วันเกิดเหตุได้อยู่ที่เกิดเหตุจริงหรือไม่ ในขณะที่คดีที่ข้าพเจ้าถูกล่มยิง

นั่นกลับไม่ได้รับคำตอบและไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ ความเสียหายของทุนคือไม่สามารถจัดเลี้ยงได้สำเร็จ สร้างความมั่นใจให้แหล่งทุนเชื่อมั่นไม่ได้ เพราะถูกชาวบ้านคัดค้านโดยการรวมตัวกันมากกว่า ๕๐๐ คนเพื่อรักษาธรรมชาติ และขอมีสิทธิในการจัดการทรัพยากร แต่ความเสียหายของข้าพเจ้าอาจแตกต่างกันเมื่อเทียบกับความเสียหายของกลุ่มทุนรวมถึงโอกาสในการเลือกยอมไม่มี นั่นคือ “ความตาย” ซึ่งในช่วงจังหวะของความเกลียดชังที่เกิดขึ้นคงไม่ได้หมายถึงจากทุนเพียงฝ่ายเดียว แต่มันหมายถึงความเสียหายของพวกนายหน้าค้าที่ดินที่ได้ลงทุนรวมแปลงที่ดินเพื่อหวังขายให้แก่โรงไฟฟ้าเมื่อได้รับการอนุมัติให้ก่อสร้างได้หรือเริ่มได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานทุกหน่วยงาน สิ่งที่ขาดไม่ได้คือกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นที่ได้สะสมนักเลงหรือมือปืนไว้เพื่อสร้างอำนาจต่อรองผลประโยชน์ได้รับความเสียหาย

จำคุก

หลังเหตุการณ์โต๊ะจีนในวันนั้นข้าพเจ้าถูกผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นผู้เสียหายเข้าแจ้งความดำเนินคดีหลายคดี และหลายข้อกล่าวหา มีการวางแผนหาพยานชี้ตัว วางแผนสำหรับกลุ่มผู้เสียหาย รวมทั้งวางตัวเจ้าพนักงานของรัฐไว้สำหรับเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ให้สมกับรูปคดี โดยในช่วงจังหวะนั้นหาความเป็นธรรมในพื้นที่ประจวบฯ ไม่ได้เลย แม้แต่ในสถานที่ที่สังคมมองว่าเป็นเขตของอำนาจแห่งความยุติธรรม (ศาล) ก็แทบหาไม่ได้เช่นกัน การมีหมายที่ประจำศาลในช่วงนั้นใครๆ ก็ทราบกันทั่วว่ากลุ่มทุนจะวิ่งเต้นผลักดันเอาคนของตัวเองไปนั่งใน “เก้าอี้” นี้เพื่อรองรับทั้งคดีของพรรคพวกตัวเอง และเอาไว้จัดการคดีฝ่ายตรงข้าม ไม่เว้นแม้แต่เวลานี้ก็ตาม เมื่อคดีมีโจทก์ และพยานถูกต้องตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้แน่นอนข้าพเจ้าย่อมตกเป็นผู้ต้องหาพันเปอร์เซ็นต์โดยไม่ต้องสงสัย

จำคุก

เพราะกฎหมายของไทยเราหมายถึงใช้การกล่าวหาไว้ก่อนพร้อมกับพยานหลักฐานมามัดให้แน่น คนที่เรียนจบด้านนี้โดยตรงจะเข้าใจกลไกนี้ได้ไม่ยาก ถ้าหากว่าพวกนักกฎหมายนี้ต้องการจะร่ำรวยจากอาชีพของตัวเองแบบไร้คุณธรรม เรามักเห็นเรื่องราวอย่างนี้มากขึ้นในสังคมไทย กรณีของประธานสภาทนายความที่ประจวบฯ ในสมัยนั้นก็เช่นกัน การใช้ความรู้ที่มีไปรับใช้กลุ่มทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือเพื่อการได้เข้าไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานก็เป็นอีกประการหนึ่งที่สร้างปัญหาให้กับผู้ที่ต้องต่อสู้กับกลุ่มทุน

ข้าพเจ้าต้องกลายเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ต้องใช้หลักทรัพย์ในการประกันตัวมากมาย ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าเองไม่มีที่ดินของตัวเองที่พอจะใช้เป็นหลักทรัพย์ประกันได้เลย โชคดีที่พี่น้องที่ต่อสู้คัดค้านด้วยกันนั้นเข้าใจเรื่องราวดี จึงใช้การรณรงค์ให้พี่น้องจากหลายๆ พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบราบเรื่อง และใช้หลักทรัพย์ของชาวบ้านทั้งหมดไปประเมินเพื่อประกันตัวให้กับข้าพเจ้า เพื่อให้ข้าพเจ้าได้มีอิสรภาพในการเคลื่อนไหวได้ต่อไป

การแจ้งความในคดีอาญาทั่วไป และการต้องคดีอาญาของบุคคลทั่วไป อาจมีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน และบางคดีก็อาจไปไม่ถึงที่สุด หมายถึงอาจ จะจบลงในชั้นไหนของกระบวนการก็ได้ ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล ซึ่งหมายความว่าอาจสามารถตกลงกันได้ (ร่วมกันทุบคดี) บางคดีมีข้อแลกเปลี่ยนไม่ต้องติดคุกเนื่องจากฐานะของผู้ที่ตกเป็นผู้ ต้องหาพื้นฐานคดีหรือญาติมีฐานะดี ทำให้คดีอาญาไม่ได้ตอบสนองเรื่อง ความเป็นธรรมอย่างคำโบราณกล่าวว่า “คนรวยทำผิดไม่ติดคุก” หรือ “คุกมีไว้ขังคนจน” นี่เป็นเรื่องที่สังคมคิดเช่นนั้น

แต่ถ้าเทียบคดีชาวบ้านที่ต่อสู้เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ปกป้องวิถีชีวิตเมื่อถูกกล่าวหาว่าทำผิดกฎหมายและถูกดำเนินคดีอาญา จะเห็นได้ว่าคดีทุกคดีมักจะดำเนินไปในแนวทางอาญาเสียยิ่งกว่ากรณีคดี อาญาของบุคคลทั่วไป โดยไม่มีการพิจารณาเงื่อนไขแห่งการบรรเทาโทษ เห็นได้ชัดว่าทุกคดีจะต้องส่งฟ้อง แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะเจรจาเพื่อ หาข้อยุติปัญหาทั้งสองฝ่าย แต่ก็มีความพยายามที่ไม่เท่าเทียมกัน โดย ข้อแม้ในการเจรจาจะเห็นว่าจบการพูดคุยด้วยการต้องให้ชาวบ้านยอม ขอโทษ การขอโทษเราคิดว่ามันทำไม่ยาก แต่การเฝ้าใจที่จะขอโทษโดย เราไม่สมัครใจมันเป็นเรื่องยากมาก ที่สำคัญสิ่งที่พี่น้องประชาชนกระทำ ไม่ใช่ปัญหาส่วนตัว แต่เป็นการสู้ในเรื่องของสิทธิและขอเป็นผู้จัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง การฟ้องคดีที่ไร้ความเป็นธรรมตั้งแต่ชั้น สอบสวนของตำรวจเป็นการชี้คดีสู่ชั้นอัยการ จากชั้นอัยการถึงชั้นศาล ยุติธรรม ดุลยพินิจของผู้ใช้กฎหมายแต่ละชั้น เป็นการใช้อดุลยพินิจแบบมีธง ไม่เคยถอดข้อกฎหมายอาญาทั่วไปออก และใช้ความรู้ทางกฎหมายที่ มีความเป็นธรรมและองค์ความรู้ในด้านอื่นมาเพื่อเป็นการพิจารณา ประกอบหรือผสมผสานไปด้วย

เราไม่อยากจะกล่าวหาว่ากระบวนการยุติธรรมในเมืองไทยเป็น กระบวนการยุติธรรมที่อิงอำนาจทุนใหญ่ ที่ไม่ใช่ว่าอย่างไรก็ต้องฟ้องไว้ก่อน โดยการหาหลักฐานประกอบการฟ้องที่มีการเตรียมการฟ้องที่มีการ วางแผนเป็นอย่างดี เช่น ในพื้นที่อำเภอบางสะพาน การกำหนดว่าจะฟ้อง ชาวบ้านคนไหนเริ่มตั้งแต่การวางตัวผู้บริหารของกลุ่มทุนที่วางไว้ให้รับ หน้าที่ในคณะกรรมการประจำสถานีตำรวจเสียก่อน เพื่อเตรียมไว้ วางแผนยึดคดีแกนนำชาวบ้านที่ถูกขึ้นมาต่อกรกับทุน เมื่อถึงเวลาที่ชาว บ้านที่คัดค้านมารวมตัวกันยอมชดเชยชดตาเป็นเรื่องธรรมดา และการ พาดพิงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมย่อมพาดพิงถึงกลุ่มทุน เมื่อมีคดีมาถึงชั้น พนักงานสอบสวน ก็จะเกิดกลไกทางกฎหมายที่ให้อำนาจบุคคลที่เข้ามา เป็นคณะกรรมการตรวจสอบสถานีตำรวจเป็นผู้เข้ามาดูความคืบหน้าของ คดี ที่ดูเหมือนกำลังทำหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจในการตรวจสอบความ คืบหน้าของตำรวจเจ้าของสำนวนว่าทำหน้าที่คืบหน้าหรือไม่ แต่ใน ส่วนของประชาชนในพื้นที่ที่ทราบเรื่องเหล่านี้ดีว่าคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดย ตำรวจในพื้นที่และการเลือกผู้บริหารของกลุ่มทุนเข้าไปก็เพื่อเพียงการวาง แนวทางในการจัดการแกนนำชาวบ้านในแต่ละพื้นที่

คดีของข้าพเจ้าที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ร้ายในสายตาของศาล (คำพิ พากษาศาลอุทธรณ์ใช้คำว่าจำเลยเป็นผู้ร้ายที่บุกรุก) นั้น แต่คดีที่ทำให้ ข้าพเจ้าต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์คือคดีบุกรุก ซึ่งคดี นี้ชาวบ้านจะเรียกขานตามเหตุการณ์ว่าเป็นคดี “ล้มโต๊ะจีน” โดยข้าพเจ้า ได้ต่อสู้คดีจนเป็นที่สิ้นสุดของศาลชั้นต้นแล้วว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิด จึงมีคำพิพากษาให้ยกฟ้อง แต่หลังจากนั้นข้าพเจ้าได้รับหมายศาลแจ้งให้ ทราบว่าต้องทำการแก้อุทธรณ์ของศาล ข้าพเจ้าก็ดำเนินการตามนั้น เหตุการณ์นี้ข้าพเจ้าอยากยืนยันต่อสาธารณะว่าข้าพเจ้าอยากจะทำเรื่องให้มี

ชาวบ้านสร้างกรงขังจำลองความยุติธรรม

การยื่นอุทธรณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความอคติเพราะหลังจากการพิพากษาคดีข้าพเจ้าแล้วเสร็จ รุ่งขึ้นสื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวออกไปในทางให้กำลังใจต่อข้าพเจ้าในการต่อสู้ที่สามารถพิสูจน์ต่อศาลได้ว่าข้าพเจ้าไม่มีความผิด

เช้าวันรุ่งขึ้น ข้าพเจ้าได้ไปคัดสำเนาของคำพิพากษาคดีด้วยตัวข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าได้เจอกับอัยการที่เป็นเจ้าของสำนวนที่ทำคดีของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายกมือไหว้ทำความเคารพในเขตศาลด้วยความดีใจที่คำพิพากษายกฟ้อง และแน่นอนในอีกสถานะหนึ่งอัยการนั้นมีอายุมากกว่าข้าพเจ้า แต่วันนั้นเป็นวันที่ข้าพเจ้าเองจะไม่ลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ข้าพเจ้าพอจะปะติดปะต่อเรื่องราวได้โดยไม่ต้องอาศัยคำพูดต่อว่าต่อขานข้าพเจ้าด้วยเสียงหัวนๆ ว่า “ไปลงขาวทำไม ว่าจะไม่อุทธรณ์แล้วนะ เลยกุทธรณ์ซะเลย ไม่น่าจะเอาไปลงขาวเลย ทำให้นายไม่พอใจ” ข้าพเจ้าเห็นท่าทางแล้วข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่าเกิดความไม่ปลอดภัยด้านกระบวนการยุติธรรมที่ข้าพเจ้ากำลังจะถูกทำร้ายรอบสอง

แล้วหรือนี้ จำได้ว่าข้าพเจ้าตอบอัยการท่านนั้นไปว่า “หนูไม่ได้เป็นนักขาวนี้ นักขาวเขาสนใจเอาไปลงเอง” ซึ่งก็ไม่ว่าว่าเขาเชื่อตามนั้นหรือไม่ ในใจได้แต่หวังๆ ว่าจะเจอเรื่องอะไรอีกหนอ

หลังจากข้าพเจ้าได้แจ้งต่อทนายถึงหมายศาลที่มาถึงเพื่อให้ข้าพเจ้าไปแก้อุทธรณ์ ข้าพเจ้าได้เล่าเรื่องแปลก ๆ ที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณค่าของข้าพเจ้าถูกรังแกจากกระบวนการยุติธรรม มันคงเริ่มตั้งแต่หลังจากมีการแจ้งข้อกล่าวหาข้าพเจ้าแล้ว คดีได้พ้นจากชั้นพนักงานสอบสวนตามเวลาที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจ เมื่อถึงชั้นอัยการ อัยการท่านนี้ได้พยายามเรียกข้าพเจ้าสองครั้งให้ไปพบ เมื่อข้าพเจ้าไปพบที่สำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อัยการเจ้าของเรื่องพูดคุยกับข้าพเจ้าในเชิงปลอบและชูปนกันว่า ให้ข้าพเจ้ายอมรับในการกระทำผิดและให้ยอมขอโทษทางโรงไฟฟ้าเสียเพื่อให้คดีไม่รอกโรงรศาล และถ้าข้าพเจ้าตกลงตามนี้ทางอัยการจะติดต่อกับบริษัทเพื่อทำการยุติคดีให้ ข้าพเจ้าจำได้ว่าทำไมข้าพเจ้าต้องยอมรับในสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่ได้ทำ ข้าพเจ้าตอบอัยการว่าข้าพเจ้าไม่ยอมขอโทษเพราะข้าพเจ้าไม่ได้ทำผิด เพราะถ้าจะผิดก็คือข้าพเจ้าไม่ได้ห้ามปรามพี่น้องประชาชนในวันที่เกิดเหตุเท่านั้นเอง ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องของคนหลายคน ข้าพเจ้าไม่มีปัญญาไปห้ามปรามใครอยู่แล้ว และการที่ให้ข้าพเจ้าไปขอโทษศัตรูโดยไม่ผิดนั้น ข้าพเจ้าถือว่าเสียศักดิ์ศรี

ข้าพเจ้าได้พบเห็นท่าทีที่บอกได้ชัดของอัยการว่าโกรธมากเพราะทำงานไม่สำเร็จ การตอบโต้ที่อัยการตอบกลับมานั้นทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกตกใจว่า “อย่างนั้นคุณกับศักดิ์ศรีละให้เลือกเอา” ข้าพเจ้าตอบอัยการว่าข้าพเจ้าเลือกศักดิ์ศรีและถ้าแพ้คดีข้าพเจ้ายอมติดคุก การสนทนาวันนั้นสิ้นสุดลงด้วยการไม่มองหน้ากัน หลังจากนั้นข้าพเจ้าได้หมายนัดให้ไปพบพนักงานอัยการอีกสองครั้งเพื่อลงลายมือชื่อรับทราบการลดฟ้อง ครั้งที่สามก็เลื่อนนัดข้าพเจ้าเป็นวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๕ และให้ข้าพเจ้า

เตรียมหลักฐานให้พร้อมเพราะทางอัยการบอกข้าพเจ้าว่าฟ้องแน่ๆ ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๕

ในช่วงเวลานั้น สถานการณ์เรื่องโรงไฟฟ้าถือว่าอยู่ในขั้นรุนแรงอย่างมาก ในสายตาของสังคมที่มองเรื่องราวนี้ ชาวบ้านอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่ออันตรายในการเข้าไปปลุกเพลิงพักหลายหลังในพื้นที่สาธารณะเพื่อหวังให้มีการเปิดเจรจาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ การตรวจสอบที่ดินสาธารณะได้เริ่มขึ้นด้วยการทำหนังสือแจ้งหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานว่าขอให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการถือครองที่ดินของเอกชนเจ้าของโรงไฟฟ้าหินกรูดว่าได้มาอย่างชอบด้วยกฎหมายหรือไม่พร้อมกับชาวชาวบ้านจะเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือนในที่สาธารณะ ในวันที่ ๒๔ - ๒๖ เมษายน ๒๕๔๕

ข้าพเจ้าได้รับหมายเรียกให้ไปพบพนักงานอัยการโดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจนำหมายมาให้ด้วยความมั่นใจว่าจะยังไม่ถึงวันนัดแล้วทำไมจึงมีการนัดใหม่ให้ข้าพเจ้าไปรายงานตัวในวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๕ ก่อนวันนัดที่ข้าพเจ้าและชาวบ้านได้นัดหมายไปปลุกเพลิงพักในที่ดินของโรงไฟฟ้า ๑ วันเท่านั้น ข้าพเจ้าพยายามขอเลื่อนนัดแต่เลื่อนไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงไปพบพนักงานอัยการตามที่นัดหมายในเวลา ๙.๐๐ น. เพื่อรอฟ้องพร้อมหลักทรัพย์สินประกันตัว ข้าพเจ้ารออยู่ประมาณ ๑ ชั่วโมงอัยการยังไม่สั่งฟ้องข้าพเจ้าได้ไปพบพนักงานอัยการที่เป็นเจ้าของสำนวนเพื่อสอบถามเรื่องการสั่งฟ้องเนื่องจากการรอนานแล้ว และหมายก็มีความชัดเจนว่านัดมาก่อนวันนัดเดิมเพื่อมาสั่งฟ้อง ก่อนวันนัดที่ข้าพเจ้ากับชาวบ้านเตรียมยึดพื้นที่สาธารณะกลับคืนมาเพียง ๑ วัน

จิตใจของข้าพเจ้าในช่วงเวลานั้นเริ่มไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมที่ข้าพเจ้าได้พบกับตัวเองหลังย่างเท้าเข้าสู่การต่อสู้ในฐานะแกนนำชาวบ้านที่ต้องสู้กับกลุ่มทุนใหญ่นี้ เมื่อได้พบพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนหลัง

ชาวบ้านตั้งแถวรอหลังนางจินตนา แก้วขาวถูกตัดสินให้จำคุก

สอบถามว่าเกินเวลานัดมาแล้วทำไมไม่ส่งฟ้องข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้รับคำตอบด้วยความโมโหว่าอัยการไม่ได้มีหน้าที่ทำคดีของข้าพเจ้าคนเดียว ฉะนั้นจึงยังสั่งฟ้องไม่ได้ ข้าพเจ้าได้ขออนุญาตว่าแล้วเลื่อนวันนัดข้าพเจ้ามาก่อนทำไม เพราะการเลื่อนวันนัดมาก่อนย่อมแสดงว่าสำนวนของท่านต้องพร้อมฟ้องแล้วมิใช่หรือ อัยการให้คำตอบว่าเดี่ยวฟ้องให้ไม่ต้องกลัว ช่วงบ่ายๆ ข้าพเจ้าต้องนั่งรอไปอีกกว่าครึ่งวันเนื่องจากข้าพเจ้าไปถึงศาลแต่เข้าเวลาผ่านไปบ่ายสองโมงครึ่งก็ยังไม่มียี่แวนว่าจะสั่งฟ้องคดีของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าต้องเดินย้อนกลับไปไปที่สำนักงานอัยการเพื่อไปถามถึงเรื่องความล่าช้า ข้าพเจ้าได้รับคำตอบพร้อมท่าทีที่แสดงความไม่พอใจว่ามีคดีที่ศาลประจวบฯ เยอะแยะมากมายไม่ใช่ว่าต้องทำคดีคน คนเดียวและจะให้เจ้าหน้าที่มาสั่งฟ้องไม่ให้เกิด ป้ายสามโมง

หลังสำนวนมาส่งที่ศาลแล้วข้าพเจ้าถูกควบคุมตัวไว้ที่ห้องขังศาลด้านหลัง แต่ก่อนหน้านั้นได้มีการเตรียมหลักฐานการประกันตัวไว้เรียบร้อยแล้วเนื่องจากไปถึงที่ศาลกันแต่เช้าด้วยเข้าใจว่าต้องฟ้องทันใน

ตอนเช้า เวลาผ่านไปถึง ๑๘.๓๐น. นักโทษจากเรือนจำ และผู้ต้องหาที่มา เพื่อขอประกันตัวต่างกลับกันหมดแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลก็แยก ย้ายกันกลับบ้าน เจ้าหน้าที่ในศาลก็กลับกันหมด โทรทัศน์วงจรปิดที่ใช้ ใต้สวนสำหรับศาลถูกปิดเครื่องเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็ไม่มีท่าทีที่จะส่งฟ้อง ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเวลานั้นคิดได้เหมือนที่เข้าใจแต่แรก คือการเลื่อนนัดให้ เร็วขึ้นเพื่อเอาข้าพเจ้ามาเก็บไว้ก่อนเพื่อให้พ้นวันที่นัดยึดที่ดินสาธารณะ คืนมานั่นเอง

เย็นนั้นข้าพเจ้าและชาวบ้านหลายคนก็เริ่มส่งเสียงโวยวายขึ้นว่าถูก กลั่นแกล้งหรือเปล่าที่ไม่ยอมพิจารณาคดีข้าพเจ้า ทั้งที่มาถึงศาลแล้วตั้ง แต่เข้าและคำตอบที่ศาลเวรชี้ตอบข้าพเจ้าก็คือ “ศาลกับอัยการคุยธุระกัน อยู่” ทำให้ชาวบ้านรวมถึงข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณข้าพเจ้าถูกกระบวนการยุติธรรม รังแกหรือไม่ เมื่อเทียบกับการนัดมาฟ้องก่อนที่ข้าพเจ้ามีกิจกรรมในพื้นที่ ต่อผู้คัดค้านเรื่องที่ดินที่ทุนต้องตอบสังคมว่าอุปที่ดินของรัฐได้อย่างไร และนี่เป็นการใช้อำนาจของรัฐในการจัดการปัญหาให้ทุนมีความชอบธรรม และเพื่อเป็นการหยุดขบวนการชาวบ้านในการทวงคืนที่ดินของรัฐในอุ้งมือ นายทุนโดยความร่วมมือของคนกระบวนการยุติธรรมทุกชั้นตอนใช่หรือไม่..... ใ้ฉันมันอะไรกันเป็นขบวนการเลยหรือนี่

จากวันนั้นถึงวันนี้ ทุกท่านคงมีคำตอบว่าทำไมข้าพเจ้าจึงต้องคำพิ พากษาให้จำคุก ๔ เดือนโดยไม่รอลงอาญา ในขณะที่ “ไ้ปัด” ฆ่าคนตาย ไม่ต้องติดคุกและนักวิชาการที่รับสารภาพว่าฆ่าเมียตายด้วยการตีเมียตัว เองด้วยไม้กอล์ฟจนตายคามือก็ยังสามารถรอลงโทษได้ ส่วนคดีของ ข้าพเจ้าซึ่งเป็นคดีที่เล็กน่อยมากเมื่อเทียบกับคดี “ฆ่า” ที่มีเรื่องความเป็น ความตายเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งที่กฎหมายอาญาในมาตราที่ ๕๖ ประมวล กฎหมายอาญาเกี่ยวกับการรอลงโทษเองก็ระบุไว้ชัดเจนว่าสามารถ ทำได้

การเยี่ยมของ ส.ศิริวัชร

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิด ซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาล จะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิตปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิตใจนิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควร พิจารณแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอ การกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่ เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง ความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

แสดงว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนและเกี่ยวกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทัศนะของคนในกระบวนการยุติธรรม ต้องลงโทษให้หลายจำอย่างเดียวหรือไม่ นี่เป็นคำถามคาใจคนจนที่ต้องต่อสู้กับทุนในโครงสร้างการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรมของรัฐ และชาวบ้านไม่มีส่วนในการเลือกแนวทางการพัฒนานี้ ที่สุดพี่น้องที่ต้องต่อสู้ก็ไม่ผิดอะไรกับแมงเม่าที่ต้องบินเข้ากองไฟที่ถูกสูมกองล่อไว้เท่านั้นเองหรือ ข้าพเจ้าจำเป็นต้องไปทำหน้าที่ผู้นำชาวบ้านในเรือนจำเพื่อรับโทษจากคำพิพากษาของศาลเป็นเวลา ๔ เดือนแม้ว่าถึงที่สุดข้าพเจ้าจะอยู่ในเรือนจำแค่เพียง ๒ เดือนโดยได้รับอภัยโทษปล่อยตัวในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ก็ตาม ข้าพเจ้าก็ไม่เคยลืมสิ่งที่ข้าพเจ้าได้รับจากการต่อสู้อย่างบริสุทธิ์ใจในฐานะประชาชนที่อาศัยแผ่นดินไทย ทำมาหากินอย่างสุจริตชนด้วยการประพฤติปฏิบัติตนแบบสามัญชนทั่วไป ที่บังเอิญมีความผิดจากการต่อสู้เพื่อรักษาบ้านเกิดของตัวเอง รวมถึงการยืนยันที่จะรักษาธรรมชาติ ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนของตนเท่านั้น ซึ่งการได้รับโทษในครั้งนี้ก็มีอาจคิดเป็นอย่างอื่นได้ ถ้าเมื่อเทียบกับอัตราโทษที่นักวิชาการที่มีภูมิความรู้หรือบุตรหลานนักการเมืองที่ทรงอิทธิพลในประเทศไทย หรือแม้แต่โทษนักการเมืองที่มีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันเสียอีกที่กระบวนการยุติธรรมยกเว้นโทษแค่เพียงให้รอลงอาญาไว้ก่อน แสดงว่าทัศนะของคนที่ใช้อำนาจ หรือคนในกระบวนการยุติธรรมเองให้ความสำคัญมองความผิดของชาวบ้านที่รักษาทรัพยากรเป็นความผิดที่รุนแรงอย่างไม่ควรให้อภัย และโทษการโกงกินของนักการเมืองเป็นโทษที่สามารถลดหย่อนให้ได้ เนื่องจากพวกเขาได้เสียสละมารับตำแหน่งรัฐมนตรีทำให้การเอาผิดต่อคอร์รัปชันสามารถให้อภัยได้กระนั้นหรือ

การเข้าสู่เรือนจำของข้าพเจ้าก็คงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้บ้างทางสังคมที่ได้เห็นและได้รู้เรื่องของชาวบ้านรากหญ้า การกดดันจาก

หลายฝ่ายที่พยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางตัวบทกฎหมายที่ใช้กับชาวบ้านที่ต่อสู้ด้วยความบริสุทธิ์ ให้แยกออกจากคดีอาญาที่เป็นการกระทำผิดทั่วไป ข้าพเจ้าเองก็ถือว่าในครั้งนั้นก็เป็นบทเรียนให้ได้คิดและกระทำการต่างๆ อย่างรอบด้านและลึกซึ้งมากขึ้นด้วยการผ่านวันเวลาที่มีค่าในชีวิต ในแง่ดีข้าพเจ้าก็ถือว่าได้เรียนรู้ในสิ่งที่คนน้อยคนจะได้มีโอกาสได้ผ่านมานบนเส้นทางมืดดำทางสังคม (เรือนจำ) ในการเดินเข้าไปสู่พื้นที่ที่หลายฝ่ายเห็นว่าไม่สามารถตรวจสอบได้ แต่ข้าพเจ้าก็มีโอกาส

ในครั้งนี้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสได้รู้จักมวลมิตรใหม่ที่มีความคิดที่หลากหลาย ทั้งผู้ที่กระทำผิดจริง และถูกกระบวนการยุติธรรมรังแกในรูปแบบต่างๆ กัน รวมถึงผู้คนทั้งหลายที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทุกรูปแบบ เกิดข้อเปรียบเทียบให้ข้าพเจ้าได้มีความรู้สึกถึงความมีค่าในการได้ต่อสู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ข้าพเจ้าคงไม่ใช่ผู้เสียสละสูงส่ง และแท้จริงข้าพเจ้าย่อมมีจิตใจที่ห่วงกังวลต่อครอบครัวเยี่ยงคนอื่น ๆ ในยามที่ต้องห่างไกลบ้าน ในยามที่ต้องระวังรักษาร่างกายมิให้เกิดการเจ็บป่วย ใน “คุก” มีข้อห้ามของนักโทษทั้งหลายว่าห้ามทุกคนเจ็บป่วย เพราะการรักษาพยาบาลที่สมควรได้นั้นยากมาก คนใน “คุก” ส่วนใหญ่มักไปถึงหมอหรือสถานพยาบาลในสภาพที่อาการหนักแล้ว การที่ข้าพเจ้าเข้าสู่พื้นที่คุมขังข้าพเจ้าจำเป็นต้องปรับตัวเอง ในทุกๆ ด้านเพื่อความอยู่รอดและต้องอยู่รอดอย่างมีศักดิ์ศรีเพื่อรอคอยวันที่ข้าพเจ้าพ้นโทษออกมาภายนอก เวลาและความรู้สึกเช่นนี้จึงเป็นวันที่ข้าพเจ้าได้รับรู้ถึงขบวนการบ้านที่เข้มแข็งที่ทุกคนสามารถยืนหยัดต่อสู้กับอำนาจยุติธรรมที่หน้าเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในครั้งนั้นมวลชนของข้าพเจ้าต่างไม่คาดคิดว่าข้าพเจ้าจะต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ ถึงแม้ว่าศาลอุทธรณ์จะได้ลงโทษไว้ ๖ เดือนก็ตามหลายฝ่ายไม่คาดคิดมาก่อนว่าคำชี้ขาดแห่งคดีจะออกมาแบบนี้ มีการเขียนเพลง

ของพี่น้องในกลุ่มเพื่อหวังให้กำลังใจข้าพเจ้าด้วยความคาดหวังว่าข้าพเจ้าคงพ้นคดี และจะมีเวทีต้อนรับของชาวบ้านเกิดขึ้นที่ศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทันทีที่ศาลอ่านคำพิพากษาแล้วข้าพเจ้าไม่มีโทษหรืออาจจะมีการรอกการลงโทษ แต่เหตุการณ์ก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เมื่อศาลได้อ่านคำพิพากษาให้ข้าพเจ้าต้องมีโทษจำคุกโดยไม่รอกการลงโทษเป็นเวลา ๔ เดือน

อิสรภาพของข้าพเจ้าได้ถูกจำกัดเสียแล้วในเวลา ๔ เดือน (เนื่องจากการลดโทษที่ไม่หลบหนี จากโทษเดิม ๖ เดือน) มันไม่ได้มากมายสำหรับคนที่คิดที่จะสู้และเตรียมพร้อมอยู่เสมอทั้งทางร่างกายและจิตใจ ข้าพเจ้าทราบดีว่าการจัดการโทษของข้าพเจ้าย่อมถูกใจกลุ่มทุนที่หวังปราบปรามชาวบ้านที่ลุกขึ้นสู้กับการพัฒนาไม่มากนัก และข้าพเจ้าก็เชื่อว่าเหตุการณ์อย่างนี้ก็ย่อมถูกใจฝ่ายรัฐอย่างช่วยไม่ได้ เช่นกันแนวคิดเช่นนี้คงเพื่อแค่ต้องการให้กระบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนสะดุดลงซึ่งข้าพเจ้าก็รับทราบอยู่แก่ใจว่านี่ก็เป็นแค่การ “เชือดไก่ให้ลิงดู” เท่านั้น

จำได้ว่าเมื่อข้าพเจ้าได้รับหมายเรียกจากศาลให้เตรียมพร้อมเพื่อฟังคำพิพากษา ข้าพเจ้าได้ประชุมพี่น้องในกลุ่มของข้าพเจ้าหลายครั้งเพื่อเตรียมงานที่จะต้องขับเคลื่อนต่อไปในยามที่ข้าพเจ้าไม่ได้อยู่บ้าน ข้าพเจ้าต้องเตรียมความรู้สึกของครอบครัว และเตรียมพี่น้องในกลุ่มของข้าพเจ้าทุกคนให้เข้มแข็ง ไม่ร้องไห้ในยามที่ศาลอ่านคำพิพากษาให้ข้าพเจ้าต้องเข้าสู่การควบคุมของกรมราชทัณฑ์ เพราะข้าพเจ้าเชื่อว่าในยามที่พี่น้องต้องฟื้นความรู้สึกในการที่ต้องแสดงความแกร่งเพื่อให้กลุ่มทุนได้เห็น คงเป็นเรื่องยาก และข้าพเจ้าก็เชื่อว่าการที่จะบอกแก่คนในครอบครัวของข้าพเจ้าให้ไม่รู้สึกใดๆ ในยามที่คนในบ้านต้องเดินเข้าคุกด้วยสาเหตุของการปกป้องชุมชนให้รอดพ้นจากมลพิษถ่านหินก็คงเป็นไปได้ยากเช่นกัน แต่ข้าพเจ้าก็คิดว่าพี่น้องต้องทำให้ได้ นี่คือน้ำที่อีกหน้าที่หนึ่งที่พี่น้องต้องเตรียมพร้อม นี่คือน้ำที่อีกรูปแบบหนึ่งของการต่อสู้กับทุนและรัฐอีกรูปแบบ

ภาพการยื่นหยัดสู้กับความอยุติธรรม

แบบหนึ่งที่ภาคประชาชนต้องก้าวข้ามไปให้ได้ มวลชนของข้าพเจ้าได้เขียนเพลงให้กำลังใจกับข้าพเจ้าในยามที่ข้าพเจ้าโดดเดี่ยวจากการต้องโทษในคดีอาญา และก็คงเป็นเพลงที่ข้าพเจ้าจะได้เผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยความภาคภูมิใจเช่นกัน

เพลงจินตนา แก้วขาว

เธอเป็นหญิงสามัญชน เป็นคนเดินดินธรรมดา
กล้าสู้และกล้าทลายทำ กับคนพาลอยุติธรรม
ทุนสามานย์ชั่วช้า เข้ามารุกรานทำลาย
แผ่นดินถิ่นเกิดกาย อันตรายไปถึงทะเล
เธอจึงต่อสู้ปกป้อง ผืนแผ่นดินและท้องทะเลไทย
มือमारปาภัยร้าย ร้าย อันตรายโดนไล่ล่ายิง
นักรบสามัญชน อุทิศตนรับใช้งานประชา
เธอเป็นดาวแสงแห่งศรัทธา สาดแสงกล้ากลางใจผองชน
เธอคือคนงามคน บนถนนของคนเดินดิน
เธอเป็นดาวแสงแห่งศรัทธา “จินตนา แก้วขาว”

เพลงนกศรีธธา

เธอคือผู้หญิงโอบบิन्दังนกลี
ผิดที่เสียงดีจึงถูกจับใส่กรงขัง
จำใจจากพี่น้องจำจระจกครองรัง
เธอถูกกลั่นแกล้งคุกคามจากคนพาลอยุติธรรม
เธอคือผู้หญิงเธอคือผู้สรรค์สร้าง
แสงเทียนส่องทางให้ความสว่างสดใส
เปลวเทียนศรัทธาส่องหล้าฟ้าทิศทางไท
เส้นทางยาวไกลส่งชัยให้ทางประชา
คุชังเพียงกายหัวใจเธอยังโอบบิन्दัง
ผดุงแผ่นดินก่อเกิดเอื้อถิ่นมารดร
เจ้านกเสียามนี้บินไกลจากคอน
เพื่อนเราห่วงหาอาวรณ์รอวันเจ้ายอนบินคืนกลับรัง
เจ้านกเสียามนี้บินไกลจากคอน
เพื่อเราห่วงหาอาวรณ์รอวันเจ้ายอนบินคืนกลับมา
เจ้านกเสียามนี้บินไกลจากคอน
เพื่อนเราห่วงหาอาวรณ์รอวันเจ้ายอนคืนคอนกลับรัง

คติที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสะเทือนใจอีกครั้งคือคติของ บำรุง สุดสวาด ชาวบ้านที่ต้องกลายเป็นผู้ต้องหาภายในพริบตา จะว่าบำรุงเป็นชาวบ้านก็ไม่น่าจะถูกต้องเท่าใดนัก เขาเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำท้องถิ่นคนเดียวที่ยืนอยู่กับชาวบ้านขณะนั้น...ถ้าเขาไม่มาร่วมกับชาวบ้านวันนี้เขาอาจไม่ต้องแบกรับความเดือดร้อน เจ็บปวดเอาไว้จนต้องย้ายตัวเองด้วยความไม่เต็มใจไปอยู่ในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในอัตราโทษที่สูงถึง ๒๐ ปี ทั้งๆ ที่เขาเองก็ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ที่นำไปสู่เรื่องราวที่ชาวบ้าน

ภาพการยืนหยัดสู้กับความอยุติธรรม

หลายคนที่มีอำนาจสะพานต้องตกเป็นผู้ต้องหา ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการต่อสู้กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่รัฐให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ สามารถจะทำอะไรก็ได้ อยากให้ใครเป็นผู้ต้องหา ในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีหนักหรือเบา ก็ยอมได้ เพียงแค่เป็นนักลงทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐก็สามารถทำได้อย่างง่ายดาย คดีที่เกิดขึ้นที่อำเภอบางสะพาน หรือ ที่ต่างๆ ก็คงไม่ต่างกันนักถ้าเราจะลองลำดับเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งเรื่องที่ดินลำพูน พี่น้องที่ต่อสู้โครงการท่าอากาศยาน-มาเลเซีย หรือที่อื่นๆ จะเห็นได้ว่ารัฐคือตัวการสำคัญที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ทุนใช้ช่องทางกฎหมายจัดการชาวบ้านที่ต่อสู้ ข้าพเจ้าขอเล่าถึงเรื่องบำรุง สุดสวาด เพื่อเป็นบทเรียนให้กับพี่น้องได้รับรู้กลไกการใช้อำนาจรัฐและอำนาจทุนในการจัดการชาวบ้านได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

กรณีโรงถลุงเหล็กที่ข้าพเจ้าได้บรรยายภาพให้เห็นในท้ายของเรื่องจำคุก ในส่วนของคดีบำรุงนั้น ข้าพเจ้าคงเล่าเรื่องเฉพาะตอนคดีความไว้

เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้กับสังคมที่แสนอัปยศ ซึ่งเหตุการณ์นี้จะไม่เกิดถ้าภาครัฐจะใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ถูกต้องเป็นธรรม เพราะการลงทุนที่ไม่คำนึงถึงการได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบังคับเกือบทุกส่วนที่เกี่ยวข้องให้ต้องทำตามกระบวนการทั้งการศึกษารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคมและผลกระทบทางสุขภาพ ถ้ากลุ่มทุนและรัฐจะได้มีสำนึกที่ดี มีความเคารพชาวบ้านที่เป็นเจ้าของพื้นที่ คงไม่มีเรื่องร้ายแรงหรือเหตุการณ์ที่ทำให้คนที่บริสุทธิ์คนหนึ่งต้องตกอยู่ในสภาพ “แพะรับบาป” เช่นนี้

วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๑ ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอบางสะพานรับรู้เรื่องการขุดดิน ถมดินที่จะเกิดขึ้น จึงได้รวมตัวกันไปห้ามกลุ่มผู้รับผิดชอบการขุดถมดินที่กำลังนำเครื่องจักร และรถหนักเข้ามาในพื้นที่ ด้วยเหตุผลต่างๆ ว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ข้าพเจ้าจำได้ว่าได้รับโทรศัพท์จากชาวบ้านในวันนั้นประมาณเวลา ๑๐.๐๐ น. ให้ไปที่พื้นที่ เพราะชาวบ้านเริ่มทยอยกันมาด้วยความกังวลว่าการขุดดิน ถมดินในขณะที่กระบวนการต่างๆ ยังไม่คืบหน้า ผลกระทบในด้านต่างๆ จะทำให้พี่น้องประชาชนในพื้นที่ต้องเดือดร้อน ข้าพเจ้ารีบเดินทางไปในพื้นที่ดังกล่าวด้วยความกังวลว่าสถานการณ์อาจจะลุกลามขึ้นได้ ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าได้ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยความบริสุทธิ์ใจว่าให้มาอยู่ด้วยกันในพื้นที่ก่อนเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งของชาวบ้านทั้งสองกลุ่ม เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ข้าพเจ้าประสานงานในขณะนั้นคือ พ.ต.ต.อารีย์ ตันติพนาทิพย์ เมื่อถึงบริเวณที่คนสองกลุ่มกำลังยืนอยู่คนละฝั่งสิ่งที่ข้าพเจ้าเห็นคือกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ที่กำลังจะปรับถมดินนั้นมีเม็ดยาวขนาดกว่าศอกเป็นอาวุธแต่ละคนมีอาการมึนเมา ใช้อารมณ์และ

บัตรประจำตัวเมื่อครั้งอยู่เรือนจำ จ.ประจวบคีรีขันธ์

วาจาด่าทอชาวบ้านที่มาคัดค้านการถมดิน บางคนก็แก้ผ้าด้วยความเมา โชว์ของลับตัวเอง ทำให้อีกฝ่ายเกิดความโมโหต่อสิ่งที่พบเห็น โดยเฉพาะคนที่มาทำกริยาอย่างนั้นเป็นเด็กวัยรุ่นที่ถูกจ้างมาจากต่างถิ่น เมื่อข้าพเจ้าเห็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าเช่นนั้นข้าพเจ้าก็ต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่คุมกำลังตำรวจอยู่ ณ ขณะนั้น(ตำรวจคนเดิม) ให้ไปตรวจค้นอาวุธที่เห็นในฝ่ายตรงข้ามขณะนั้น ตำรวจบอกแก่ข้าพเจ้าว่ากำลังขอกำลังเสริมจากทางโรงพักเพิ่มเพื่อตรวจค้นอาวุธ ในช่วงนั้นเองที่ฝ่ายของกลุ่มทุนได้ซุกซ่อนอาวุธไว้ตามพงหญ้า แหนบรถที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ขอเพิ่มกำลังมาถึงจึงตั้งแถวเพื่อลงพื้นที่ตรวจค้นซึ่งก็ตรวจค้นอาวุธมีได้เพียงไม่กี่เล่ม เมื่อชาวบ้านชี้บอกแก่เจ้าหน้าที่ก็ได้รับคำตอบว่าเห็นตรงไหนให้มาช่วยกันหา การหาอาวุธของชาวบ้านเริ่มขึ้นจนสามารถค้นหาอาวุธมีได้เกือบ ๓๐ เล่ม ต่างพากันขนขึ้นรถของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อนำไปเปรียบเทียบปรับ ในขณะนั้นชาวบ้านก็ต่าง

ทยอยกันขนมืดยาวไปใส่กระบะรดของ สภ.บางสะพาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไปเปรียบเทียบปรับ ข้าพเจ้าเห็นว่าขณะที่ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ช่วยกันขนอาวุธมืดยาวไปใส่กระบะรดอยู่นั้นมีทหารที่สังกัดหน่วยสันติमितที่พักอยู่ในพื้นที่อุทยานแม่รำพึงประมาณ ๖ นายถ่ายรูปชาวบ้านที่ถือมีดไปใส่กระบะรดไว้ ด้วยความบริสุทธิ์ใจของข้าพเจ้าไม่คาดคิดมาก่อนว่าการถ่ายรูปในครั้งนั้นจะเป็นที่มาของการแจ้งความชาวบ้านที่ถือมีดเหล่านั้นรวมทั้งข้าพเจ้าและแกนนำชาวบ้านอีก ๑๓ คนเป็นผู้ต้องหาว่าบุกรุกพร้อมอาวุธเข้าไปในที่ดินของผู้อื่น ในคดีนี้ภายหลังมีการแจ้งความบารุงสุดสวาดว่าร่วมกันบุกรุกด้วย หลังจากนั้นเมื่อพวกข้าพเจ้าทั้งหมดไปรับทราบข้อกล่าวหาที่ชั้นพนักงานสอบสวน ข้าพเจ้าพอสรุปกระบวนการได้ว่า การที่ชาวบ้านต้องถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ต้องหาเพราะการทำหน้าที่ของตำรวจระดับสูงที่ร่วมกับผู้บริหารบริษัทเหล็กในพื้นที่ที่ผลักดันตัวเองผ่านเข้าไปนั่งตำแหน่ง กตร.ในโรงพักพื้นที่ที่กลุ่มทุนมีความประสงค์ตั้งอยู่นั้นเป็นตัวกำหนดควาคดีไหนที่ต้องการให้ฟ้องถึงชั้นศาล และคดีไหนเอาไว้ต่อรองชาวบ้าน (มีตำรวจบางคนรับไม่ได้กับพฤติกรรมเหล่านี้ถึงขนาดบอกข้าพเจ้าว่าในกรณีข้าพเจ้านั้นเขาต้องการให้ฟ้องคดีหลายๆ คดีเพื่อหวังผลให้ติดบ้าง) เพื่อให้ยุติบทบาทในการดำเนินโครงการ แม้ว่าคดีนี้ช่วงแรกดูจะเป็นที่หนักอกหนักใจพนักงานอัยการที่ต้องดูสำนวนหลังมีการส่งฟ้องจากชั้นตำรวจ แต่หลังจากใช้เวลานานและส่งไปยังอัยการสูงสุดแล้วก็ตามที่สุดพวกเราก็ถูกฟ้องคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิสูจน์ถูกผิดกันเป็นโขยง รวมทั้งยังมีกระบวนการในการหาพยานหลักฐานชั้นพนักงานสอบสวนที่ชวนให้ชนลูกชนพอง เพราะเขาเหล่านั้นทำทุกวิถีทางให้การฟ้องคดีไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มทุนต้องการ และให้พ้นจากหน้าที่ที่ตัวเองรับผิดชอบ แม้การรับทราบข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวนเราจะได้ให้ข้อเท็จจริงที่สามารถนำไปสู่การไม่ส่งฟ้องในหลายประเด็นที่เป็นทางออกที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งใน

ชุมชนได้ก็ตามแต่เราก็พบว่ากลุ่มทุนเองจะเป็นตัวบงการเรื่องราวจนผู้ที่เกี่ยวข้องก็ต้องเดินตามแนวทางที่กลุ่มทุนได้วางไว้จนได้

หลังจากนั้นถัดมาอีกสองวัน คือวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ วันเสียดัง ปืนแตก ข้าพเจ้าจำได้ไม่ลืมว่าข่าวมาสะพัดในเวลากลางคืนว่าพຽນนี้ (๒๔ ม.ค.๕๕)ทางเจ้าของโครงการต้องการจะถมดินให้เสร็จเพื่อผลักดันการก่อสร้างโรงงานถลุงเหล็กให้สำเร็จ

โดยก่อนหน้านี้มีความพยายามส่งคนมาเจรจาให้ข้าพเจ้าหยุดดำเนินการด้วยการเสนอผลประโยชน์ก้อนโต ขอให้ใช้เรื่องเบาๆ มาค้ำน เมื่อข้าพเจ้าปฏิเสธ อย่างสิ้นเชิงฝ่ายผู้มาเสนอก็ยอมรับว่าหลังจากนี้ไปเหตุการณ์คงบานปลายแน่นอน เพราะมีแนวทางเตรียมให้กลุ่มผู้นำท้องถิ่นรวบรวมเด็กวัยรุ่นไว้รองรับการแก้ปัญหาของทุน สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดไม่ถึงก็เกิดขึ้นนั่นคือการก่อเกิดกลุ่มที่สนับสนุนให้ก่อสร้างโครงการโรงถลุงเหล็กขึ้นในนาม “กลุ่มพัฒนาบางสะพาน” คนกลุ่มนี้เป็นวัยรุ่นจากพื้นที่ต่างๆ ทั้งหญิงและชายที่ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความประพฤติเกินที่ผู้ปกครองจะควบคุมและตรวจสอบพฤติกรรมได้

การเข้ามารวมตัวกันของวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงมิได้เป็นการสนับสนุนอย่างเข้าใจเรื่องราวความเป็นไปหรือปัญหาความเดือดร้อนที่จะเกิดกับชุมชนแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับกลายเป็นการรวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อสนองต่อความเพลิดเพลินของกลุ่มวัยรุ่นที่ถูกกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นรวบรวมมาและมีสิ่งมอมเมาอยู่ยุเท่านั้น

ในช่วงการรวมตัวของกลุ่มที่สนับสนุนโครงการทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในพื้นที่ เป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ผ่านมาราการขึ้นป้ายเพื่อบอกเจตนารมณ์ของชาวบ้านที่ขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ไม่เคยเกิดปัญหา แต่เมื่อเกิดกลุ่มที่สนับสนุนขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ก็คือ การเผาป้ายคัดค้านการล้มป้ายคัดค้าน ฯลฯ หรือแม้การลอบทำร้ายร่างกายชาวบ้านที่คัดค้านโครงการ

เมื่อมีกลุ่มสนับสนุนขึ้นแม้การเดินทางของชาวบ้านไปไหนมาไหนก็ต้องรวมกลุ่มกันไป เพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด เมื่อถึงช่วงวิกฤติของสถานการณ์คือการถมดินและปรับหน้าดิน มีการใช้กลุ่มเด็กวัยรุ่นมาเป็นแนวป้องกัน จึงเป็นความหนักใจที่ข้าพเจ้าและพี่น้องประชาชนเห็นตรงกันถึงความขัดแย้งที่ต้องเกิดขึ้นแน่ๆ สิ่งที่ข้าพเจ้าค่อนข้างมั่นใจว่าจะเกิดความขัดแย้งเพราะข้าพเจ้ามีบทเรียนเมื่อสมัยโรงไฟฟ้าที่บ้านกรูด เมื่อมีครอบครัวใดที่มีทั้งผู้สนับสนุนและผู้คัดค้านปะปนกัน ย่อมหมายถึงความหนักใจที่จะเกิดในครอบครัวและชุมชน ไม่ว่าจะเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ก็ไม่สามารถพูดคุยได้

มีการรวบรวมเด็กวัยรุ่นนอกพื้นที่ที่บางส่วนติดยาเสพติดโดยกลุ่มผู้นำท้องถิ่นตั้งฐานรองรับ เมื่อพี่น้องชาวบ้านเคลื่อนตัวมาตามทางสาธารณะเพื่อคัดค้านการขุดดิน ถมดิน กลุ่มวัยรุ่นที่ถูกฝังหัวไว้ว่านี่คืองานของพวกเขา และนี่คือการพัฒนาบางสะพานที่พวกเขาจะเป็นคนงานรุ่นแรก และอนาคตพวกเขาจะเป็นคนเก่าแก่ของโรงถลุงเหล็กในพื้นที่ เเท่านี้ก็สามารถทำให้เด็กที่ขาดวุฒิภาวะแสดงอารมณ์ ความมั่นใจได้เต็มที่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจก็เหมือนไม่มี เนื่องจากตำรวจในพื้นที่ทั้งระดับสัญญาบัตรและระดับชั้นประทวนต่างก็มีผลประโยชน์ในการวิ่งบริการรถร่วมขนส่งเหล็กด้วยกันเกือบทั้งนั้น เมื่อเด็กที่ขาดวุฒิภาวะรู้สึกว่าการมีอาวุธปืนมีดีไว้ในมือได้โดยไม่มีคามผิด ทั้งการกินดื่มสบาย ในขณะที่อีกปากต้องตรวจค้นแม้หนังสือก็ไม่สามารถเด็ดลอดบนทางเดินได้ เมื่อความไม่พอใจสาหัสผ่านหนังสือก็มาค่อนวัน หลังบ่ายสองโมงก็บังเกิดเสียงปืนนำร่องขึ้นหนึ่งนัด แน่นนอนเมื่อร่างหนึ่งล้มลงย่อมมีผู้กระทำ แม้ภายหลังเราจะทราบกันดีในพื้นที่ว่านี่คือการคุมกันไม่อยู่ระหว่างคนแต่ละกลุ่มที่ชนกันมา และเมื่อห้ามไม่เชื่อจากการขาดสติที่โหมให้กินดื่มกันเต็มที่เพื่อข่มใจ เสียงปืนนัดนั้นจึงเท่ากับได้นกสองตัว ตัวหนึ่งคือคน

ที่หมดลมหายใจ ตัวหนึ่งคือ “บารุง สุดสวาด” นี่เป็นที่มาของความไม่เป็นที่ธรรมในกระบวนการยุติธรรมที่ข้าพเจ้าได้เห็นและสัมผัส วันนั้นถ้า “บารุง” ไม่ใช่ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นคนเดียวที่ไม่สนับสนุนโครงการ วันนั้น “บารุง” คงไม่ใช่คนตัวนั้น

วันที่ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเล่มนี้ถึงบรรทัดนี้ ข้าพเจ้าต้องเสียน้ำตา มากมายให้กับความอยุติธรรม และกระบวนการยุติธรรมที่พี่น้องคนจนได้ประสบเจอ ข้าพเจ้าไม่คิดว่ากระบวนการในการจัดการชาวบ้านที่เห็นต่างกับรัฐและทุนขนาดใหญ่จะโหดร้ายทารุณ และไร้มนุษยธรรมเช่นนี้ การวางแผนอย่างแยบยลเพื่อเตรียมพยานหลักฐานผ่านตำรวจระดับสูงที่ภาคทั้งภาคก็ไม่กล้าประกาศว่า “นายทำไม่ถูกต้อง”

นอกจากต้องก้มหน้า ก้มตาทำตามใบสั่งหมายจับแพะออกภายในหนึ่งวัน รวดเร็วมากสมกับที่ระดับนายพลตำรวจ ลงมาวางหมากนี้ให้กับกลุ่มทุนโดยเหมาวิธีsortแห่งหนึ่งในบ้านกรูดเป็นที่เก็บอาวุธและช่องสูบบุหรี่คนอย่างไม่อาย ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวจากพี่น้องมาบอกข่าวแก่ข้าพเจ้าว่ามีการส่งคนมาถ่ายรูปบ้านของข้าพเจ้าหลายครั้ง ครั้นตามเจอชายลึกลับกลุ่มนั้นได้ความว่าเป็นสันติบาลจากกรุงเทพฯที่นายให้มาฝังตัวในพื้นที่บ้านกรูดเพื่อจัดการสลายกลุ่มเสื้อเขียวให้หมดเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นพร้อมผลักดันโครงการให้เดินหน้า ความสมานฉันท์จอมปลอมเกิดขึ้นในพื้นที่และชาวบ้านก็เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “สมานฉันท์พันธุ์หมา”

หลังหมายจับที่ออกมาภายหลังเกิดเหตุไม่ถึง ๑๒ ชั่วโมง ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามันถูกต้องหรือไม่ในการชิงกล่าวหาว่าใครเป็นคนผิดในเวลาอันน้อยนิด และหมายจับที่ออกมาทำให้คนที่ไม่รู้เรื่องใดๆ ต้องตกเป็นผู้ต้องหาทันที ไม่มีการหาเหตุผลที่รอบคอบในการกล่าวหาผู้กระทำผิด โดยเฉพาะคดีอาญาที่ต้องกล่าวหาคนอื่นให้ต้องตกนรกทั้งเป็น ข้าพเจ้าได้

อยู่ในเหตุการณ์ที่ผิดปกติหลายครั้งในการต่อสู้เพื่อรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำ และแหล่งวางไข่ของปลาที่แหลมแม่รำพึง ที่น่าแปลกใจคือเมื่อเกิดเหตุไม่ก็ชั่วคราวแล้วออกหมายจับพร้อมชาวที่สะพัดเป็นละลอกที่มีการพูดต่อปากกันถึงการล่าชีวิต “บ่ารุง” ชาวเจ้ารู้ลึกกว่านี้มันอะไรกัน แค่ว่าหาและออกหมายจับโดยไม่ไตร่ตรองรายละเอียดยังไม่พอเพียงอีกหรือ นี่ถึงขนาดต้องการฆ่ากันให้ตายตกไปตามกันเชียวหรือ ไม่นานชาวละลอกสองที่ทำให้เราเห็นกระบวนการในการวางแผนของกลุ่มทุนและฝ่ายกฎหมายของเขา คือการจัดพนักงานของเขาและกลุ่มวัยรุ่นที่เขาจัดหามาเพื่อกดดันตำรวจรวมถึงการคัดค้านการประกันตัว “บ่ารุง” ที่สุดแพะในคดีนี้ต้องหนีตายไปอาศัยอยู่กับนายวีระ สมความคิด และหนีการกดดันไปมอบตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีคุณไกรศักดิ์ ชุณหะวัณและนายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์เป็นผู้ประกันตัวในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อความปลอดภัยของตัว “บ่ารุง”

หลังจากนั้นข้าพเจ้าได้ทราบว่ามีมีการกำหนดเกมใหม่โดยส่งคนไปใช้อาวุธสงครามยิงถล่มบ้านกำนันคนหนึ่งที่สนับสนุนโครงการและให้โยนความผิดให้กับ “บ่ารุง”

ดีแต่ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เล่นด้วยในเกมนี้เรื่องจึงหมดไป แต่เป็นที่ทราบกันดีถึงเหตุการณ์นี้ เรื่องราวเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าอยากเล่าเรียงให้ทราบกันว่าความยุติธรรมทุกรูปแบบมันเกิดขึ้นได้เสมอในพื้นที่ชนบทที่เกิดการพัฒนาและเกิดความขัดแย้ง และการรับงานพิเศษแบบนี้ไม่ใช่เฉพาะคนแก่ที่เป็นชาวบ้านธรรมดาเท่านั้นที่คิดชั่วสามารถทำเรื่องร้ายแรงเช่นนี้ แต่อยากให้ทราบกันว่าเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบก็ทำได้เหมือนกันและอาจโหดร้ายกว่าด้วย และที่เราเชื่อกันมาตลอดว่าการทำคดีของตำรวจจะต้องมีความเป็นธรรม จับเอาคนผิดมาลงโทษก็คงต้องปรับทัศนคติกันใหม่ เพราะในพื้นที่ที่กลุ่มทุนได้วางแผนยึดกุมกลุ่มผู้นำ

บ่ารุง สุดสวาด มอบตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ต่างๆ และใช้ช่องทางกระบวนการยุติธรรมได้ ย่อมทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีความเป็นกลาง และไม่มี ความสง่างาม แต่ถามว่ากระบวนการยุติธรรมที่เหนือกว่าตำรวจ ทั้งอัยการ ศาล จะทราบหรือไม่ว่ากองสำนวนกองใหญ่ๆ ที่ดูน่าเชื่อถือมันมีความจริงอยู่เท่าใด และความเท็จเท่าใด และใครได้ใครเสียกับการตัดสินชีวิตของคนที่ต้องสู้เพื่อรักษาธรรมชาติของแผ่นดิน แล้วต้องรับโทษที่มีได้มีการแลกเปลี่ยนมาเป็นผลประโยชน์ใดๆ ให้แก่ครอบครัวเลย ที่สุดเมื่อการตัดสินคดีนั้นผ่านไปผู้ที่ทำหน้าที่ตามกฎหมายก็คงรับเงินเดือนสูงๆในหน้าที่ของแต่ละคน แต่ชาวบ้านคนยากคนจนที่ถูกจัดฉากให้เป็นผู้ต้องหาและครอบครัวของเขาได้รับผลใดหรือ นี่คือนสิ่งที่ข้าพเจ้าใช้เรื่องราวความเป็นธรรมและความ ยุติธรรมที่ข้าพเจ้าบังเอิญเข้าไปสัมผัสและเพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าได้ไปสัมผัสได้สะท้อนมาเป็นตัวหนังสือให้กับผู้คนในสังคมที่จะรับรู้เรื่องราวเหล่านี้บ้าง

โรงกลุ่เหล็ก

หลังยกเลิกโรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ้านกรูด-บ่อนอกแล้วดูเหมือนท้องฟ้าของประชาชนจะสดใสขึ้น ความสงบสุขเริ่มมีให้เห็น แต่แล้วกลางสังหรณ์ว่าความวุ่นวายจะเกิดมาอีกก็คือมกราคม ปีพ.ศ.๒๕๔๘ เราทราบข่าวการเข้ามาในพื้นที่ของทุนกลุ่มใหม่ จากเพื่อนมิตรที่อยู่ในสายการต่อสู้ร่วมกันว่าขณะนี้ กรม. ได้เห็นชอบและให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำที่ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ และที่ อ.ปะทิว จ.ชุมพร โดยให้มีการสนับสนุนเกี่ยวกับการลงทุนกับเอกชนตามมติ กรม. ในฐานะที่เราได้รับรู้เรื่องราวก่อนพื้นที่ไม่ได้อยู่่วงในของขบวนการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เราเริ่มไม่สบายใจว่าจะเริ่มจากตรงไหนดี

และวันหนึ่งเราก็มีความหวังเมื่อมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมาปรึกษาว่าให้ไปช่วยหน่อย เพราะพวกเขาเห็นว่า มีผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านบางคนร่วมกันขยับหลักโฉนดที่ดินซึ่งหลักเหล่านี้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองแม่รำพึง และวนอุทยานแม่รำพึง โดยในขณะนั้นเราเห็นชาวบ้าน ๒-๓ คนที่มาเราก็จำได้ว่าคนเหล่านี้ครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มสนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่บ้านกรูด ในช่วงที่ได้เล่าให้ฟังตอนต้นว่า งานประชาสัมพันธ์โรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ้านกรูดในช่วงที่ขบวนการประชาชนที่บ้านกรูดเบ่งบานผู้บริหารโรงไฟฟ้าที่บ้านกรูดก็คิดว่าทำอย่างไรที่จะให้การคัดค้านของชาวบ้านน้อยลง การรับคนงานก็เกิดขึ้นถึง ๑,๕๐๐ อัตรา เพื่อลดกระแสการคัดค้านของชาวบ้านจนนำไปสู่ความขัดแย้งในพื้นที่ และชาวบ้านกลุ่มนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของคนงานเดิมของโรงไฟฟ้า แต่ไม่เป็นไรเราก็เข้าใจได้ว่าคนไทยเราไม่ว่าที่ไหน เมื่อภัยไม่มาถึงก็คงไม่ออกมาเคลื่อนไหวปกป้องให้คนอื่น อย่างไรก็ตามเสียพวกเขาที่ยังรู้สึกว่าคุณนี่บ้านของพวกเขาเองก็เจอการพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมเข้าบ้างแล้ว

เมื่อได้ถามไถ่จนเรารู้ความว่าชาวบ้านกลุ่มที่มีจุดประสงค์เพียงไม่ยอมให้พื้นที่ที่พวกเขาหากินมาแต่อ่อนแต่ออก ต้องตกเป็นของกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่ และถูกเปลี่ยนมือไปเป็นของนายทุนที่ชาวบ้านเห็นการเข้ามายึดครองพื้นที่ของเขานสร้างอิทธิพลทำให้หมู่บ้านเล็กๆ ของชาวบ้านกลายเป็นพื้นที่ธุรกิจ แต่พื้นที่ธุรกิจนี้ไม่ได้สร้างประโยชน์แก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่ ในทางกลับกันธุรกิจนี้ กลับกลายเป็นการสร้างความขัดแย้งในพื้นที่มากมาย กลายเป็นขุมกำลังของกลุ่มอิทธิพลที่เป็นผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นสร้างขุมมือปืนขึ้นมา เพราะในสังคมพื้นที่ที่มีการพัฒนา คงขาดไม่ได้เรื่องการสร้างอำนาจต่อรองผลประโยชน์ เพื่อที่นักธุรกิจในพื้นที่เกิดความยำเกรง กลุ่มไหนสร้างอำนาจต่อรองสูงโอกาสในการกุมสภาพพื้นที่เพื่อต่อรองผลประโยชน์กับกลุ่มทุนก็ตกอยู่กับกลุ่มนั้นๆ เป็นธรรมดาที่พี่น้องประชาชนที่ไม่ได้เคยลุกขึ้นสู้กับเรื่องต่างๆ ความสัมพันธ์กับกลุ่มมวลชนที่มีผลกระทบในเรื่องต่างๆ ก็ไม่มีทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการต่อสู้กับกลุ่มทุนจึงไม่มี เป็นเรื่องหนักหนามากสำหรับการทำางานมวลชนในพื้นที่ที่ต้องใช้คนจำนวนมากมาขับเคลื่อนเพื่อให้รู้จักการรักษาฐานทรัพยากรของตน การเล่าสถานการณ์เพื่อแลกเปลี่ยนกันของพี่น้องประชาชนที่ประจวบฯ มักเกิดขึ้นบ่อยๆ

พี่น้องบ้านกรูด-บางสะพานถือว่าเป็นคนในอำเภอเดียวกัน การพบปะพูดคุย การมองเห็นปัญหาพร้อมจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ข้าพเจ้าและพี่น้องชาวบ้านบ้านกรูดมีโอกาสในการเข้าไปดูพื้นที่ที่รับรู้จากชาวบ้านว่าเป็นพื้นที่ป่าพรุชุ่มน้ำ และกำลังมีปัญหาที่ชาวบ้านในพื้นที่เรียกกันว่า “โฉนดเดินได้” หรือ “โฉนดในน้ำ” จำได้ว่าในขณะนั้นคิดถึงบุคคลสองคนที่เห็นว่าน่าจะแนะนำและชี้ช่องให้พี่น้องขอคำแนะนำและเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้ คือคุณสุณี ไชยรส และคุณหาญณรงค์ เยาวเลิศที่ข้าพเจ้าคิดถึงบุคคลทั้งสองท่านก็เพราะว่าคุณสุณี ไชยรสในขณะนั้น

ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ด้วย มีหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของชาวบ้าน และกรณีเอกสารสิทธิ์ที่ออกโดยกลุ่มทุนโดยไม่ถูกต้องน่าจะเป็นงานของเธอ และคิดว่าน่าจะตรงประเด็นและมีช่องทางในการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว และเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่เป็นหน้าที่ของคุณสุณี โดยตรงอยู่แล้วในการส่งเสริมให้เกิดการใช้สิทธิของประชาชน เพราะในช่วงของการร้องเรียน การชุมนุม คุกคามแกนนำชาวบ้านเริ่มมีขึ้น เพราะการลุกขึ้นสู้ชนิดถึงลูกถึงคนในสถานการณ์ร้อนส่วนใหญ่เป็นการสร้างคนได้มากกว่าสถานการณ์ที่ไม่ค่อยมีอะไรตื่นเต้น เช่นเดียวกับการที่พี่น้องกลุ่มแรกลุกขึ้นทำงานมวลชน การคุกคามของกลุ่มอิทธิพลก็เริ่มเกิดขึ้น นี่คือการบวนการลดทอนสิทธิของประชาชนที่ทุกกลุ่มทุนนิยมใช้ และมือไม้ของกลุ่มทุนก็หนีไม่พ้นกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ช่องสุ่มกลุ่มมือปืนไว้ใช้ในการสร้างอำนาจต่อรองกับทุนนั่นเอง ส่วนคุณหาญณรงค์ เยาวเลิศที่เราคิดถึงเพราะขณะนั้นอยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องธรรมชาติเกือบทุกอย่าง ตั้งแต่เรื่องนก น้ำ ป่า และพืช สัตว์ (มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และพันธุ์พืชแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์)

สมัยก่อนการทำงานและการประสานงานในช่วงแรกระหว่างชาวบ้านและองค์กรอิสระ เอ็นจีโอ เป็นเรื่องง่าย ไม่เหมือนสมัยนี้ซึ่งไม่ทราบใครเป็นใคร การประสานงานเพื่อต้องการให้มาร่วมรับรู้และตรวจสอบปัญหาที่มองแล้วนี่ก็คือเรื่องที่ซับซ้อน ลำพังเราไม่มีอำนาจในการเดินไปบอกแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้แน่นอน ว่าเราเห็นความพิกลพิการของรูปลักษณะการจัดการพื้นที่ที่มีนายทุนกุมสภาพอยู่แล้ว การรื้อแจ้งหน่วยงานรัฐตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอที่ดูแลพื้นที่ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ และแนวเขตที่ดินแน่นอนว่าหน้าที่อย่างนี้ไม่ใช่หน้าที่ชาวบ้านที่จะมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์มาตรวจสอบได้ แต่เราต้องไม่ลืมว่าแม้ไม่มีเครื่องมือแต่ในฐานะที่เป็น

การตรวจสอบป่า

เจ้าของทรัพยากรที่เป็นมรดกตกทอดมาแต่บรรพบุรุษ ต้องดูแลจัดการและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรของเรา เราสามารถมองด้วยตาเปล่าได้โดยไม่ต้องหาหรือใช้เครื่องมือมาวัดหรือตรวจสอบ ความมั่นใจในองค์กรภายนอกที่มีผลงาน และมีความเที่ยงธรรมหรือมีจิตใจที่ไม่เห็นกับผลประโยชน์ตอบแทน ย่อมทำงานด้านตรวจสอบได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ภายใต้การครอบงำของทุนมานาน และเราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเรื่องอย่างนี้ต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเป็นการตอบแทนกับข้าราชการเหล่านั้นแน่นอน

เมื่อการร้องเรียนเริ่มขึ้นหมายถึงการชุมนุมที่จะเกิดขึ้น และหมายถึงผลประโยชน์ที่ตอบแทนแก่ผู้มีอิทธิพลเริ่มเข้าพื้นที่ ช่วงนั้นเราพบว่าการลงพื้นที่ของสื่อมวลชน องค์กรต่างๆ ที่ลงมาตรวจสอบเรื่องราวในพื้นที่อำเภอบางสะพาน สร้างความปั่นป่วนให้แก่กลุ่มทุนเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ผ่านมามีหน่วยงานของรัฐไม่เคยเข้าไปตรวจสอบหรือเอาผิดกับปัญหาในพื้นที่อำเภอบางสะพานเลย การชี้้นำในเรื่องต่างๆ ทำให้เกิดการ

ตั้งคำถามมากมาย ทั้งนี้ที่มีการตรวจสอบขององค์กรภายนอกเกิดขึ้นก็เลยเป็นความหวังของชาวบ้านมากขึ้น

ในช่วงแรกๆ ที่ชาวบ้านเริ่มรู้ กลุ่มอิทธิพลมือปืนที่รับหน้าที่ในการข่มขู่ก็ออกข่มขู่ไม่ให้ชาวบ้านได้ปรึกษาหรือรวมตัวกัน แต่เมื่อชาวบ้านเริ่มมีเพื่อนเริ่มมีการแลกเปลี่ยนกับพี่น้องจากที่อื่นๆ ทั้งที่บ้านกรูดและที่บ่อนอก ชาวบ้านในพื้นที่ก็เริ่มมีความมั่นใจมากขึ้นที่จะทำหน้าที่ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของพวกเขา การลงพื้นที่ของกรมการสิทธิมนุษยชนฯ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจในการเรียกข้าราชการที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจในการตรวจสอบ มีอำนาจในการเรียกดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียนชาวบ้านจึงเริ่มเห็นว่ากลไกของการเอื้อประโยชน์ที่เขาเข้าใจว่าเกิดขึ้นแน่นอน แต่ไม่ทราบเหตุผลว่าเกิดได้อย่างไร ก็เริ่มเป็นรูปธรรม เพราะการตรวจสอบได้พบปัญหาที่ไปที่มาที่พอชี้ชัดเรื่องการสวมสิทธิในที่ดินและกระบวนการที่ขยายพื้นที่จริงที่แต่เดิมเป็นที่สาธารณะที่ว่างเปล่าประชาชนได้ใช้ประโยชน์ เช่น

- **ป่าเสม็ดที่ชาวบ้านใช้ทำได** หมายถึงเอาเปลือกไม้เสม็ดที่ลอกเอาแต่เปลือกมาตากแดดทิ้งไว้แล้วใช้น้ำมันยางผสม ใช้กาบหมากห่อนอกทำเป็นกำๆ สมัยเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้วไฟฟ้าไม่มีใช้ได้จึงเป็นเรื่องจำเป็นข้าพเจ้าจำได้ว่าสมัยก่อนเมื่อราว ๔๐ กว่าปีมาแล้ว พ่อและแม่มักใช้ให้ข้าพเจ้าไปซื้อของที่ร้านค้าและได้เป็นสิ่งที่ครอบครัวของข้าพเจ้าต้องซื้อประมาณสัปดาห์ละ ๓ อันเป็นอย่างน้อยเพราะต้องใช้ส่งทางเวลาเดินไปซื้อของตามร้านค้าและใช้เป็นเชื้อไฟเวลาต้องก่อไฟเตาถ่านสำหรับทำอาหาร เพราะสมัยก่อนไม่ได้มีเตาแก๊สใช้ และไม่ได้มีความสะดวกสบายเหมือนสมัยนี้ และนี่คือสิ่งที่เป็ทรัพยากรของชาวบ้านอย่างหนึ่งและก็เป็นฐานทรัพยากรในเรื่องหนึ่งของการต่อสู้ภาคประชาชนที่นี่

- **ปากกและต้นกระจุต** ที่ชาวบ้านรู้จักมาตั้งแต่เกิดสำหรับคนที่มีอายุ ๑๐๐ ปีที่ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบฯ เพราะว่าป่าประเภทนี้มีอยู่ตามนิเวศเฉพาะที่และที่สำคัญชาวบ้านที่บางสะพานรู้ดีว่าพวกเขาเป็นเจ้าของมานานนับปี ป่าประเภทนี้ถ้ามองไกลๆ และไม่รู้จักดีพอเหมือนเป็นนาข้าว จนกลุ่มทุนนำไปอ้างกับหน่วยงานของรัฐ และแม้แต่อ้างต่อศาลว่าเป็นนาข้าวเพื่อยืนยันการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ หลังการถูกตั้งคำถามและถูกตรวจสอบอย่างหนักเรื่องการครอบครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินเหล่านี้ได้อย่างไร

- **ป่าจาก** คือพืชที่มีลักษณะใกล้เคียงกับมะพร้าวแต่ต้นเล็กกว่าใช้ประโยชน์ได้มากเกือบทั้งต้นชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากผลจากและใบจากที่ใช้ได้ทั้งมุงหลังคา และใช้ห่อทำขนม ส่วนใบจากเมื่อเต็มที่แล้วชาวบ้านยังขายใบจากแห้งที่ตากเพื่อใช้มวดยาสูบของคนเฒ่าคนแก่ให้กับร้านค้าที่รับซื้อใบจากของชาวบ้านที่ทำเป็นมวนเพื่อขาย และสำหรับสูบกับยาเส้น

- **พื้นที่ป่าพรุแม่รำพึง** ตั้งอยู่ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างพิกัดกลางซ้ายที่ ๕๕๗๐๐๐N ๑๒๔๒๕๙๐E และพิกัดขวาบนที่ ๕๖๐๐๐๐N ๖๑๒๔๕๒๐๐E เป็นที่ตั้งของหาดแม่รำพึงอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๘๗๐ ไร่ มีความกว้างของพรุประมาณ ๓.๑๔ กิโลเมตร ยาวประมาณ ๒.๑๒กิโลเมตรประเภทพรุที่ลุ่มหลังสันทรายที่ยังคงได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล และ ป่าสงวนแห่งชาติ มีลักษณะพรุที่สมบูรณ์ และอยู่ในวนอุทยานแม่รำพึง

- **พันธุ์ปลา** ที่พบในบริเวณนี้มีถึงกว่า ๕๐ ชนิดถือเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายสูงมาก เพราะพันธุ์ปลาในพรุหรือพื้นที่ชุ่มน้ำนี้เป็นปลาที่มีในน้ำจืดบางส่วน และบางส่วนเป็นปลาที่มีเฉพาะน้ำกร่อยหรือน้ำเค็มเท่านั้น แสดงว่าเป็นพื้นที่ที่แปลก และหลากหลายในตัวของพรุหรือพื้นที่ชุ่มน้ำนี้

- นก นกกว่า ๕๐ ชนิดอยู่ในบริเวณนี้ จากการลงพื้นที่ของนักดูนกทั่วประเทศของชมรมดูนก ได้ระบุว่าพบหลากหลายพันธุ์ในพื้นที่ป่าแห่งนี้ หรือแม้แต่การสำรวจของ สผ.ที่ไม่ได้สำรวจจำนวนนกอพยพ ก็ยังพบนกที่อาศัยอยู่ตามปกติ กว่า ๓๔ ชนิด แสดงถึงความหลากหลายในพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สร้างอุตสาหกรรมหนัก จะกล่าวได้ว่าการเห็นชอบการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ที่ผ่านมาของประเทศไทยไม่มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนต้องใช้ประโยชน์ก่อน แต่กลุ่มนักวิชาการไทยกลับนำเอาความคิดและแนวทางการพัฒนาที่องค์กรต่างประเทศมาสำรวจและกำหนดเรื่องการพัฒนาในประเทศไทย ตามความต้องการของนักลงทุนต่างชาติที่ตามมาตั้งบริษัทในเมืองไทยไว้เพื่อประมูลโครงการในประเทศไทย

จากการตรวจสอบเบื้องต้นของชาวบ้านในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จากป่าพุ่มแม่รำพึง ซึ่งเป็นป่าสาธารณะที่พี่น้องประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมากกว่า ๑๐๐ ปี โดยใช้ชื่อเท็จจริง ข้อมูลจากประสบการณ์จริง รวมทั้งการนำชี้ของผู้เฒ่าผู้แก่ที่เห็นพื้นที่ป่ามาทั้งชีวิต พบต้นเหตุของปัญหาการครอบครองเอกสารสิทธิ์ของนายทุน ที่ร่วมกับกลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ที่ทำหน้าที่รวบรวมแปลงที่ดินหลังจากที่มีข่าวการเห็นชอบให้ส่งเสริมอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำในพื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดชุมพร ตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๘ จากนั้นกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่รับรู้เรื่องนี้มาจากการประชุมของส่วนราชการที่พูดถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากอุตสาหกรรมเหล็กกลางน้ำ และปลายน้ำที่มีอยู่ในพื้นที่เดิม โดยธรรมชาตินักการเมืองและกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ย่อมมีขีดความสามารถในการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ในพื้นที่มากกว่าชาวบ้าน

ธรรมดา คนพวกนี้มองเห็นช่องทางที่จะได้เงินง่ายๆ อยู่แล้วโดยวิธีการที่เหลือเชื่อ

แต่ที่ข้าพเจ้าได้รับรู้จากชาวบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของการร่วมทำผิดกลุ่มหนึ่งได้แลกเปลี่ยนให้ข้าพเจ้าฟังว่า เมื่อญาติๆ ของพวกเขาที่เป็นผู้นำท้องถิ่นได้รับทราบเรื่องนี้หลังประชุมจากฝ่ายข้าราชการมาตามลำดับ พวกเขาทราบดีอยู่แล้วว่าชาวบ้านในสมัยก่อนเมื่อถูกหลอกลวงหรือพรรคพวกเพื่อนฝูงเป็นนักการเมือง ก็จะฝากงานและความไว้วางใจด้านพัฒนาพื้นที่ให้พรรคพวกตัวเองจัดการ เพราะเชื่อว่าคนพวกนี้มีความรู้ความสามารถกว่าชาวบ้าน นี่ก็เป็นเรื่องหนึ่งจากความบริสุทธิ์ใจของชาวบ้านนำไปสู่การคดโกงของผู้นำท้องถิ่นได้เหมือนกัน การรวมที่ดินในลักษณะเช่นนี้ วิธีการที่ทำกันง่ายๆ ในชนบทคือการเดินวงหลักจับจอบกันตามใจชอบ โดยมี การจ่ายผลประโยชน์ให้กับกลุ่มข้าราชการที่มีหน้าที่ในการรังวัดที่ดินคอยอำนวยความสะดวก

แต่ที่ข้าพเจ้าได้รับทราบจากพี่น้องที่อำเภอบางสะพาน อาจจะแตกต่างกันบ้างพื้นที่ เพราะที่นี่เขาใช้หนังสือตึกยิงเพื่อจับจองพื้นที่ไปตามแรงทั้งสี่ด้าน เมื่อหนังสือตึกไปตกถึงบริเวณไหนลูกหลานก็พากันวิ่งไปปักไม้เพื่อแสดงอาณาเขตของตนแล้วแต่ตกลงกันว่า จะใช้การยิงครั้งเดียวพอเท่าๆ กัน หรือผู้ใหญ่ กำหนดจะยิงสองครั้ง เป็นอันรู้กันว่านี่เป็นการแสดงอาณาเขต จนถึงการขายให้ถึงมือของกลุ่มทุนก็ไม่ได้มีการแสดงสิทธิอันใด นอกจากการช่วยกันเดินแนวเขตพื้นที่ร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการรังวัดแนวเขต ชาวบ้านที่เป็นฝ่ายขายที่เป็นผู้เดินชี้เขตตามที่ตนเองและพรรคพวกได้จับจองกันไว้ กลุ่มทุนจะทำหน้าที่รับรองเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งค่าเดิน ค่าเหนื่อย ค่าส่ง กล้อง และค่าอำนวยความสะดวกสบายให้ทั้งสองฝ่ายจนเสร็จสิ้นได้ไปที่แสดงกรรมสิทธิ์มาถึงมือของกลุ่มทุน โดยการระบุนการซื้อขายกันย้อนหลังกับเจ้าของหนังสือตึกเหล่านั้น เท่านั้นการรวมแปลงที่ดินที่พิสดารพันลึกก็เกิดขึ้น และก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยเพราะทุกคนร่วมกันกระทำผิดด้วยความไม่เข้าใจขนาดตนเองว่าจะต้องเจอกับอะไรบ้างจากการรวมแปลงที่ดินขายในครั้งนี้

อีกสาเหตุหนึ่งก็มาจากความเชื่อในกรณีที่น่าายหน้าคนกลางทำหน้าที่รวมแปลงที่ดินใช้ชื่อบริษัทในการรวมแปลงว่า “บางสะพานการเกษตร” ลักษณะและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการรวมแปลงที่ดินให้กับกลุ่มนักลงทุนอุตสาหกรรมเหล็กที่บางสะพานก็เกิดขึ้นที่จังหวัดชุมพรเช่นกัน เพราะการลงพื้นที่ของกลุ่มผู้รวมแปลงที่ดินที่จังหวัดชุมพรก็ใช้ชื่อว่า “บริษัทชุมพรการเกษตร” ด้วยเช่นกัน (กลุ่มทุนเป็นทุนกลุ่มเดียวกัน) โดยชาวบ้านทั้งที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และที่อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรเข้าใจว่าการต่อท้ายของบริษัทบริหารจัดการรวมแปลงที่ดินมีทำชื่อของบริษัทว่า “การเกษตร” น่าจะมาลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับ

การเกษตร ทำให้ชาวบ้านละเลยการตรวจสอบที่มาที่ไปของบริษัทที่เกี่ยวข้องในกิจการนี้กับกลุ่มทุนเก่าที่ยึดหัวหาดในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (โรงเหล็กที่บางสะพาน) ไปโดยสิ้นเชิง

การตรวจพบการทุจริตที่ดินของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินสาธารณะที่ป่าสงวน ที่อุทยานแห่งชาติ มักเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้งทางด้านผลประโยชน์และด้านการเมืองและทุกครั้งมักมีคำถามจากสังคมถึงความรับผิดชอบของผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง ที่นี้ก็เช่นกันเกิดคำถามมากมายถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนถึงสาเหตุที่กลุ่มทุนสามารถครอบครองพื้นที่ป่าสมบูรณ์ได้อย่างไร แม้จะได้คำตอบแบบขอไปทีจากผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ในทำนองว่าเอกชนได้ที่ดินมาถูกต้อง หรือมีการทำกินมาก่อนการซื้อขายเปลี่ยนมือ แต่ข้อเท็จจริงที่ค้านต่อคำตอบก็คือ พื้นที่บริเวณนี้เป็นป่ารกทึบที่มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี คำถามเดียวที่ไม่สามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องตอบได้เต็มปากคือ “เอกชนได้ป่าแห่งนี้มาเป็นสมบัติส่วนตัวได้อย่างไร”

ที่สำคัญการตรวจสอบจากผู้ที่เกี่ยวข้องกลับทำแบบขอไปที เหตุที่ข้าพเจ้าใช้คำนี้ก็เนื่องมาจากการตรวจสอบที่ดินของเอกชนรายนี้มีมาก่อนปี ๒๕๓๕ แต่เวลานี้การเอาผิดกับเอกชนกลุ่มนี้ก็ยังไม่คืบหน้า ที่เห็นเป็นแนวทางที่คืบหน้าแน่ๆ ในสายตาของชาวบ้านกลับกลายเป็นเรื่องการประชุมหารือของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถึงเรื่องการเยียวยาให้กลุ่มทุนที่ต้องสูญเสียพื้นที่หลังเวนคืนที่ดิน และหารือกันเรื่องค่าชดเชยที่กลุ่มทุนได้เอาที่ดินที่ถูกเพิกถอนนี้ไปจำหน่ายธนาคารไว้ก่อนหน้านี้เท่านั้น (จำหน่ายด้วยวงเงิน ๙๗๑ ล้านบาท) เรื่องนี้เป็นเรื่องแปลกประหลาดเมื่อเทียบกับการอยู่อาศัยของชาวบ้านในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหรือพื้นที่อุทยานแห่งชาติในหลายๆ พื้นที่ ที่มีการออกกฎหมายและงบประมาณของรัฐผ่านมติคณะรัฐมนตรีอย่างชัดเจนให้ทำการควบคุมและไล่อ้อย่างรุนแรง มีการตัด

ทำลายต้นยางพารา ปาล์ม บ้านเรือนและทรัพย์สิน ฯลฯ ของชาวบ้านที่อยู่อาศัยในเขตป่า ทั้งๆ ที่ทุกพื้นที่ที่มีปัญหานั้นจากการตรวจสอบส่วนราชการเอง และองค์กรอิสระหลายองค์กรมีข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันแทบทั้งหมดว่า ชาวบ้านทั่วประเทศที่มีปัญหาอยู่ในขณะนี้ได้อยู่อาศัยทำมาหากินอยู่กับป่าก่อนหน้าที่จะมาแบ่งพื้นที่หรือประกาศพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติแทบทั้งสิ้น เพราะเดิมกฎหมายการจัดการป่ายังไม่มี พื้นที่ที่อยู่กับป่าก็เป็นการอยู่แบบธรรมชาติดั้งเดิม หลังจากการเติบโตของเมือง ธุรกิจต่างๆ มีมากขึ้น รวมถึงการขยายตัวเรื่องการท่องเที่ยว ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรทางทะเลเริ่มแปลงเป็นผลประโยชน์จากฝ่ายการเมืองและกลุ่มทุนมากขึ้น การออกกฎหมายควบคุมที่รัฐมักใช้คำว่า “ควบคุมเพื่อให้ได้พื้นที่ป่าคืนมา” จึงเกิดขึ้นเกือบทุกพื้นที่

ปัญหาการคุกคามของเจ้าหน้าที่ในการไล่หรือชาวบ้าน มีให้เห็นมากขึ้น และนี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งอันเป็นที่มาของการรวมตัวกันของกลุ่มพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กฎหมายจัดการชาวบ้านที่อยู่กับป่า พอจะเดาได้ไม่ยากว่าการออกกฎหมายที่รุนแรงของประเทศในยามนี้เป็นเพียงข้ออ้างของรัฐในการจัดการพื้นที่ของคนไทยด้วยกันออกจากพื้นที่ และเตรียมจัดสรรพื้นที่ป่า และพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ สวยงาม เพื่อหวังเปิดทางให้คนที่มีความรู้ทางเศรษฐกิจเข้า ทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นรีสอร์ตที่พักตากอากาศไว้รองรับนักท่องเที่ยวตามศักยภาพของประเทศ หรือให้สัมปทานตัดไม้อย่างมโหฬารแก่กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มนายทุนที่มีผลประโยชน์ที่ต้องเกี่ยวข้องตอบแทนกัน แต่เมื่อเทียบกับพื้นที่คนยากคนจนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติเพราะเป็นชาวบ้านที่เกิดมาในพื้นที่ที่เป็นป่าเดิม มีวิถีชีวิตที่คุ้นเคยกับการหาอยู่หากินในป่า ที่ซึ่งไม่ได้ใช้พื้นที่ป่าไปในทางหาประโยชน์เป็นตัวเงินแบบนักลงทุน แน่หนอนว่าการแย่งชิงพื้นที่ทั้งการใช้

ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีจำกัด เฉพาะคนยากคนจนก็ไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์อยู่แล้ว แต่ทรัพยากรที่มีน้อยอยู่แล้วกลับต้องถูกแบ่งปันไปให้กับคนรวยที่ไม่ใช่รวยธรรมดา แต่กลับเป็นคนที่รวยมากถึงขั้นมหาเศรษฐี ดังเช่นแนวคิดของรัฐบาลเกือบทุกรัฐบาลที่อยากจัดการป่าสาธารณะมาเป็นธุรกิจท่องเที่ยว จึงกลายเป็นปัญหาความรุนแรงที่ขยายวงกว้างไปในทุกพื้นที่ เพราะนักธุรกิจจำพวกนี้เมื่อสืบเบื้องหน้าเบื้องหลังไปเรามักพบเห็นความเชื่อมโยงของบุคคลเหล่านี้กับกลุ่มนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคนกลุ่มเดียวกันทั้งการทำธุรกิจและทางการเมือง (เรามักเรียกคนพวกนี้ว่านักธุรกิจการเมือง)

เมื่อเห็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ในช่วงนี้ เราก็มักเชื่อตามที่เห็นข่าวว่าข้าราชการไล่อ่อนักธุรกิจเรื่องท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติทับลาน เกิดกระแสเป็นอย่างมากต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานและตัวอธิบดีกรมอุทยานฯที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ โดยเฉพาะตัวอธิบดีในลักษณะว่าได้เสียสละเป็นอย่างมากที่สามารถไล่ออกกลุ่มนักลงทุนที่ทำธุรกิจรีสอร์ตที่นั่นได้ ทั้งยังเรียกร้องความสนใจจากสังคมให้เห็นใจข้าราชการที่ทำตามหน้าที่จนถูกกดดันจากสังคม แต่สิ่งที่สร้างเคลือบแคลงใจแก่บุคคลทั่วไปก็คือการบุกรุกถือครองที่ดินจำนวนมากจริงๆ ไม่ใช่มีแต่ธุรกิจรีสอร์ตเท่านั้น ธุรกิจประเภทการก่อสร้างเช่นโครงการขนาดใหญ่ต่างๆ โดยขอเลือกเอาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าคือการทุจริตที่ดินหาดทรายชายทะเลของโรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ้านกรูด ทุจริตที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองแม่รำพึงและเขตวนอุทยานแม่รำพึงของโครงการโรงถลุงเหล็กและนิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพานที่มีความขัดแย้งกันกับชาวบ้านอย่างหนัก จนในที่สุดชาวบ้านต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางให้ไต่สวนที่มาที่ไปของการครอบครองเอกสารสิทธิ์ของกลุ่มทุนในที่สุดผลการพิพากษาของศาลปกครองชาวบ้านก็ต้องเสียพื้นที่ป่าเสม็ดขาวขนาดใหญ่เกือบพันไร่

ให้แก่นายทุนไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งที่มีหลักฐานของความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่า รวมถึงความหลากหลายของระบบนิเวศ จนสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สผ. ได้ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจความสมบูรณ์บริเวณพื้นที่ป่าแห่งนี้และประกาศให้เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์โดยเสนอให้มีการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับชาติ ตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ และมีการเสนอคณะรัฐมนตรีให้การเห็นชอบเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ทำให้หวนคิดไปว่าถ้าวันนี้พี่น้องประชาชนที่ได้รับทุกข์จากการพัฒนาของรัฐไม่ตื่นตัว และเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตัวพวกเขาเอง รวมถึงไม่เข้มแข็งพอที่จะตรวจสอบการทำงานที่ของนักวิชาการรับจ้างที่กลุ่มทุนจ่ายเงินจ้างมาเพื่อให้ครบกระบวนการการก่อสร้างโครงการ หรือตรวจสอบการเซ็นอนุมัติอนุญาตตามขั้นตอนของรัฐอะไรจะเกิดขึ้น ข้าพเจ้ามักพูดเพื่อหมายถึงสังคมชาวบ้านเยี่ยงข้าพเจ้าได้เกิดการสำนึกที่จะรักท้องถิ่นของตัวเองด้วยความภาคภูมิใจว่า ถ้าวันนี้ที่บ้านกรูด และที่บ่อนอก ไม่มีคนอย่างพวกข้าพเจ้าอาศัยอยู่ ป่านี้ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์คงทำลายอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยเช่นกัน

นี่คือสิ่งที่ข้าพเจ้าได้พบเห็นอยู่เรื่อยๆ ในการต่อสู้ของภาคประชาชนที่ต้องการรักษาวิถีชีวิตของพวกเขา ในขณะที่การต่อสู้แบบนี้เป็นการต่อสู้ที่ไม่เท่าเทียมกันแน่นอน เพราะชาวบ้านแค่อยากได้ป่าที่เป็นสมบัติสาธารณะคืนมาเพื่อหายใจให้สบาย เดินและสัญจรในพื้นที่กว้างและไม่แออัดเหมือนในเมืองใหญ่ รวมถึงเก็บไว้ให้ลูกหลานได้ภาคภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติที่พวกเขาโชคดีได้เป็นเจ้าของร่วมกัน แต่การต่อสู้ของนายทุนเป็นการต่อสู้เพื่อรักษามลประโยชน์ รักษากำไรจากการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ฝ่ายหนึ่งสู้เพื่อทวงคืนผืนป่ามาเป็นของส่วนรวมที่ต้อง

ใช้เงินที่มีน้อยนิดจำนวนสิบบาทหรือร้อยบาท แต่อีกฝ่ายสู้ด้วยเงินจำนวนหลายแสนล้านบาทเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวในการไถ่ทำลายผืนป่าพื้นที่ชุ่มน้ำที่พวกเขาต้องการถมและสร้างโรงงาน มันช่างต่างกันอย่างมากมาย และเรื่องราวที่เกิดขึ้นนี้ฝ่ายราชการมักพูดว่าทุกคนเขามีสิทธิเพราะเขาได้ที่ดินมาถูกต้อง อย่างไม่ละอายว่าที่ดินเหล่านี้มันควรมีใครถือกรรมสิทธิ์ แต่เพียงคนเดียวหรือไม่

ในการค้านหรือหนุนให้มีการก่อสร้างโรงงานขนาดใหญ่ในพื้นที่ก็เช่นกัน พวกเขามักพูดและแสดงทัศนคติต่อสังคมในเรื่องความเห็นของคนสองกลุ่มนี้ในลักษณะที่ต่างกัน เช่น กลุ่มที่ค้านได้รับเงินมาค้านเพราะถ้าไม่รับเงินมาจะเอาเงินที่ไหนมาค้าน ส่วนความเห็นที่พูดถึงกลุ่มสนับสนุนก็จะให้เหตุผลที่อ้างสิทธิชุมชนในการออกมาสนับสนุน แต่ไม่เคยได้ตรวจสอบว่าการสนับสนุนนั้นมีผลประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ เช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งที่ไม่ได้มาจากการตั้งใจจริงของผู้ใช้สิทธิก็ไม่ต่างกันถ้าเราจะเรียกว่าเป็นการเลือกตั้งที่ต่างตอบแทนผลประโยชน์ให้แก่กัน และข้าพเจ้าก็เชื่อว่าจะให้อ้างว่าเป็นเสียงส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการเลือกตั้งก็ไม่สามารถชี้้นำให้รัฐบาลตัดสินใจในบางเรื่องได้ เพราะเสียงที่แท้จริงเป็นเสียงที่ประชาชนได้แสดงตัวตนที่จะเคลื่อนไหวปกป้องทรัพยากรของเขาอย่างแท้จริง

การเปลี่ยนจากแนวทางพัฒนาพื้นที่จากสภาพเดิมที่เป็นเมืองประมงเมืองเกษตร ให้กลับกลายเป็นเมืองหลวงเหล็ก (เป็นการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลและเอกชน) เป็นการพัฒนาแบบที่รัฐกำหนดขึ้นเองย่อมเกิดความสับสนกับชาวบ้านพอสมควร เพราะความเชี่ยวชาญในการทำกินและการประกอบอาชีพที่มีความถนัดของ “คน” ย่อมไม่เหมือนกันแน่นอน ในความเป็นจริง เมื่อวิถีชีวิตที่เคยชินกำลังจะต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นการประกอบอาชีพที่ไม่คุ้นเคย ความรักถิ่นฐานและความหวงแหนที่ทำกินย่อมตามมา

โครงการโรงถลุงเหล็กและนิคมอุตสาหกรรมที่บางสะพานเป็นโครงการที่ประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย ทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มชาวบ้านทั้งสองฝ่าย นำไปสู่ความรุนแรงในการช่วงชิงทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ปี ๒๕๔๙ ข้าพเจ้าได้ประสบกับความขัดแย้งของชาวบ้านทั้งสองฝ่ายอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากโครงการโรงถลุงเหล็กและนิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพานตั้งอยู่ในพื้นที่ตัวอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และบ้านกรูดอยู่ตำบลธงชัยห่างกันไม่ถึง ๒๐ กิโลเมตร เมื่อมีพี่น้องจากพื้นที่ผลกระทบโดยตรงมาขอร้องให้ไปช่วยกันอีกครั้ง ในสนามการต่อสู้เพื่อฐานทรัพยากรการลงทุนด้วยเม็ดเงินมากมายมหาศาลถึง ห้าแสนล้านบาท ไม่ว่าจะเรื่องของการประมูลเพื่อปรับถมดิน การก่อสร้างตัวโครงการโรงถลุงเหล็ก หรือแม้แต่การจัดจ้างบริษัทรักษาความปลอดภัยในโครงการเอง ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดแรงผลักดันให้เกิดการแย่งชิงผลประโยชน์และเกิดความโกรธแค้นถ้าเสียผลประโยชน์ ที่นี่ก็เช่นกันเมื่อมีชาวบ้านคัดค้านโรงถลุงเหล็กและเป็นสาเหตุที่ทำให้โครงการไม่สามารถเดินหน้าได้ ความโกรธแค้นจึงตกอยู่กับชาวบ้านที่เป็นฝ่ายคัดค้านไม่ให้เกิดโครงการ

โครงการโรงถลุงเหล็กอาจจะทันสมัยกว่าเมื่อเทียบกับโรงไฟฟ้าถ่านหินที่เป็นเรื่องเก่า เพราะโรงถลุงเหล็กเป็นเรื่องที่เกิดทีหลังถึงสิบปี การตั้งรับของทุกฝ่ายก็คือบทเรียนเดิมที่นำมาปรับแก้สำหรับชาวบ้านฝ่ายคัดค้านเพื่อให้ไม่สามารถคัดค้านโครงการของเขาสะดวก การใช้เงินจำนวนมากซื้อคนไว้เป็นพวกคอยทำความเข้าใจกับผู้คัดค้าน ด้วยเม็ดเงินที่หอมทำให้ประชาชนสัมพันธ์ระดับพันล้าน ที่น่าแปลกใจคือทุกอย่างในพื้นที่เกิดปัญหา ชาวราชการเองรู้ดีว่าฝ่ายใดถูก และฝ่ายใดผิด แต่เนื่องจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในทุกพื้นที่ต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่กลุ่มข้าราชการที่ต้องทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลับไม่ทำหน้าที่ของตน ทั้งที่การละเลยต่อ

หน้าที่ของข้าราชการน่าจะมีคามผิดแต่ทุกคนก็ไม่ใส่ใจ เพียงใช้ข้ออ้างว่าเรื่องนี้เป็นนโยบายของรัฐเท่านั้น ส่วนหน้าที่ที่ต้องทำ หน้าที่ในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติกลับกลายเป็นชาวบ้านที่ไม่ได้มีเงินเดือนตอบแทน หรือมีหน้าที่โดยตรงตามกฎหมาย แต่กลับต้องทำหน้าที่แทนพร้อมต้องยอมรับข้อกล่าวหาที่ตามมาเสมอว่า “พวกขัดขวางการพัฒนา”

สิ่งที่ข้าพเจ้าได้ประสบกับการต่อสู้รอบใหม่คือ “ผลประโยชน์” ที่ในชีวิตคนยากคนจนอย่างข้าพเจ้าไม่เคยคิดว่าจะมีคนมาบอกข้าพเจ้าว่าสามารถให้เงินข้าพเจ้าได้ถึง ๓๐-๕๐ ล้านบาท เพื่อแลกกับการต่อสู้ในรูปแบบใหม่ คำว่ารูปแบบใหม่คือการต่อสู้ที่ข้าพเจ้าต้องประเมินประเด็นแพ้และประเด็นชนะไว้ด้วยเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางหลังจากข้าพเจ้ายอมรับผลประโยชน์ก้อนใหญ่แล้ว นั่นคือการประชาสัมพันธ์ของโครงการโรงถลุงเหล็กแบบใหม่ ถ้าข้าพเจ้าไม่บังเอิญมีความคิดอยู่ด้านเดียวเกี่ยวกับความรู้สึกที่ต่อต้านการพัฒนาประเภทนี้ ข้าพเจ้าคงหลงไปกับคำเยินยอของกลุ่มทุนที่ปฏิบัติกับข้าพเจ้า เช่น ใช้คำว่า “ท่าน” และพยายามชื่นชมว่าข้าพเจ้าเป็นนักวิชาการได้ในฐานะนักวิชาการฝ่ายสิ่งแวดล้อมของบริษัท ที่ล้วนชื่นชมในความสามารถของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก ที่สุดเมื่อการเจรจาให้รับผลประโยชน์ไม่สามารถหาข้อยุติได้ ความเคลือบไหวเพื่อรวบรวมผู้คนของกลุ่มอิทธิพลในการสร้างอำนาจการต่อรองกับทุนเริ่มคึกคัก ถึงแม้ครั้งนี้การคัดค้านโครงการโรงถลุงเหล็กและนิคมอุตสาหกรรมบางสะพานจะมีผู้คนเข้าร่วมไม่มากเหมือนเมื่อสมัยการคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินก็ตาม แต่ก็ยังถือว่ามีกรณีต้นตัวอย่างสูงในการเคลื่อนไหวของชาวบ้าน

ข้าพเจ้าเริ่มเป็นที่เกลียดชังของกลุ่มทุนทั้งใหม่และเก่าที่ร่วมกันผลักดันโครงการนี้ ในด้านการเงินบ้าง วัตถุประสงค์บ้าง ฯลฯ รวมถึงกลุ่มผู้นำมวลชนในพื้นที่ ถึงขนาดคนเหล่านี้ไปประชาสัมพันธ์กับสื่อมวลชนว่าข้าพเจ้าเป็นคนนอก ชอบสร้างความวุ่นวาย พร้อมทั้งโจมตีข่าวกการคัดค้านของ

ข้าพเจ้าให้กลุ่มสนับสนุนเชื่อว่า ข้าพเจ้ารับจ้างกลุ่มทุนอื่นๆ มาเพื่อคัดค้านโครงการโรงถลุงเหล็กที่บางสะพานอย่างเดียวนั้น ส่วนในระดับนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็มีคำสั่งในการประชุมของทางราชการ ให้ทุกคนไปช่วยกันทำความเข้าใจคนในครอบครัวและในหมู่บ้านของตัวเองที่ฝ่ายผู้นำท้องถิ่นต้องรับผิดชอบ ที่จะต้องสร้างความเข้าใจว่านี่คือเรื่องของรัฐและพี่น้องประชาชนต้องมีหน้าที่ทำตาม การทำผิดกฎหมายของกลุ่มทุนก็เหมือนกันเกือบทุกชั้นตอน เพียงแต่บุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดมีมากกว่า ใช้ความแยบยลมากกว่า เนื่องจากโครงการใหญ่กว่ากัน ถ้าเทียบกับการโกงก็เท่ากับโกงมากกว่าถึง ๓ เท่า

และทุกปัญหาที่ข้าพเจ้าเคยพบ เคยถูกกระทำในการต่อสู้กับโรงไฟฟ้า ถ่านหินก็กลับมาอีกครั้งจนข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนว่ากำลังนอนหลับและฝันไป หรือเหมือนการระลึกชาติได้ ข้าพเจ้าต้องเดินทางไปหน่วยงานทุกหน่วยงานในปัญหาที่เหมือนกันเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตของกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าพเจ้าต้องไปที่ดินทั้งระดับอำเภอ จังหวัดและระดับกรม เพียงเพราะต้องตรวจสอบการบุกรุกและถือครองที่ดินที่ไม่ถูกต้อง และข้าพเจ้าต้องไปที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมอีกครั้งเพื่อไปคัดค้านการศึกษารายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่เป็นเท็จกรณีป่าขนาดใหญ่ถูกระบุจาก(สม.)นักวิชาการว่าเป็นป่าที่เสื่อมโทรมแล้ว เพื่อบอกข้อเท็จจริงว่าป่าแห่งนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สม.)ว่าเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับชาติ และยังมีอีกหลายหน่วยงานที่ต้องไปเหมือนเดิม และตรวจสอบเหมือนเดิม การแจ้งความเอาผิดชาวบ้านที่อยู่ในฝ่ายคัดค้านให้ต้องตกเป็นผู้ต้องหาและยุ่งยากในการหาหลักทรัพย์ประกันตัวก็ยังเป็นไปโดยวิธีเดิม ในขณะที่องค์กรของรัฐปรับตัวเองอย่างเต็มที่เพื่อให้ทุนในยุคโลกาภิวัตน์เดินหน้าได้สะดวกขึ้น

กฏ

การให้ทุนกับชาวบ้านในรูปแบบการต่างๆ เพื่อหวังแทรกแซงการคัดค้านโครงการโรงถลุงเหล็กของชาวบ้านค่อยๆ คืบคลานเข้าสู่ภาคประชาชนอย่างไม่รู้ตัว งานวิจัยมากมายถูกจัดสรรลงพื้นที่หลายแบบหลายลักษณะ การให้ความสำคัญต่อรูปแบบการจัดองค์กรที่รัฐให้การยอมรับมีมากขึ้น ทุนเริ่มใช้การจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมมารองรับเพื่อจัดการกับฝ่ายที่คัดค้าน โครงการของพวกเขาเริ่มเกิดขึ้น เริ่มมีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนองค์กรภาคประชาชน ในการสังกัดของรัฐ ข้าพเจ้ามักเรียกประชาชนที่หลงทางและเดินเข้าไปในเส้นทางที่รัฐบาลปูไว้ ว่าบริษัทลูกของรัฐบาล อาจเป็นเพราะข้าพเจ้ามองว่าการที่ประชาชนต้องทำตามเงื่อนไขที่ถูกกำหนดโดยรัฐให้ต้องเข้าประชุมบ่อยๆ มีกิจกรรมอ่อนๆ ที่ไม่กระทบกระทั่งและถูกควบคุมการเคลื่อนไหวโดยรัฐบาล ทำให้พลังที่บริสุทธิ์ของประชาชนในพื้นที่กลับกลายเป็นต้องทำตามเงื่อนไขที่เขียนไว้ในการขออนุญาตนั้น การต่อสู้ที่เริ่มจากการเขียนโครงการตามที่รัฐบาลอยากให้ชาวบ้านทำ ก็ไม่ต่างกับนักวิชาการหรือนักวิจัย เพียงแค่การยอมรับข้อเสนอจากรัฐที่ฝ่ายประชาชนต้องแจ้งให้ทราบว่ามีสมาชิกของกลุ่มตนมีกี่คนและใครทำหน้าที่อะไรในกลุ่มที่คัดค้านโครงการให้รัฐรับรู้ รวมถึงการจัดการกลุ่มต่างๆ ที่มีในพื้นที่หมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัดมีใครบ้างและจะควบคุมกันอย่างไร

ข้าพเจ้าเริ่มเห็นจุดประสงค์ที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปของประชาชนทั่วประเทศที่เคยเข้มแข็ง มีเวลาในการค้นคว้าหาข้อผิดพลาดหรือหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของกลุ่มทุนเพื่อเปิดโปงหรือดักหน้าดักหลัง เพื่อให้กระบวนการโรงถลุงเหล็กไม่สามารถเดินหน้าได้สะดวก แต่ที่สุดงานวิจัยเหล่านี้กลับทำให้ชาวบ้านกลายเป็นคนที่ทำงานพุดคุย ทำงานตรวจสอบค้นหา ทำงานเปิดโปง โดยกลับไปเป็นผู้รวบรวมบิลน้ำมัน

ปลูกต้นไม้ และทำข้อสรุปเพื่อส่งโครงการให้ครบตามจำนวนเงินที่เขียนโครงการกันมาเท่านั้น

พื้นที่ที่ถูกระบุให้เป็นพื้นที่สร้างโรงอุโมงค์และนิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพานนั้นก็พื้นที่เป้าหมายที่ภาคประชาชนเองต้องระมัดระวังเป็นอย่างมาก การโหมเข้ามาของกลุ่มทุนที่ร่วมกับรัฐในรูปแบบต่างๆ ก็ทำให้เกิดการแสวงหาของภาคประชาชนบางกลุ่มที่ต้องการยกระดับจากกลุ่มที่เป็นประชาชนผู้คัดค้าน หรือเป็นประชาชนที่นั่งมองอย่างเฉยๆ ให้กลับกลายเป็นประชาชนที่ต้องการเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ มีการเรียกร่องเงินทองจากกลุ่มนักลงทุนหลายๆ ซ้ำพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ประชาชนกลุ่มใหม่ยอมตามไม่ทัน เพราะถ้าซ้ำพเจ้าพยายามมองแบบที่ซ้ำพเจ้าเป็นคนในยุคโบราณการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในสมัยก่อนๆ แม้จะไม่สามารถทำให้รัฐบาลยอมรับได้ แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเคลื่อนไหวแบบเก่าๆ สร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนได้มาก ผลประโยชน์ที่กลุ่มทุนเสนอให้ก็ไม่พ้นการปลูกป่า การปลูกต้นไม้ต้นเล็กๆ แบบยอดฮิตที่ภาครัฐบาลนิยมทำกัน แต่พวกเขาไม่เคยคำนึงถึงมาตรการในการป้องกันการทำลายโดยการเฝ้าระวังการตัด หรือการโค่นไม้ขนาดใหญ่หรือไม้ขนาดกลางที่เสียหายจากกระบวนการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ที่จะต้องปรับถมพื้นที่และสร้างความเสียหายมากมายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และที่เหลือคือการสร้างคำพูดอย่างสวยหรูเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันที่ลอกพี่น้องประชาชนให้หลงไปกับคำพูดที่แล้วแต่กลุ่มทุนกับกลุ่มข้าราชการที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศที่รัฐบาลเชื่อถือในระบบของข้าราชการเองและเชื่อว่าแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาโดยการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการมากกว่าการลงพื้นที่จริงเพื่อมาดูเรื่องราวความเป็นจริงของคนในปัจจุบัน

การพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงธรรมชาติในพื้นที่ที่เห็นชัดมากๆ คือการนำพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม มาสร้างเป็นโรงงาน และนำพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ทางทะเลมาสร้างท่าเรือ ที่ทำให้กลุ่มอุตสาหกรรมสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยคนกลุ่มเดียว ภายใต้คำพูดที่สรรหามาโฆษณาชวนเชื่อว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยจะปรับเปลี่ยนเป็น “อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” เพียงเพื่อช่วยให้กลุ่มทุนสามารถสร้างโรงงานได้บนพื้นที่ที่อ่อนไหวเปราะบาง และมีผลกระทบมากมายต่อระบบนิเวศ ให้มีความชอบธรรมว่าทุนและรัฐได้ร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการสร้างอุตสาหกรรมแบบใหม่แล้วนั้น กระบวนการในการจัดถมบ่อรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมที่กระทรวงอุตสาหกรรม หรือส่วนราชการจัดขึ้นเพื่อมอบรางวัลดีเด่นให้กลุ่มทุนในแต่ละปี ก็สร้างความเจ็บปวดกับพี่น้องประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่ต้องเสียพื้นที่ทำกินไป แลกกับความรวยของคนไม่กี่คนที่มีอำนาจในการแย่งชิงและมีอำนาจในการต่อรองการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของส่วนรวม เรื่องราวเหล่านี้นับเป็นความเจ็บปวดครั้งแล้วครั้งเล่าของการพัฒนาประเทศไทย

ซ้ำพเจ้าและพี่น้องกลุ่มอนุรักษ์ฯยังพร้อมสู้ต่อไปร่วมกับพี่น้องบ้านกรูดและเครือข่ายในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และทั่วประเทศ

ประวัติ และผลงาน

จินตนา แก้วขาว

นางจินตนา แก้วขาว เกิดวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ที่ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บิดาทำงานในตำแหน่งพนักงานลูกจ้างของสำนักงานเทศบาลตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ปัจจุบันยกระดับเป็นเทศบาลเมืองหัวหิน)

มารดาเป็นแม่บ้านรับจ้างทำงานที่บ้านซึ่งสามารถทำร่วมกันได้กับลูกๆ และสมาชิกในบ้าน มีรายได้พอประมาณที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี

มีพี่น้องทั้งหมด ๖ คน เป็นหญิง ๓ คน และเป็นชาย ๓ คน บ้านเดิมที่ปลูกอาศัยนั้นอยู่ในที่ดินที่ได้รับการอนุญาตจากสำนักงานเทศบาลในฐานะลูกจ้าง ภายหลังจากได้ย้ายออกจากพื้นที่ของเทศบาลโดยการผ่อนซื้อที่ดินของเอกชนโดยปัจจุบันมารดาปลูกบ้านหลังเล็กอาศัยอยู่ที่อำเภอหัวหิน โดยมีพี่ๆ น้องๆ ยังอยู่ที่อำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้งหมด

จินตนา แก้วขาว ปัจจุบันอายุ ๕๐ ปี สมรสกับนายอิสรา แก้วขาว ซึ่งเป็นคนตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ครอบครัว “แก้วขาว” และมวลชน

จินตนา แก้วขาว ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๒๐๒ หมู่ที่ ๒ ตำบล
ธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๙๐ พร้อมกับสามี
บุตรสาวและบุตรชาย มาเป็นเวลา ๓๐ ปี ที่ตำบลธงชัยซึ่งเป็นพื้นที่
ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่ที่
บ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติการศึกษา

- ระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน ตำบลหัวหิน อำเภอ
หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจบ ม.ศ.๓ ที่โรงเรียนหัวหินวิทยาคม
อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์
- ระดับมัธยมปลาย ม.ศ.๔-ม.ศ.๕ ที่โรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพรับปริญญาจากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

- ได้รับปริญญาตรีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
ในฐานะตัวแทนชาวบ้านจากบ้านกรูด อำเภอบางสะพาน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ พร้อมกับนายเจริญ วัดอักษร ตัวแทนชาวบ้านจากตำบล
บ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี ๒๕๔๔

- ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔

ประวัติการทำงาน

๑. ปี ๒๕๒๑ - ๒๕๒๕ครูอนุบาลดรุณศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์
๒. ปี ๒๕๒๘-๒๕๓๐ อัตรากำลังสอนอนุบาลโรงเรียนวัดธงชัยธรรมจักร
ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. ปี ๒๕๔๒ ได้รับเลือกจากพี่น้องมวลชนในพื้นที่ให้เป็นประธานกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด จนถึงปัจจุบัน

๔. ปี ๒๕๔๒-๒๕๔๖ ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาเทศบาลตำบลบ้านกรูด ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการผลักดันของชาวบ้านในขณะนั้นเพื่อต้องการยึดกุมพื้นที่ทางการเมืองจากกลุ่มสนับสนุนโรงไฟฟ้าเดิม แต่ได้ข้อสรุปส่วนตัวว่าการเมืองในระบบไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

๕. ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๕ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติหาดวนกรตำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนถึงปัจจุบัน

๖. เป็นที่ปรึกษาสถานีวิทยุชุมชนเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางสะพาน FM.๑๐๐.๗๕ MHz อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจัดสร้างสถานีวิทยุโดยการทอดผ้าป่าสามัคคี เป้าหมาย

เพื่อเป็นปากเสียงของประชาชนในการต่อสู้เป็นผลสำเร็จจนปัจจุบันสถานียังเป็นกระบอกเสียงของประชาชนเป็นอย่างดีโดยการบริหารและจัดการของชาวบ้านเอง

ผลงานการตรวจสอบเรื่องทุจริตจากการต่อสู้โครงการโรงไฟฟ้า และโรงกลูกลีกลึก

๑. ตรวจสอบทุจริตของเจ้าหน้าที่

๑.๑ ตรวจสอบทุจริตของเจ้าหน้าที่ ที่ของรัฐในการออกเอกสารสิทธิในที่ดินหาดทรายชายทะเล (หาดสมเด็จพระนเรศวร) จากการรวมตัวของกลุ่มทุนเพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดโดยการรวบรวมหลักฐานส่งให้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ปปช. ซึ่งมีผลความผิดในที่ดินเขตตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปัจจุบันได้ที่ดินบริเวณนี้คืนให้เป็นสมบัติของสาธารณะต่อไป ในกรณีนี้สามารถเอาผิดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ๕ คน ที่รู้เห็นในการรับรองแนวเขต และร่วมกันในการออกเอกสารสิทธิอันเป็นเท็จก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ และ (ตรวจสอบตั้งแต่ ปี ๒๕๔๒ จนถึงปี ๒๕๕๒ จึงชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่ที่ดินและเจ้าหน้าที่ทำในการรับรองแนวเขตเท็จ)

๑.๒ ตรวจสอบการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการออกเอกสารสิทธิในที่ป่าสงวนและวนอุทยานป่าคลองแม่รำพึง ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปัจจุบันที่ดินบริเวณดังกล่าวได้คืนมาเป็นสมบัติสาธารณะ (ตรวจสอบตั้งแต่ ปี ๒๕๕๐ และปัจจุบันมีการเพิกถอนเอกสารสิทธิในที่ดิน และคืนสภาพให้เป็นพื้นที่ป่าสงวน และวนอุทยาน)

๑.๓ ตรวจสอบรายงานวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) กรณีโรงไฟฟ้าหินกรูด และโรงไฟฟ้าบ่อนอก จนพบว่าเป็นการทำรายงาน

ที่เป็นเท็จ ทำให้รัฐมนตรีต้องพักใบอนุญาตนักวิชาการที่ศึกษารายงานนั้น และต้องสั่งให้มีการศึกษารายงาน EIA ขึ้นใหม่เป็นผลให้ประชาชนไม่ยอมรับโครงการ จึงไม่สามารถสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ จ.ประจวบฯ ได้ (ตรวจสอบ EIA โรงไฟฟ้าทั้งสองโรงปี ๒๕๔๒ - ๒๕๔๔) จึงมีคำสั่งให้พักใบอนุญาตนักวิชาการนั้น

๑.๔ ร่วมกับประชาชนในพื้นที่วางท่อบริเวณรอบแนวปะการัง โดยใช้ทุนของชาวบ้านเองและไม่เคยได้รับรวมทั้งไม่เคยของงบประมาณจากหน่วยงานรัฐแต่อย่างใดและเพื่อลดการรบกวนจากกิจกรรมของการท่องเที่ยว การทำประมง รวมถึง วัตถุประสงค์เพื่อเสริมให้ชุมชนมีประสิทธิภาพ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่โดยการลดความเสี่ยงต่อการจอดเรือของชาวประมง และการดำเนินาตุปะการังของนักท่องเที่ยว (เริ่มตั้งแต่ ปี ๒๕๔๑ ที่มีการอนุมัติ EIA ของโรงไฟฟ้าหินกรูด จนถึงปัจจุบัน)

๑.๕ คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินขนาดใหญ่ทั้งที่บ้านกรูดกำลังผลิต

๑,๔๐๐ เมกะวัตต์ และที่ตำบลบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กำลังผลิต ๗๓๔ เมกะวัตต์และเปิดโปงกระบวนการเซ็นสัญญาที่ทำให้รัฐเสียเปรียบจนเป็นที่มาของคำว่า “ค่าโง่” เป็นจำนวนมากถึง ๓๔๐,๐๐๐ ล้านบาท รวมถึงเปิดโปงความฉ้อฉลของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๓๙ จนประสบความสำเร็จ มีมติ ครม. ยกเลิกการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่ประจวบฯ ในที่สุด)

๑.๖ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในนามกลุ่มพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์บ้านกรูด เพื่อยกระดับเกษตรกรไม่ให้ใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัย และสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และราคาพืชผลทางการเกษตรไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ ปัจจุบันมะพร้าวอินทรีย์มีตลาดการส่งออกกับกลุ่มประเทศ EU

๒. ตรวจสอบที่ดินป่าสงวน ป่าคลองแม่รำพึงพบการบุกรุกยึดคลองที่ป่าสงวนฯและวนอุทยานแม่รำพึงเกือบหนึ่งพันไร่เพื่อนำไปดำเนินการจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพาน และโครงการเหล็กต้นน้ำ จึงได้รวบรวมพี่น้องในพื้นที่ดำเนินการให้เพิกถอนเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ปัจจุบันที่ดินดังกล่าวได้ถูกเพิกถอนโดยกรมที่ดินแล้วเสร็จ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๓ ทำให้ที่ดินบริเวณดังกล่าวกลับมาเป็นสมบัติของส่วนรวมต่อไป

๓. ตรวจสอบพบการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำของหมู่บ้านที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่มีการออกเอกสารสิทธิ์โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่สร้างโรงถลุงเหล็กซึ่งตั้งอยู่กลางชุมชน จึงร่วมกันตรวจสอบพบว่าไม่เคยมีร่องรอยการอยู่อาศัยและการทำกินมาก่อน การได้มาซึ่งเอกสารสิทธิ์จึงไม่ถูกต้อง ปัจจุบันดำเนินการฟ้องเพื่อให้เกิดการเพิกถอน

เอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๑๘ แปลง (เกือบ ๑,๐๐๐ ไร่)

๔. ร่วมกับชาวบ้านขอมีส่วนร่วมในการจัดทำผังเมืองรวมชุมชน บางสะพาน-บ้านกรูด เนื่องจากผังเมืองเดิมหมดอายุต้องจัดทำผังเมืองใหม่ และผังเมืองเก่าได้กำหนดให้อาคารบ้านเรือนของชาวบ้านทั้งหมด เป็นพื้นที่สีม่วงต่างๆ ที่ประชาชนอยู่อาศัยกันมาหลายชั่วคน การทำ ผังเมืองเก่าจึงไม่ได้ให้ความเป็นธรรมกับประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุตสาหกรรมให้พื้นที่ที่ต้องเป็นเขตนิคม อุตสาหกรรม จึงได้รวบรวมชาวบ้านเพื่อขอคืนพื้นที่เพื่อให้เป็นพื้นที่เพื่อ การเกษตรเช่นเดิม ตามสิทธิของประชาชนพึงมีพึงได้

๕. ตรวจสอบ EIA ทั้งบ้านกรูด-บ่อนอก ในขณะที่บริษัทที่ปรึกษาไม่ ดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ผลกระทบจากการสร้างท่าเรือของโรงไฟฟ้าหิน กรูดว่าจะส่งผลกระทบต่อแนวปะการังชายฝั่งอย่างไร ทั้งบริษัทที่ปรึกษา กลับตรวจไม่พบแนวปะการังที่ชาวบ้านยื่นให้ดำเนินการตรวจสอบ โดย อ้างว่าไม่พบแนวปะการัง และยืนยันว่าไม่มีแนวปะการังโดยอ้างเอกสาร ของกรมประมงที่ไม่เคยระบุว่าไม่มีแนวปะการังบริเวณดังกล่าว ทำให้เกิด กระบวนการพิสูจน์ทางสังคม จนนำไปสู่วิกฤตศรัทธาในข้าราชการไทย และผลพวงในครั้งนั้นทำให้การทำรายงานวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม(EIA) ต่อ โครงการขนาดใหญ่ทั้งหมดต้องเพิ่มความระมัดระวัง และเกิดการแก้ไข กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมขึ้น

๖. ตรวจสอบ EIA โครงการโรงถลุงเหล็ก พบว่าเป็นการทำรายงาน ไม่ตรงต่อสภาพความเป็นจริงหลายอย่าง เช่นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย โดยสภาพ และมีความสมบูรณ์ สามารถสร้างแพลงตอนพืชได้จากความ สมดุลของน้ำทะเล และน้ำจืดที่ไหลมาบรรจบกันทำให้เกิดระบบนิเวศที่ สมบูรณ์ และแพลงตอนในบริเวณดังกล่าวยังเป็นอาหารของลูกปลาที่ บริเวณปลายแหลมแม่รำพึง ที่ถูกระบุในรายงานของนักวิชาการว่าเป็นแค่

“บึงน้ำเค็ม” ซึ่งน้ำจากป่าชุมชนน้ำนั้นเป็นต้นทางที่ไหลลงสู่ทะเลบริเวณ แหลมแม่รำพึง และในรายงานยังระบุถึงต้นไม้ที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเสม็ดขาว ขนาดหลายพันไร่ว่าเป็นต้นไม้ที่เสื่อมโทรมแล้ว เพื่อให้ดูเหมาะสมแก่การ สร้างโรงถลุงเหล็ก ทั้งๆ ที่ไม่เสม็ดขาวทั้งหมดมีความสมบูรณ์ตาม ธรรมชาติ และเป็นไม้ขนาดใหญ่ที่เกือบจะเหลือไม่กี่แห่งของประเทศไทย และในรายงานก็ไม่ระบุว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ปลาทิวาไขหนาแน่น เป็นอันดับหนึ่งของบริเวณอ่าวไทยตอนล่างจนทำให้ต้องมีกฎกระทรวง ของกรมประมงที่ต้องออกกฎหมายห้ามจับปลาในฤดูวางไข่ ๓ เดือนซึ่งรวม บริเวณแหลมแม่รำพึงนี้ด้วย จากเหตุผลทั้งหมดทำให้จากการตรวจสอบ จึงพบความข้อผิดพลาดที่ร้ายแรงโรงไฟฟ้าหินกรูด วันนี้กระบวนการตรวจสอบ EIA ของชาวบ้านในพื้นที่จึงทำให้ EIA ฉบับนั้นยังไม่ผ่านความเห็นชอบ จาก (สผ.)สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

๗. ร่วมกับพี่น้องเครือข่ายสิ่งแวดล้อมทั้งแปดกลุ่มของจังหวัด ประจวบฯ เข้าร่วมร่างแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ให้เป็นแผนที่มาจากการมี ส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่จะกำหนดบทบาทการพัฒนาใดๆ เนื่องจากที่ผ่านมามีความขัดแย้งในเรื่องการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ใน พื้นที่เสมอมา ทำให้เกิดการร่วมกันคิดถึงการกำหนดแนวทางพัฒนาที่ต้อง อิงต่อฐานทรัพยากร และเน้นให้ได้ประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่จริง ที่ ผ่านมาการกำหนดยุทธศาสตร์จังหวัดประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเข้า จัดทำยุทธศาสตร์ ทำให้ส่วนราชการกำหนดการพัฒนาโดยอิงกับทุนจาก อุตสาหกรรมหนัก เช่นอุตสาหกรรมเหล็กที่เข้ามาพื้นที่ ปัจจุบันประสบ ความสำเร็จจากกระบวนการมีส่วนร่วมจากเดิมที่เน้นการพัฒนาจังหวัด ด้วยการเปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนักนั้น ได้ปรับเปลี่ยนเป็น สนับสนุนตามศักยภาพในพื้นที่มี ทำให้ได้การพัฒนาที่เน้นพื้นที่โดยการ กำหนดยุทธศาสตร์จังหวัดเป็นดังนี้ ๑.การท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่า

๒. มะพร้าว สับปะรดที่หนึ่งของโลก ๓. สังคมแห่งมิตรไมตรี ซึ่งเราเชื่อว่าจะ
ในโอกาสหน้าจะสามารถนำความสงบสุขมาสู่ชุมชนได้ และเกิดการ
พัฒนาได้อย่างยั่งยืนจริง

การได้รับรางวัล

๑. ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
พร้อมกับเจริญ วัดอักษรจากบ่อนอก เมื่อปี ๒๕๔๔ ในฐานะที่ได้เรียนรู้
โดยตรงจากการต่อสู้ภาคประชาชนและสามารถขยายองค์ความรู้สู่สังคม
สาธารณะ

๒. รางวัลด้านสิ่งแวดล้อม...จากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลมอบรางวัลแม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประจำปี
๒๕๕๐ เนื่องในงาน “มหิดล วันแม่” ประจำปี ๒๕๕๐

๓. รางวัลด้านสิ่งแวดล้อม...ได้รับรางวัลองค์กรดีเด่นร่วมอนุรักษ์
พื้นที่ชุ่มน้ำ ปี ๒๕๕๓จากนายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔. รางวัลด้านสิ่งแวดล้อม ได้รับรางวัลผู้หญิงเก่ง ปี ๒๕๕๕ สาขา
สิ่งแวดล้อม จากนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี จัดโดย
สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา สมาคมส่งเสริมสถานภาพ
สตรี

๕. ได้รับรางวัล ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนดีเด่น จากสภาทนายความ ปี
๒๕๔๔

๖. ได้รับรางวัล องค์กรดีเด่นด้านสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๔๘ จากคณะ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗. ได้รับรางวัล...ผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๕๐ เนื่องใน

โอกาสวันสตรีสากล จากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๘. ได้รับปริญญารัฐศาสตร์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัย
รามคำแหง ปีการศึกษา ๒๕๕๕

๙. ได้รับรางวัลจากกระทรวงทรัพยากรในการจัดการแนวชายฝั่งโดย
การร่วมกันทำความสะอาดแนวชายหาดในโครงการชายหาดติดดาว

ก้าวเดินต่อไป

ทั้งหมดนี้คงเป็นเรื่องเล่าที่เกิดจากการเดินทางบนเส้นทางการต่อสู้
เพื่อรักษาทรัพยากรของข้าพเจ้าและคนในชุมชนของข้าพเจ้า ที่ต้องการ
รักษาฐานทรัพยากรที่มีความสำคัญเพื่อหล่อเลี้ยงทุกชีวิตที่ต้องอาศัยและ
พึ่งพาทรัพยากรทางธรรมชาติเหล่านี้ คงไม่แปลกนักที่วันนี้เราได้เห็นการ
ลุกขึ้นสู้ของชุมชนในแต่ละพื้นที่ แต่ละอำเภอ แต่ละจังหวัด และชุมชนที่
ต่อสู้กันถึงแม้จะเป็นชุมชนที่ไม่ใหญ่โตนักแบบที่รัฐต้องการนำไปเป็นตัวชี้
วัดเพื่อประกอบการตัดสินใจโครงการ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่าพวกเรา
และพวกเขาเหล่านั้นเป็นเจ้าของพื้นที่ตัวจริงที่มีสิทธิที่จะกำหนดแนวทาง
การพัฒนาในพื้นที่ของแต่ละคน เช่นที่ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ กำลังเดินทาง
มาถึง

และข้าพเจ้าหวังว่าเรื่องราวเหล่านี้คงได้เป็นทั้งอุทาหรณ์ให้คิด และ
ใช้ประโยชน์ได้บ้างบนเส้นทางการต่อสู้ของภาคประชาชน แม้ว่าข้าพเจ้า
ยังต้องสู้กับแนวคิดแบบสูตรสำเร็จของรัฐ และทุนก็ตาม ข้าพเจ้ายืนยันดีที่
จะเดินไปบนเส้นทางเดินเดิมที่ข้าพเจ้าคิดว่าถูกต้องเพื่อทวงถามหาความ
เป็นธรรมในสังคมต่อไป

ด้วยความศรัทธาที่มีต่อการต่อสู้เพื่อสิทธิของภาคประชาชน

ปัจจุบัน

ได้ร่วมกับเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ฯ ทั้ง ๘ กลุ่มในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อแก้ไขจัดการการพัฒนาพื้นที่ของ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เองเพื่อให้พี่น้องประชาชนชาวประจวบคีรีขันธ์ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการพัฒนาพื้นที่ของตน เช่นได้ร่วมกับส่วนราชการในจังหวัดในการร่วมวางแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเป้าหมายเพื่อให้ประจวบคีรีขันธ์ลดความขัดแย้งในการแย่งชิง

ภาคผนวก

อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ และมูลนิธิ ๑๔ ตุลา

นับตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม ๒๕๑๖ สิ้นสุดลง ความยิ่งใหญ่ของเหตุการณ์ดังกล่าวได้ทำให้เกิดข้อเสนอว่าควรจะสร้างอนุสาวรีย์วีรชนเพื่อรำลึกถึงทั้งตัวเหตุการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องในครั้งนั้น โดยเฉพาะขบวนการนักศึกษาในสมัยนั้นเป็นแกนสำคัญในการผลักดันครั้งนี้

ในเบื้องต้นคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ ก็ขานรับกระแสเรียกร้อง ด้วยการมีมติเห็นชอบในเดือนธันวาคม ๒๕๑๗ ให้สร้างอนุสาวรีย์วีรชน ๑๔ ตุลาได้และมอบให้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้ประสานงาน โดยในด้านหลักการนั้น รัฐบาลก็เห็นพ้องกับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศูนย์นิสิตฯ หรือ ศนท.) ว่าเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นเหตุการณ์บ้านเมืองไม่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็น “เจ้าของ” ดังนั้นการสร้างอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ จึงควรเป็นเรื่องของรัฐร่วมกับประชาชนและสถานที่ตั้งของอนุสรณ์สถานก็ควรจะต้องอยู่ในบริเวณถนนราชดำเนินอันเป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖

ปี ๒๕๑๘: ศิลากฤษีแห่งอนุสาวรีย์วีรชน

ในปี ๒๕๑๘ อันเป็นช่วงของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เริ่มมีการผลักดันในการสร้างอนุสาวรีย์อย่างจริงจังขึ้น โดยในเดือนกรกฎาคม ได้มีการประชุมระหว่างรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, ปลัดทบวงฯ, ผู้แทนสำนักงานประมาณ และผู้แทนศูนย์นิสิตฯ ซึ่งเห็นพ้องต้องกันว่าควรให้ใช้สถานที่บริเวณสี่แยกคอกวัว อันเป็นบริเวณอาคารคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ (กตป.) เก่า เป็นสถานที่ก่อสร้างอนุสาวรีย์ โดยศูนย์นิสิตฯ มีแนวคิดเพิ่มเติมว่า สิ่งก่อสร้างนี้ไม่ควรมีหน้าที่แค่ใช้รำลึกเหตุการณ์ในอดีตเท่านั้น แต่ควรจะเป็นอาคารอนุสรณ์สถานที่มิใช่ประโยชน์ใช้สอยด้วย

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการสร้างอนุสาวรีย์วีรชน โดยจะก่อสร้างตามแบบของเทอดเกียรติ ศักดิ์คำดวง ที่ชนะเลิศจากการประกวดการออกแบบอนุสาวรีย์วีรชน (ซึ่งก็คือแบบของอนุสรณ์สถานในปัจจุบัน) ต่อมา ความหวังการสร้างอนุสาวรีย์เริ่มมีเค้าความเป็นจริงมากขึ้นเมื่อมีพิธีวางศิลาฤกษ์ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๘ ณ บริเวณที่ดินที่เคยเป็นอาคารคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาเป็นประธานในพิธี

ในปี ๒๕๑๙ แม้ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่าง “ซ้าย” กับ “ขวา” จะรุนแรงขึ้น แต่การผลักดันในการสร้างอนุสาวรีย์ยังคงมีอยู่ต่อไป โดยในเดือนเมษายน รัฐมนตรีกระทรวงการคลังในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เห็นชอบที่จะให้กรมธนารักษ์ขอซื้อที่ดินบริเวณสี่แยกคอกวัว (ที่วางศิลาฤกษ์ไปแล้วในปี ๒๕๑๘) จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แต่ในส่วนของ การก่อสร้างอนุสาวรีย์ เห็นว่าควรให้ประชาชนเป็นผู้ร่วมบริจาคค่าก่อสร้างด้วย โดยรัฐบาลจะรับภาระหากเงินที่บริจาคยังไม่เพียงพอ แต่ก่อนหน้าที่จะได้จัดการเรื่องราวให้เรียบร้อย ก็มีอันต้องเปลี่ยนรัฐบาลเป็นชุดของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

หลัง ๖ ตุลา: อนุสาวรีย์ที่ยังไม่มีโอกาสได้สร้าง

เมื่อถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๑๙ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ประสงค์จะเร่งรัดโครงการ เห็นว่าไม่จำเป็นต้องรอให้ประชาชนบริจาคค่าก่อสร้าง พร้อมทั้งมีหนังสือขอซื้อที่ดินบริเวณสี่แยกคอกวัว จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แต่ยังมีพันได้รับคำตอบใดๆ ก็เกิด

เหตุการณ์ ๖ ตุลา ขึ้นเสียก่อน รัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร จึงได้มีมติให้ยกเลิกโครงการก่อสร้าง และในปีถัดมาก็ได้มีมติให้ยึดเงินที่ประชาชนบริจาคเพื่อการก่อสร้างอนุสรณ์สถาน

แม้ว่าการรัฐประหารในปี ๒๕๒๐ จะทำให้สภาพการเมืองเปิดกว้างยิ่งขึ้น เมื่อเทียบกับยุคก่อนหน้า แต่โครงการสร้างอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ ก็ยังคงไม่ได้รับความสนใจแต่อย่างใด ในปี ๒๕๒๕ นักศึกษาได้เริ่มเรียกร้องถึงเรื่องดังกล่าวจากรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อีกครั้งแม้จะยังไม่มีความคืบหน้าแต่ก็ติดตาม

เสียงเรียกร้องเหล่านี้ ยิ่งดังขึ้นอีกในช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๓๐ อันเป็นช่วงรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เนื่องจากในเดือนมิถุนายน ๒๕๓๒ ได้มีข่าวว่ารัฐบาลจะคืนทรัพย์สินของจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นเหตุให้สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยออกมาคัดค้านถึงขั้นนัดขบวนประท้วง จนรัฐบาลต้องล้มเลิกแนวคิดนั้นไป เหตุการณ์นี้ทำให้กรณี “๑๔ ตุลา” ถูกกล่าวถึงอีกครั้ง และประเด็นเรื่องการสร้างอนุสรณ์สถานยิ่งเข้มข้นขึ้น ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ปีเดียวกัน ได้มีการรวมตัวของนักศึกษา นักวิชาการและตัวแทนองค์กรเอกชน ตั้งขึ้นเป็น “คณะกรรมการติดตามการสร้างอนุสรณ์สถานวิชน ๑๔ ตุลา” ขึ้น โดยมีศาสตราจารย์ระพี สาคริก เป็นประธาน และส่งตัวแทนเข้าพบนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้น คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้คืนเงินบริจาคของประชาชนแก่ทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปใช้ในการสร้างอนุสรณ์สถาน โดยปรึกษาประสานงานกับนิสิตนักศึกษาต่อไป

อย่างไรก็ดี การสร้างอนุสรณ์สถานก็ยังมีได้รุดหน้าไปมากเท่าที่คาดหวังไว้ เหตุผลสำคัญก็เพราะไม่สามารถขอเช่าที่ดินบริเวณสี่แยกคอกวัวจากสำนักงานทรัพย์สินฯ ได้ จึงพยายามแก้ไขด้วยการยกระดับของ “คณะกรรมการติดตามฯ” จากที่ตั้งกันเองให้เป็นการตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี โดยในขั้นแรกยังให้ศาสตราจารย์ระพี สาคริก เป็นประธานเช่นเดิม และต่อมาจึงให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธานกรรมการแทน เพื่อให้เป็นทางการมากขึ้น

กำเนิดมูลนิธิ ๑๔ ตุลา

จากความล่าช้าในระบบราชการ ที่แม้การยกระดับ “คณะกรรมการติดตามฯ” ขึ้น ก็ยังมีอาจแก้ไขได้ ในปี ๒๕๓๓ จึงได้เริ่มมีแนวคิดในการแก้ปัญหา

ด้วยการจัดตั้งเป็นมูลนิธิ ๑๔ ตุลา ขึ้น โดยให้มูลนิธิดังกล่าวมีหน้าที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอนุสรณ์สถานและรับโอนเงินบริจาคจากประชาชนในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มาดำเนินการ โดยได้ยื่นเรื่องขอจัดตั้งมูลนิธิฯ ในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๓ และได้รับอนุญาตในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ปีเดียวกัน

แม้มูลนิธิ ๑๔ ตุลา จะถือกำเนิดขึ้นเพื่อผลักดันเรื่องนี้โดยเฉพาะ แต่ปัญหาหลักคือเรื่องของ “สถานที่” ก็ยังคงค้างคาอยู่ โดยความพยายามขอเช่าที่ดินจากสำนักงานทรัพย์สินฯ ยังคงไม่ประสบผล เพราะสำนักงานทรัพย์สินฯ เสนอว่า ให้ทบวงมหาวิทยาลัยเจรจากับผู้เช่าเดิมก่อน ถ้าตกลงกันได้แล้ว สำนักงานทรัพย์สินฯ ก็ยินดีในการให้เช่าที่ดิน เนื่องจากยังเจรจากับผู้เช่าเดิมไม่ได้ ปัญหาจึงยังค้างคาอยู่

๒๕ ปี แห่งการรอคอย

ในปี ๒๕๕๑ อันเป็นช่วงรำลึกครบรอบ ๒๕ ปี ๑๔ ตุลา โครงการสร้างอนุสรณ์สถานได้รุดหน้าขึ้นไปอีกขั้น จากกรณีที่รัฐฯ อนุมัติ ประธานกรรมการจัดงาน ๒๕ ปี ๑๔ ตุลา และกรรมการบางคน เช่น ประสาร มฤคพิทักษ์ และธีรพล นิยม ได้ติดต่อกับอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อขอเช่าที่ดินบริเวณสี่แยกคอกวัวจากสำนักงานทรัพย์สินฯ ซึ่งก็ได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ที่ว่า นอกจากเรื่องของที่ดินแล้ว อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งคือการย้ายผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลออกจากบริเวณที่จะใช้ก่อสร้าง ซึ่งก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง พิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ในฐานะประธานคณะทำงานย้ายผู้ค้าสลากกินแบ่งฯ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล รวมถึงความร่วมมือจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พิชิต รัตตกุล และเลขานุการผู้ว่าฯ สมชาติ สืบตระกูล ตลอดจนบุคคลอื่นอีกหลายคน ทำให้การย้ายผู้ค้าสลากกินแบ่งออกจากพื้นที่ประสบความสำเร็จในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๒

การก่อสร้างอนุสรณ์สถานได้เริ่มเดินหน้าไปเรื่อยๆ โดยบริษัท แพลน คอนซัลแทนท์ จำกัด ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง อย่างไรก็ตามท่ามกลางเสียงสนับสนุนจากกลุ่มผู้ผลักดัน ก็มีเสียงคัดค้านดังขึ้นด้วยเหตุผลนานา เช่น

- เห็นว่าไม่ควรรื้อฟื้นเหตุการณ์ที่มีการฆ่าฟันกัน
- ไม่ควรสร้างสิ่งที่จะทำให้เกิดความบาดหมางกับทหาร
- ผู้เสียชีวิตหลายคนเป็นชาวบ้านธรรมดาที่ไม่ได้เรียกร้องประชาธิปไตย ทำไม่ต้องยกย่องให้เป็นวีรชนด้วย
- ผู้ค้าสลากที่ต้องสูญเสียพื้นที่ค้าขายมองว่าเป็นกรณี “คนตายไล่คนเป็น” ฯลฯ

ห้วงเวลานี้จึงเป็นช่วงแห่งการตอบคำถามต่อสาธารณะ เพื่อสร้างความเข้าใจว่า อนุสรณ์สถานเป็นสัญลักษณ์ของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่พึงรู้สำหรับอนุชน มิได้เน้นเรื่องการฆ่าฟันกัน และไม่ได้มุ่งสร้างความบาดหมาง แต่ต้องการให้เกิดบทเรียนทางประวัติศาสตร์อันเป็นมโนทัศน์สำคัญในการก้าวสู่อนาคตอย่างระมัดระวังต่อไป

สำหรับผู้เสียชีวิตนั้น ไม่ว่าจะเขจะเป็นนักเรียน นักศึกษา หรือชาวบ้านธรรมดาที่เพียงแค่เข้ามาดูเหตุการณ์ แต่ก๊ปีปฏิเสธไม่ได้ว่า การเสียชีวิตของพวกเขา เป็นส่วนหนึ่งของความวิปริตในเหตุการณ์ เรื่องราวของพวกเขาควรค่าแก่การระลึกถึง ไม่เพียงแต่จากญาติมิตรเท่านั้น แต่สำหรับบุคคลทั่วไปด้วย

ในที่สุด วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๔ หรือ ๒๘ ปีหลังเหตุการณ์ อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ ที่ใช้แบบที่ชนะเลิศจากการประกวดออกแบบเมื่อสี่สิบกว่าปีที่แล้ว ก็ได้สร้างเสร็จและมีพิธีสมโภชขึ้น พร้อมทั้งมีพิธีทางศาสนาเพื่อรำลึกถึงผู้ล่วงลับ อนุสรณ์สถานที่ขบวนนักเรียนเคยผลักดันมาตั้งแต่ช่วงหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ก็กลายเป็นความจริงขึ้นมา

หลักการและความหมายของอนุสรณ์สถาน

หากใครสักคนเดินเข้ามาจากสนามหลวง ผ่านหน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ อันเป็นจุดปะทะที่สำคัญจุดหนึ่งในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ค่อยๆ เดินผ่านหน้าสำนักงานของหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ จนถึงสี่แยกคอกวัว เมื่อข้ามถนนตะนาว มา จะเห็นอาคารอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ ที่แม้ปัจจุบันจะอยู่ในระหว่างปรับปรุงและย้ายสำนักงานไปที่ตึกด้านหลัง แต่เมื่อมองลอดเข้าไป ตัวสถาปัตยกรรมยังคงตั้งอย่างสง่างามอยู่ในสายตา

ก่อนที่จะมีการก่อสร้างอนุสรณ์สถานนี้ขึ้น ได้เริ่มพูดถึงหลักการและหน้าที่ของอนุสรณ์สถาน โดยคณะกรรมการอำนวยการสร้างอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ ภายใต้สังกัดมูลนิธิ ๑๔ ตุลา ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากทางกรุงเทพมหานคร ญาติวีรชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีศาสตราจารย์นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นประธาน ได้มอบหมายให้ผู้ชนะการประกวดแบบต้นเดิมเป็นผู้พัฒนาแบบให้เหมาะกับยุคสมัย ด้วยแนวคิด ๒ ประการ คือต้องเคารพความจริงของประวัติศาสตร์ และให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

จากแนวคิดดังกล่าว สถาปนิกได้นำไปพัฒนาแบบอนุสรณ์สถานฯ ให้เป็นอนุสรณ์สถานที่เน้นความสงบนิ่ง โลงกว้าง และเรียบง่าย เพื่อรำลึกและคารวะต่อวีรชน มีประติมากรรมรำลึกอยู่ใจกลาง (ภายหลังจึงเรียกว่า สถาปัตยกรรม) อาคารประกอบด้วยสวนหย่อม ลานกิจกรรมสำหรับการอภิปราย ฟังเพลง และการแสดงกลางแจ้ง มีส่วนที่เป็นห้องประชุม ห้องสมุด (ภายหลังเรียกว่า ห้องอ่านหนังสือ) และมีโครงการที่จะพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ต่อไปในอนาคต

สำหรับประติมากรรมรำลึกหรือสถาปัตยกรรมนั้น ประกอบด้วยฐานทรงสี่เหลี่ยมสูง ๕ เมตร ช่วงกลางปลายสอบเข้ายาว ๗ เมตร และยอดแหลมทรงสถาปัตยกรรมสูง ๒ เมตร รวมความสูงทั้งสิ้น ๑๔ เมตร ปลายแหลมของยอดสถาปัตยกรรมแสดงถึงจิตวิญญาณสูงส่งของมวลมนุษยชน ส่วนปลายยอดสถาปัตยกรรมมีรอยหยักคล้ายสร้างไม่เสร็จ เพื่อสื่อความหมายว่าภารกิจการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยยังไม่สิ้นสุด ยอดปลายสถาปัตยกรรมทำด้วยวัสดุโปร่งแสงเพื่อให้เห็นแสงไฟที่ส่องออกมาจากภายในตัวสถาปัตยกรรม แผงนัยถึงไฟแห่งประชาธิปไตยที่เป็นอมตะ

สำหรับฐานสถาปัตยกรรมทั้งสี่ด้านนูนด้วยกระเบื้องดินเผาที่แข็งแกร่ง สลักรายชื่อวีรชน ๑๔ ตุลา และรายล้อมด้วยแผ่นอิฐสลักบทกวีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ ความเสียสละ เด็กและผู้หญิง กรรมกรและชาวนา นอกจากนั้นยังจัดทำแผ่นอิฐแกะลายจากแบบภาพถ่ายหรือภาพศิลปะจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน เพื่อสื่อถึงการเติบโตของงามของสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย ซึ่งออกแบบและสร้างสรรค์โดยสุโรจนา เศรษฐบุตร

มูลนิธิ ๑๔ ตุลา กับกิจกรรมเพื่อสังคม

มูลนิธิ ๑๔ ตุลา มีพันธกิจในการสืบสานแนวคิดประชาธิปไตยและสืบทอดเจตนารมณ์ ๑๔ ตุลา ด้วยการสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ประชาธิปไตยและการเมืองภาคประชาชน ส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม ประสานงานองค์กรประชาธิปไตยทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงพัฒนาอนุสรณ์สถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิฯ ก็ได้อิงกับหลักการเหล่านี้ โดยผู้สนใจสามารถติดตามชมรายละเอียดและภาพกิจกรรมได้ในเว็บไซต์ : www.14etula.com หรือหากมีคำถามหรือข้อเสนอแนะใดๆ ติดต่อได้ที่ e-mail: oct14_f@hotmail.com

นอกจากนี้ มูลนิธิ ๑๔ ตุลา ยังเตรียมแผนการรับบริจาคสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ อาทิเช่น หนังสือ ภาพถ่าย งานศิลปะ และบทกวีที่เกี่ยวข้องเนื่องกับเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา เพื่อจะเป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

